A. Sebastian Godeanu

ALEGEREA PARTENERULUI

Mituri, secrete, repetiții

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Editura SPER

Ex 418. 162

BIBL. CENTR. UNIV.
„M. EMINESCU" IAŞI
II 418.162

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

COLECȚIA *DOCTORALIA*

Coordonator științific
prof. dr. Iolanda Mitrofan

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ALE

000004 86208
BCU Iasi

Alin-Sebastian GODEANU
doctorand în psihologie, MD, psihoterapeut și consilier specialist P.E.U., asistent formator în consiliere și psihoterapie, psiholog clinician specialist

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

A. Sebastian Godeanu

622752

ALEGEREA PARTENERULUI

MITURI, SECRETE, REPETIȚII

ALE

Editura SPER 2010
Colecția *Doctoralia*
București

BCU CLUJ / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

© 2010 Editura SPER – SPER CONS EDIT SRL

Editura SPER – acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

ISBN 978-973-8383-60-9

Toate drepturile sunt rezervate editurii.
Nicio parte a lucrării nu poate fi copiată, tradusă sau reprodusă în orice fel fără acordul scris al editurii.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GODEANU, SEBASTIAN A.
Alegerea partenerului : mituri, secrete, repetiții / A. Sebastian Godeanu. - București : Editura SPER, 2010
Bibliogr.
ISBN 978-973-8383-60-9

159.922.1

Difuzare și comenzi: Editura SPER – SPER CONS EDIT SRL
Bdul. Chișinău 12, Sect. 2, București
Tel./ fax.: 031.104.35.18
e-mail: sperpsi@gmail.com
Tehnoredactare: A. Sebastian Godeanu și Mădălina Voicu
Copertă: Filip George Godeanu

18 OCT 2011

CUPRINS

9 Argument

12 Preambul. Alegerea partenerului – destin sau întâmplare?
18 Interludiu...

20 **Alegerea partenerului din perspectivă intergenerațională**

23 **Memoria familială și rolul ei în transmisia intergenerațională**
23 Memoria depozit și rolul ei în transmiterea istoriei familiale
24 Memoria proces
28 Memoria referențială
28 Memoria rituală

33 **Miturile familiale**

40 **Mitologiile familiale, mitologiile comunitare și ritualurile familiale**
42 Ritualul familial
43 Ceremonialul

44 **Rolul mitologiilor familiale și al mitologiilor comunitare în alegerea și dinamica partenerială. Exemplificări cazuistice**

BCU "LUCIAN BLAGA" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

53 **Rolul transmisiei intergeneraţionale în menţinerea pattern-urilor de alegere partenerială**
53 Mitologii familiale, comunitare şi mitologii mass-media

56 **Abordarea transgeneraţională a alegerii şi dinamicii parteneriale**
57 Inconştientul familial

61 **Transmisia psihică transgeneraţională**
68 Perturbarea şi neasumarea identităţii masculine şi feminine
69 Rolurile-cheie
70 Rolurile latente şi rolurile manifeste
72 Evenimente-metaforă
73 Mecanisme de transmisie a inconştientului familial cu rol în crearea şi manifestarea identităţii de rol-sex
87 Mecanismele transmisiei secretului familial

92 **Roluri şi scenarii familiale transgeneraţionale centrate pe parteneriat erotic**

94 **Dinamica rolurilor inconştiente şi menţinerea pattern-urilor de alegere partenerială**
94 Rolul secretelor, „criptei" şi „fantomei" în alegerea partenerială
95 Pattern-uri de transmisie a alegerii parteneriale

101 **Scenariul secret al iubirii. Iubiri secrete ale antecesorilor şi efecte în viaţa de cuplu a descendenţilor**
102 Tipologii transgeneraţionale ale cuplului

107 **Dificultăţi în asumarea identităţii de rol-sex**

BCU / CENTRALA UNIVERSITARĂ LIBRARY

115 **Alegerea partenerului. O abordare calitativă a dinamicii şi alegerii parteneriale din perspectivă inter- şi transgenerațională**
115 Grila de explorare a interferenței mitologiilor familiale şi comunitare cu nevoile personale
118 Construcția grilei
122 Metoda de cercetare

125 În loc de concluzii...

127 Bibliografie

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Argument

El sau Ea? Ea sau El? Aceeaşi întrebare de fiecare dată când ne aflăm în faţa unei noi alegeri ce priveşte fericirea noastră alături de cineva. Măcar o dată în viaţă, fiecare dintre noi am căutat să găsim răspunsul satisfăcător la o astfel de întrebare.

Explorarea şi analiza alegerii parteneriale este o provocare pe cât de complexă, pe atât de anevoioasă, care implică un travaliu de explorare şi decodare a unor mărturii personale, în scopul găsirii unor răspunsuri cât se poate de plauzibile. Demersul analizei mărturiilor este un demers calitativ de analiză a datelor, bazându-se pe jurnalele observaţiei clinice.

Cercetarea problematicii alegerii parteneriale s-a sprijinit pe contribuţiile teoretice şi aplicative din literatura de specialitate intergenerațională şi transgenerațională, precum cele aparţinând lui Robert Neuburger, Réne Käes, Alberto Eiguer, Didier Anzieu, Serge Tisseron, Nicolas Abraham, Maria Torok, Leopold Szondi etc.

Încerc prin această lucrare să vă stârnesc curiozitatea de a trece dincolo de afirmaţiile conştiente, provocându-vă să reflectaţi asupra şirului de posibilităţi ce traversează generaţii în familiile dumneavoastră şi pe care fiecare dintre noi le motivăm atunci când spunem că AM ALES un partener sau altul.

Alegerile nu sunt niciodată atât de simple aşa cum par la prima vedere. Atunci când afirmăm că am ales ceva sau am făcut ceva anume, motivaţia şi efortul depus pot fi înşelătoare, în funcţie de modul în care le afirmăm. Cu atât mai mult, avem motive întemeiate să credem că **alegerea unui partener** este un act esenţial al cărui moment sau etapă implică motivaţii atât conştiente, cât şi inconştiente.

Dacă vrem să obţinem răspunsuri cu privire la motivele conştiente care ne-au determinat să alegem pe cineva anume ca partener, atunci vom găsi similarităţi şi complementarităţi suficiente şi securizante pentru înţelegerea noastră superficială. Însă acest tip de motivaţii poate funcţiona o perioadă, până ce apar anumite conflicte sau crize în cuplu. Atunci când conflictele sau crizele se rescriu, aşa cum o făceau poate şi părinţii ori bunicii noştri, explicaţiile pe care ni le-am oferit iniţial nu mai sunt satisfăcătoare. Astfel, ne putem trezi în faţa unor repetiţii existenţiale cu potenţial patogen. Pornind analiza de aici am putea obţine răspunsuri care ne-ar ajuta să dăm sens unor experienţe circulare şi în acest mod să fim conştienţi de scenariul familial din care facem parte. Putem de asemenea descoperi cum să facem faţă sau să stopăm repetiţiile blocante.

Familia noastră de origine şi comunitatea participă la crearea unor poveşti (mituri) care ne influenţează mai mult decât am crede. Ele ne pot bloca într-o matrice a mitologiilor familiale şi comunitare, cu rol decisiv pentru sensul experienţei noastre. Ansamblul miturilor şi mitologiilor despre **„a fi bărbat"**, **„a fi femeie"**, **„sexualitate"** sau **„a te căsători"** sunt

componente ale dinamicii intergeneraţionale care influenţează sau direcţionează subtil dezvoltarea personală a fiecăruia.

În spatele acestor mituri stau anumite repetiţii, alegeri, temeri, frici, secrete, separări, identificări şi încorporări, elemente ce vizează **dinamica inconştientă a familiei.** Această dinamică are la bază fenomene ce reflectă natura relaţiilor de familie dintre antecesori şi descendenţi. În fiecare familie există loialităţi invizibile care generează transmiterea unor conţinuturi psihice inconştiente, ce ne pot oferi evidenţe sau sensuri multor experienţe pe care le putem surprinde cu ajutorul demersurilor de analiză transgeneraţională.

Vă invit în continuare să descoperim împreună mecanismele care participă la deciziile conştiente, dar mai ales inconştiente, care pot fi motivaţii suficient de veridice pentru a găsi răspunsuri la întrebările... „De ce Ea?", „De ce El?".

Autorul

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITARĂ

Preambul
Alegerea partenerului – destin sau întâmplare?

Alegerea partenerului este un moment esențial, cu implicații profunde în constituirea unui parteneriat erotic, fie în contextul unei căsătorii, fie în contextul unor forme alternative de conviețuire în cuplu. În societățile tradiționale alegerile parteneriale erau subordonate unor scopuri, prezervarea mitului familiei fiind cel mai important.

Părinții, biserica aveau un rol foarte important în formarea și menținerea cuplurilor. Păstrarea pământurilor, a averii acumulate în timp, precum și a prestigiului de care se bucura o familie datorită legăturilor sociale și mai ales poziția socială pe care o avea familia reprezentau repere foarte importante în alegerea unui partener. Aranjarea căsătoriilor ignora nevoile celor ce se căsătoreau. Astfel, tinerii se căsătoreau pe baza respectării rangului și mediului social din care proveneau, ținând cont în primul rând de dorințele părinților. Luând în considerare ceea ce s-a întâmplat în trecut afirmăm că dorințele, așteptările, nevoile, sentimentele și pattern-urile relaționale manifestate în cuplul erotic sunt profund influențate și modelate de transmisia familială inter- și transgenerațională.

În fiecare comunitate şi în fiecare familie există anumite transmisii legate de parteneriat, de sexualitate, de femei, de bărbaţi. Suntem puţin conştienţi de măsura în care aceste transmisii ne afectează intimitatea de cuplu, nevoile, dorinţele şi aşteptările în raport cu partenerul.

Orice familie presupune o dinamică specifică, un mod unic de funcţionare a membrilor familiei, în baza unor credinţe puternic înrădăcinate, care asigură continuitatea acesteia de-a lungul generaţiilor.

Alegerea partenerului este un moment esenţial, cu implicaţii profunde în constituirea unui parteneriat erotic bazat pe cunoaşterea şi satisfacerea dorinţelor, nevoilor şi aşteptărilor fiecărui partener în parte.

Existenţa mitologiilor familiale şi comunitare legate de parteneriat generează aşteptări, atât la transmiţător, cât şi la primitor, care influenţează alegerea partenerială.

Care sunt mizele unei relaţii parteneriale şi care sunt mecanismele care participă la intenţia de a alege un partener şi nu altul? Care este originea unei relaţii de cuplu... cum se formează ea? Sunt în egală măsură întrebări la care vrem să găsim răspunsul, în baza argumentării teoretice şi practice de care dispunem.

În acest scop, analiza unei alegeri parteneriale este un proces complex, care ne conduce spre menţiunea generală potrivit căreia fiecare individ alege în funcţie de motivaţiile conştiente pe care le şi argumentează, dar de cele mai multe ori descoperim, în cadrul unei explorări şi intervenţii psihoterapeutice transgeneraţionale, motive ce ţin indubitabil de dinamica inconştientă a alegerii.

Ne aflăm astfel în faţa a două perspective interdependente asupra alegerii parteneriale: pe de o parte

aspecte ce ţin de domeniul intergenerațional (memoria familială, mitologiile familiale şi comunitare), pe de altă parte aspecte ce privesc dinamica inconştientă (mecanismele de transmisie transgenerațională ale inconştientul familial).

Evelyn Granjon diferențiază între **transmisia psihică intergenerațională** şi **transmisia psihică transgenerațională.** Transmisia psihică intergenerațională se referă la obiecte, fantasme, poveşti, mituri familiale integrabile, în timp ce transmisia psihică transgenerațională vizează „nespusul", secretele, „fantomele" şi alte *obiecte* ireprezentabile (apud Ciccone, 1999). Autoarea la care facem referință consideră că familia, în sensul ei genealogic, conține moştenirea familială cu rol structurant pentru grupul familial.

Ar fi simplu de explicat motivele unei **bune** alegeri parteneriale prin accentul pus pe exprimarea motivațiilor pozitive pe care un client **le declară sau le asumă** la un moment dat. De cele mai multe ori, vin însă la terapie clienți care relatează fie existența unor crize în relația de parteneriat erotic, a unor dificultăți în a-şi găsi un partener, fie dificultatea de a rămâne în acelaşi parteneriat pentru care au optat cu ceva vreme în urmă (adesea cu foarte puțină vreme...) şi care părea până la un punct foarte „potrivit".

Asistarea cuplurilor sau persoanelor care vin în terapie presupune luarea în considerare a dinamicii de cuplu din prezentul clientului, dar mai cu seamă a dinamicii identității de rol-sex în cadrul parteneriatului, a rolurilor familiale cu valoare de reper din familiile de origine ale celor doi parteneri ce solicită terapia de cuplu.

De cele mai multe ori clienții ori cuplurile se prezintă la terapie afirmând faptul că la începutul relației de cuplu lucrurile stăteau mult mai bine decât în prezent; aşteptările însă s-au schimbat, de cele mai multe ori neconştientizând pe deplin

acest lucru, fapt care împiedică pe unul sau pe celălalt să-şi recunoască dificultăţile cu care se confruntă, dificultăţi care ţin în principal de asumarea unui rol nepotrivit sau frustrant în cadrul relaţiei de cuplu. Asumarea unui rol în cadrul parteneriatului sau relaţiei de cuplu presupune asumarea unei identităţi masculine şi respectiv, feminine, bine structurate şi mature. Presupune, de asemenea, conştientizarea mecanismelor implicate în construirea identităţii cu care fiecare porneşte pe drumul mai mult sau mai puţin conştient al alegerii parteneriale.

Aşadar, în cadrul psihoterapiei de cuplu, un scop este acela de însoţire a clientului în procesul de explorare şi conştientizare a **dificultăţilor pe care acesta le întâmpină în asumarea identităţii de rol-sex**, cu referire specifică la dinamica rolurilor masculine sau feminine, aşa cum se manifestă ele în funcţie de caz.

Putem vorbi de asumarea sau neasumarea identităţii de rol-sex pornind de la identificarea *pattern*-urilor de alegere repetitive şi a scenariilor multiple de viaţă, precum şi de la analiza mecanismelor ce întreţin manifestarea rolurilor-cheie şi a relaţiilor repetitive nesatisfăcătoare, disfuncţionale, în cadrul extins familial.

Analiza rolurilor în cuplu, atât a celor latente, cât şi a celor manifeste, se face prin identificarea tiparelor comportamentale maritale şi a scenariilor de viaţă familială care se reiterează de la o generaţie la alta, cu o frecvenţă semnificativă. Această analiză se realizează concomitent cu **analiza interconectată a dinamicii rolurilor parteneriale şi parental-filiale la ambele niveluri – intergenerațional şi transgenerațional (psihogenealogic).**

Prin intermediul analizei arborilor genealogici, a decriptării şi decodificării rolurilor familiale ce se transmit de la antecesori la descendenţi putem evidenţia roluri ce stau la

baza constituirii identității personale și a unui parteneriat erotic.

Cercetările clasice s-au centrat pe explorarea motivației conștiente, conturându-se astfel câteva teorii care explică **filtrele alegerii partenerilor**. Potrivit teoriilor clasice, alegerea partenerului devine un proces de „filtrare". Davies și Kearckoff (apud Mitrofan, Ciupercă, 2009) susțin că decizia maritală este rezultatul unei selecții pe cinci paliere, în care câmpul alegerilor este succesiv îngustat până când alegerea finală este făcută. Astfel, acești autori structurează progresiv următoarele „filtre":

- filtrul proximității, operând în alegerile tradiționale ale partenerilor, pe baza îngustării posibilităților de prospectare (partenerii potențiali la care ești expus în mediul socio-geografic);
- filtrul similaritate-complementaritate, bazat pe teoria asemănării a lui Mowrer și pe teoria nevoilor complementare a lui R. Winch. Pe baza acestor teorii reunite s-a dezvoltat al treilea sistem de operare în selecția partenerului, numit mai frecvent filtrul complementarității (Kellz și Conlez, 1987);
- filtrul atracției personale;
- filtrul compatibilității, în care dragostea romantică, dorința sexuală, scânteia „biochimică" a atracției fizice, armonia bioenergetică dezvăluie pe rând secretele afinităților elective;
- filtrul alegerii, bazat pe conștientizarea motivelor de atracție față de o persoană de sex opus, cristalizându-se prin alegerea partenerului.

Deoarece teoria filtrelor surprinde mai curând aspectele conștiente ale alegerii parteneriale, ne propunem să studiem aspectul inconștient implicat în dinamica alegerii parteneriale.

În explorarea motivațiilor conștiente și inconștiente ale alegerii partenerului încercăm să extindem aria explicativă, presupunând că în alegerea partenerială sunt implicate, pe lângă aspectele de ordin conștient, o serie de aspecte ce țin de istoria de viață a fiecărui partener. Ne referim la aspecte integrate unor scenarii întemeiate pe fenomene ale inconștientului familial, transmise transgenerațional.

Aceste fenomene se cristalizează în scenariile transgenerationale, care sunt rezultatul funcționării unei dinamici inconștiente, întreținută de mecanisme specifice de manifestare a fiecărui partener ca identitate de sex-rol. În ce măsură această identitate este asumată sau neasumată, adecvată sau inadecvată, eficientă sau ineficientă în relația partenerială determină în mare parte specificul evoluției acesteia, atât în afara, cât și în cadrul căsătoriei.

În acest sens, ne propunem în continuare o incursiune în scopul dezvăluirii motivelor alegerii parteneriale, de la aspectele de natură intergenerațională – dinamica conștientă a alegerii (ansamblul mitologiilor familiale și comunitare) – la cele transgenerationale, ce privesc dinamica inconștientă psihogenealogică.

BCU IAȘI / CENTRU VECHI

Interludiu...

Există o multitudine de cărți și de cercetări care abordează alegerile parteneriale, dinamica cuplului tradițional, modern și postmodern. Există și „rețete" pentru fericirea în cuplu care adesea riscă să plaseze în derizoriu responsabilitatea și complexitatea alegerii parteneriale. „Cosmopolitan", „Fericirea în... 10 pași, 20 de pași" etc., vă sună cunoscut?! Toate aceste rețete exclud partea de mister a cuplului, care este o realitate pentru cine își permite să o trăiască, să o experimenteze conștient și să o cunoască.

Paul Solomon este unul dintre autorii care încearcă să ne reconecteze la dimensiunea sacră a cuplului: „...cuplul este astăzi o formă modernă de aventură spirituală, **o a treia cale**" (1994). El asociază reușita cuplului cu schimbarea personală.

Așadar, dincolo de dragostea *fast food* gen *„Sex in the city"* sau *„Cosmopolitan"*, există ***întâlnirile „pe muchie de cuțit"***, așa cum le numește **John Wellwood (2006)**, care permit dezvoltarea împreună...

Viziunea transgenerațională asupra alegerii partenerului se întâlnește cu cea spirituală, în încercarea de a da un sens întâlnirilor de dragoste. Privind din această perspectivă putem vedea dincolo de motivațiile conștiente. Putem să răspundem la

întrebarea (care măcar o singură dată ne-a trecut prin minte...) *„De ce tocmai El?"*, *„De ce tocmai Ea?"*. Esențial nu este să găsim răspunsul, ci să fim **conștienți de moștenirea lăsată de antecesori, ca realitate existențială transmisă nouă, urmașilor, de forța dinamicii inconștiente a alegerii parteneriale și de puterea de a schimba ceva în prezent.** Esențial este să devenim conștienți de fapte și legi nescrise, dar înscrise în codul transgenerațional al experienței personale, ca parte a experienței familiei de origine, ceea ce ne permite să surprindem dinamica dezvoltării noastre în cuplu dincolo de aparențele înșelătoare.

Pornind de la miturile vehiculate de societatea în care trăim, de la rolurile pe care le manifestăm fiecare, mai mult sau mai puțin conștient, mergând până la aspectele ce țin de secret familial, putem să conturăm o imagine clară asupra *hărții transgenerațională care configurează diversele „destine" ale alegerii parteneriale.*

„Radiografia" transgenerațională ne permite să trasăm o „hartă a iubirii", o hartă transgenerațională a alegerii partenerului și a dinamicii rolurilor identitare care se manifestă în cadrul multor cupluri. Care este spațiul lui, care este spațiul ei, unde se întâlnesc aceste două spații, există un spațiu identitar comun celor doi, un spațiu pe care putem să-l numim **spațiul identitar al cuplului?**

Alegerea partenerului din perspectivă intergenerațională

Orice familie presupune o dinamică specifică, un mod unic de funcționare a membrilor familiei, în baza unor credințe și legături puternic înrădăcinate, care asigură continuitatea acesteia de-a lungul generațiilor.

Într-o lucrare de-a sa, E. A. Jaroslavsky (2005) afirmă: **„Noi considerăm că toate legăturile umane sunt determinate, pe de o parte, de reprezentări culturale și sociale și pe de altă parte de un schimb de fantasme inconștiente și preconștiente între membrii care le compun".**

În demersul de explorare a motivațiilor alegerii parteneriale, ne referim mai întâi la **procesul de transmisie intergenerațional**, procesul care are în vedere ansamblul poveștilor, miturilor, ritualurilor – mecanisme care fac parte din memoria familială conștientă. Spre deosebire de transmisia psihică transgenerațională, ansamblul elementelor de care am amintit mai sus vizează aspecte inter-relaționale familiale ce au fost interiorizate. Prin intermediul interiorizării subiectul devine purtător al memoriei familiale. Deși la origine orice

proces de transmisie psihică are la bază fantasmele, datorită procesului interiorizării putem observa maniera de construcție și efectele fantasmelor de transmisie. Odată realizată interiorizarea se produce conștientizarea fantasmelor de transmisie, iar subiectul este concomitent și obiect.

Pentru a explica transmisia psihică intergenerațională facem apel la ipotezele filogenetice freudiene. Freud a introdus ceea ce numea *ipotezele filogenetice*, prin care a încercat explicarea anumitor comportamente cu caracter nevrotic care ar putea elucida alegerile oamenilor pe baza unor cutume dezvoltate în comunitate. Deși la început ipotezele sale filogenetice au fost privite de către el însuși cu rezervă și atitudine critică, în finalul operei sale Freud a afirmat că el crede în veridicitatea acestor ipoteze.

Totuși, ipotezele reprezintă o cale euristică remarcabilă în cadrul teoriei și practicii clinice a transmisiei psihice. Astfel, condiția pentru a înțelege aceste ipoteze este aceea de a le privi ca o metaforă și de a lua în considerare ideea unei transmisii filogenetice ca o fantasmă (Ciccone, 1999).

Cu toții cunoaștem intențiile lui Freud de a argumenta ipotezele filogenetice în cadrul lucrării sale „Totem și Tabu". Potrivit lui Freud, originea mitică a societății civilizate are la bază natura de conviețuire a hoardei primitive.

Într-o altă ordine de idei, termenul de „intergenerațional" înglobează noțiunea originilor și transmisiei. Dacă „generațional" desemnează un ansamblu de indivizi ai aceleiași generații, într-o accepțiune istorică, socială și culturală, „intergenerațional" introduce o vectorizare între diferitele epoci și reprezentanții acestora, permițând astfel analiza dinamicii rupturilor și continuităților, în domeniul colectiv, așa cum există în domeniul privat al familiei. De fapt, noțiunea de generație desemnează de asemenea natura relațiilor

filiale şi linia directă (aşa cum este ea maternă, paternă, naturală, adoptivă). În acest mod ne referim la moştenirea genealogică ce o implică. Experienţa memoriei este ceea ce defineşte intergeneraţionalul. Aşa cum spunea şi B. Pascal, ceea ce defineşte raporturile sociale este păstrarea şi transmiterea cutumelor şi tradiţiilor.

În opinia Annei Muxel (2008), perspectiva intergeneraţională pune în scenă natura relaţiilor sociale care au la bază legături ce s-au constituit şi transmis între generaţii prin intermediul memoriei familiale (v. „L'individu et mèmoire familiale", Auraix-Jonchière, Lascu-Pop, 2008).

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Memoria familială şi rolul ei în transmisia intergenerațională

Istoria unei familii reprezintă ansamblul evenimentelor, lucrurilor şi întâmplărilor care au marcat existența sa în diferitele momente cronologice. Păstrarea acestor evenimente sub forma unor poveşti, a unor jurnale, a unor obiecte constituie memoria unei familii. Memoria familială este în esență un tip de memorie afectivă care cuprinde două tipuri distincte de manifestare: memoria depozit şi memoria proces.

1. Memoria depozit şi rolul ei în transmiterea istoriei familiale

Memoria-depozit reprezintă mecanismul de transmisie inter- şi transgenerațională a unor conținuturi de materiale ce țin de istoria familială.

Termenul de memorie-depozit reprezintă toate sursele potențiale de informație privind familia. Ea este un conținut de materiale, de informații privind ceea ce este familia subiectului, informații latente care constau în surse potențiale: povestirile celor bătrâni; cărțile de suveniruri; fotografii, filme, video; obiecte, morminte, corespondență, registre şi alte documente genealogice; de asemenea, regulile de funcționare în familia redusă, în familia lărgită, la înaintaşi, reguli de funcționare

interne în familie, dar, de asemenea, şi cele care privesc modul în care un subiect aparţinând familiei trebuie să se comporte faţă de lumea exterioară (Neuburger, 1989).

2. Memoria proces

Memoria proces sau memoria familală este procesul prin care suntem autorizaţi sau nu să avem acces la aceste informaţii şi să dispunem de ele.

Este vorba de un proces de selecţie a ceea ce este considerat bun să fie transmis. Acest proces de selecţie implică riscul transmiterii patologiei transgeneraţionale. Secretele familiale participă la crearea şi întreţinerea acestei patologii. Serge Tisseron, în cartea sa „La Honte. Psychanalyse d'un lien social" (1992), consideră că ruşinea este „afectul stăpân al secretului". Aşadar, secretul nu este ceva ce nu trebuie spus, pur şi simplu, ci este ceva care trebuie ascuns, pentru că altfel ar leza pe cineva. Secretul este ceva care trebuie să rămână ascuns pentru a proteja pe cineva de ruşine.

Amintirile, obiectele, evenimentele trecute, poveştile şi punerea lor într-un cadru al povestirii sunt cele care ne ajută să ne conectăm cu istoria familială, colectivă, cu originile noastre ca identitate, bază fondatoare a ceea ce putem afirma despre noi că suntem.

Înainte de istoria personală (a ceea ce afirmăm despre noi înşine, la persoana întâi), anterior nouă s-a scris istoria evenimentelor care fac posibilă continuitatea vieţii noastre. Această istorie este o istorie familială, a legăturilor conştiente, dar mai ales a celor inconştiente, care ne menţin sau ne fac să ne separăm de ceea ce constituie familia noastră, de formele de transmisie în cadrul moştenirii noastre de-a lungul generaţiilor.

Analiza mărturiilor indivizilor despre ceea ce ei au trăit sau despre evenimentele-cheie pe care antecesorii lor le-au trăit ne poate oferi informații prețioase pentru a explora dinamica trecut-prezent-viitor în cadrul fiecărei familii și, mai cu seamă, pentru a surprinde modurile prin care memoria familială ne influențează prezentul și viitorul.

Pentru a explica rolul pe care îl joacă moștenirea transgenerațională, făcând referire la zestrea evenimentelor memorate sau uitate de fiecare în parte, putem începe prin a identifica funcțiile pe care le îndeplinește memoria familială.

Încercarea de a ilustra rolul pe care îl joacă **memoria familială** în viața noastră nu este un demers simplu, este mai degrabă un **demers de rememorare** a ceea ce odată a fost trăit, conștient sau inconștient, asumat sau neasumat. El presupune analiza unor discursuri particulare, cu un grad ridicat de subiectivitate, pentru ca apoi acestea să fie interpretate și să reușim să le dăm un sens, să le re-semnificăm. Aceasta ne poate ajuta să desprindem lecțiile de viață personale, învățând că devenirea fiecăruia dintre noi este un demers de multe ori anevoios, interconectat cu cel al devenirii celorlalți importanți – soțul, soția, copiii, tatăl, mama, bunicii, frații, surorile, alte rude semnificative.

Memoria familială îndeplinește **trei funcții** distincte, fiecare contribuind la ilustrarea felului în care fiecare individ este parte a legăturilor ce definesc modurile sale de afiliere cu antecesorii săi:

a) **funcția de transmisie, care se înscrie în continuitatea istoriei familiale, având rolul de a perpetua particularitățile familiale, individuale și de grup;**
b) **funcția de retrăire a evenimentelor și situațiilor din trecut, a experiențelor afective și a trăirilor personale;**

c) **funcția de reflexivitate, care îndeplinește rolul de oferi o imagine critică, constructivă asupra destinului.**

a) Funcția de transmisie

Funcția de transmisie a memoriei este funcția prin care se înscrie continuitatea istoriei familiale, având rolul de a perpetua particularitățile familiale, individuale și de grup. Această funcție reprezintă modalitatea prin care se organizează dorința inconștientă de transmitere a unui material istoric. Memoria familială se activează pentru a restitui istoria individului în ansamblul legăturilor genealogice și simbolice care îl unesc cu alți membri ai familiei. Memoria familială îl repune pe individ în ansamblul „noi", al celor care îi sunt antecesori, al celor care trăiesc sau al celor care au decedat. Ea evocă amintiri, tradiții, mitologii familiale, se interpune între cele trei dimensiuni temporare și astfel înscrie istoria unei familii în istoria ei de referință – cea transgenerațională. Afilierea unui individ la un grup se observă tocmai prin intermediul recunoașterii acestuia de către membri. El poartă și manifestă o „inscripție generațională" ce ține de familia sa. Această „amprentă" este posibilă tocmai datorită dorinței de a perpetua o serie de atribute care alcătuiesc identitatea unui individ. Memoria familială se exprimă, așadar, și întreține lanțul transfamilial dincolo de cadrul individual, reproducând, repetând și restituind succesorilor ceea ce aparține unui individ antecesor. Totodată, această memorie este legată de evenimentele trăite de individ, care au contribuit la formarea lui ca identitate. În acest context, al transmiterii și construirii unei identități, individul este permanent în mijlocul unei negocieri **duble**, aceea a identității proprii, parte a **apartenenței** sale la grupul familial, și cea **de diferențiere** în cadrul familiei.

Transmiterea face ca, de cele mai multe ori, ceea ce urmează a fi transmis de la o generaţie la alta să fie aproape identic: se transmit aceleaşi evenimente, ritualuri, ceremonii, aceleaşi *pattern-uri* de alegere a meseriilor, aceleaşi boli şi aceleaşi *pattern-uri* de alegere partenerială. Datorită faptului că memoria transmite prezentului ceva din trecut, ea asigură astfel o funcţie socială, a asumării identităţii subiectului în cadrul grupului social extins din care acesta face parte. Astfel se transmit valori, mitologii familiale şi mitologii comunitare care reprezintă fundamentul istoric al individului în social şi, totodată, asigură înscrierea acestuia în cadrul grupului ce depăşeşte graniţele familiale.

Memoria socială este o memorie colectivă, o memorie care mobilizează individul şi îl determină să acţioneze în virtutea miturilor şi valorilor transmise de colectivitatea în care el trăieşte. Astfel se constituie identitatea unui grup şi identitatea fiecăruia în cadrul grupului din care face parte. Aici se pun bazele normelor familiale şi ale modului în care un individ acţionează mai mult în sens social, obiectiv accceptabil, dar şi în sens individual, subiectiv.

Prin funcţia sa de transmitere, memoria familială este dovada existenţei istorice, transgeneraţionale a apartenenţei unui individ în cadrul filonului său familial.

Anne Muxel, în lucrarea sa, citată anterior („Individu et mémoire familiale"), distinge două subfuncţii ale memoriei de transmitere transgeneraţională: funcţia referenţială şi funcţia rituală.

3. Memoria referențială

Memoria referențială are ca funcție redefinirea cadrului experiențelor, al valorilor, permițând astfel trecutului să coexiste cu prezentul.

Educația, valorile și miturile care se transmit de la o generație la alta constituie fundamentul acestui tip de memorie. În cadrul procesului de transmitere, memoria referențială asigură continuitatea, modul de apartenență la grupul familial, legăturile conștiente și inconștiente, tipurile de loialitate familială, caracteristicile care asigură și transmit spre viitor identitatea unei familii și a fiecărui individ ce o compune.

4. Memoria rituală

Este tipul de memorie care **validează continuitatea transmiterii evenimentelor semnificative, valorilor, miturilor din generație în generație.** Fiind fără îndoială modul cel mai expresiv din punct de vedere al ecoului afectiv pe care îl are în viața fiecăruia, memoria rituală îndeplinește mai multe funcții:

4.a. Funcția de a readuce în prim plan, de a rememora și repeta anumite amintiri sau evenimente-cheie.

Memoria familială se reactivează tocmai pentru a oferi un reper permanent a ceea ce s-a întâmplat în trecut, cu efecte ce se resimt și în prezent, inclusiv în viața de cuplu. Prin repetare, evenimentele devin importante, reproductive și emblematice în cadrul fiecărei familii, astfel asigurându-se unicitatea fiecărui grup de indivizi care sunt împreună datorită unor legături conștiente și inconștiente profunde.

4.b. Funcția de a ordona evenimentele în cadrul unei familii în prezent și, totodată, de a ordona evenimentele la nivel transgenerațional.

Memoria rituală afirmă tocmai celebrarea trecutului unei familii, a evenimentelor pe care indivizii ce o compun le-au trăit și, astfel, familia își afirmă identitatea sa unică repetabilă.

În cadrul acestor funcții pe care le îndeplinește memoria familială, **uitarea** acționează ca **ecran protector în cazul fiecărui individ, întrerupând continuitatea transmiterii unor evenimente, de cele mai multe ori traumatice sau care țin de secretele familiale, deci evenimentele care nu au reușit să fie conștientizate în prezent.** Deși nimic din ceea ce este trăit nu se pierde, evenimentele pline de sens de cele mai multe ori sunt date uitării, ele migrând în planul de Umbră familială; ele se vor reactiva la un moment dat în prezentul fiecăruia, tocmai pentru a ne face conștienți de ceea ce toți purtăm în identitatea noastră, anume identitatea familiei din care ne naștem. Uitarea face ca un eveniment să rămână încă viu, deși eclipsat și ocultat în prezent. De cele mai multe ori, uitarea și secretul asigură rolul prezervat simbolic sau menținerea simbolică a unei situații ori relații în economia familială (Muxel, 2002).

b) Funcția de retrăire a evenimentelor și situațiilor din trecut

Această funcție traduce experiența emoțională a trăirii evenimentelor trecute. Este în același timp o funcție care face ca memoria familială să se constituie ca o memorie a sentimentelor și a relațiilor pe care fiecare individ le are în raport cu familia de origine.

Prin intermediul acestei funcții are loc ceea ce numim nostalgie, readucerea aminte a unor amintiri personale cu un grad ridicat de subiectivitate și încărcătură emoțională.

În acest caz, uitarea oferă posibilitatea de a accede la adevăruri existențiale imuabile, traumatizante. Prin uitarea lucrurilor ce se încadrează în registrul material, se blochează, dar se poate și crea terapeutic **accesul** la amintirea ce ține de registrul afectiv, astfel individul îndeplinind o cerință și mai importantă a existenței lui, aceea a referirii și apartenenței sale la moștenirea grupului din care provine.

c) Funcția de reflexivitate

Reprezintă potențialul reflexiv individual prin intermediul căruia fiecare reușește să fie un observator, obiectiv sau subiectiv, asupra sa și a destinului său. Astfel se creează o construcție permanentă a prezentului și a viitorului, integrând sau neintegrând trecutul personal și de grup.

Funcțiile memoriei familiale menționate mai sus îl ajută pe individ să interiorizeze o finalitate proprie a acestora. Prin intermediul lor el dă sens trecutului personal din perspectiva trecutului colectiv.

Desigur, memoria familială, prin intermediul funcțiilor pe care le îndeplinește, se poate recunoaște sub raportul diverselor modalități de expresie verbală, pe care le prezentăm în tabelul următor (figura 1).

Explorarea acestor funcții ale memoriei nu poate fi făcută doar prin referire la acestea, foarte important este și rolul pe care îl joacă uitarea. În cadrul fiecărei funcții amintite mai sus, **uitarea** joacă un rol decisiv.

Funcții	Modul narativ	Statutul discursului	Timpul folosit	Natura timpului	Funcțiile uitării
Transmisie	Noi	Normativ	Se înscrie în istoria colectivă	Colectiv, istoric	Crearea de amintiri noi
Retrăire a evenimentelor și situațiilor din trecut	Mie	Subiectiv	Retrăire a trecutului personal	Extra-temporal	Ecran de protecție personal
Reflexivitate	Eu	Obiectiv	Negociere cu trecutul pentru a se proteja de ceea ce urmează să se întâmple	Retrospectiv	Dovada realității interioare

Figura 1. **Funcțiile memoriei familiale și modalitățile de utilizare în cadrul discursul narativ.**

Uitarea poate avea diverse sensuri în contextul familial:

1. uitarea ca deschidere, ca „loc liber al asimilării" noilor valori în raport cu funcția de transmisie;

BCU IAȘI CENTRALA UNIVERSITY LIBRARY

2. uitarea ca mijloc de apărare, ca ecran protector, aflată în interdependență cu funcția retrăirii unor evenimente sau stări afective ale individului;
3. uitarea ca mărturie a realității care a existat și ale cărei efecte încă se simt în prezent, uitarea îndeplinind o funcție reflexivă.

Funcțiile diferențiate ale memoriei, precum și contribuțiile esențiale ale uitării constituie o punte de legătură între individ și filonul său transgenerațional. Amintirile, evenimentele-cheie, poveștile, miturile care transpar în discursul individual sau în discursul membrilor unei familii sunt puse în permanentă „negociere" asupra trecutului fiecăruia, între subiectivitate și obiectivitate. Memoria și uitarea sunt interdependente și se intercondiționează reciproc, ambele contribuind esențial la construirea memoriei familiale individuale și transgenerațională (Muxel, 2002).

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITARĂ

Miturile familiale

Suntem convinşi că atunci când ne simţim atraşi de o persoană şi ulterior decidem (alegem) să fim în parteneriat cu ea, acest lucru este pe deplin asumat şi motivele ne sunt personale şi irepetabile în comparaţie cu ale celorlalţi. La un moment dat ne dăm seama că persoana respectivă seamănă întrucâtva cu un partener din trecutul nostru sau chiar cu cineva din familia noastră, de obicei cu un părinte, frate, soră sau cu un alt antecesor important. Faptul că partenerul are anumite caracteristici pe care le are şi un alt membru din familia noastră sau manifestă anumite comportamente ca cele ale unui părinte sau unchi, ne face să ne gândim că poate ceea ce ne-a determinat să alegem acest tip de partener nu este deloc întâmplător. Fiecare dintre noi a avut un model de rol-sex sau modele de comportament în educaţia primită.

Aceste modele sunt cuprinse în mitologiile familiale, care se referă la toate miturile legate de căsătorie, de alegerea unui partener, de tipul de bărbat sau tipul de femeie aleasă, de sexualitate şi manifestarea ei, de naşterea copiilor sau de alegerea unei profesii (Godeanu, 2008).

Aspectele de ordin conştient sunt ilustrate de existenţa unor mituri familiale şi comunitare legate de parteneriat, care generează aşteptări, atât la transmiţător, cât şi la primitor, ele influenţând alegerea partenerială.

Miturile – definire, caracteristici

Demersul de definire a mitului reprezintă o dificultate care priveşte încă de la început sfera acestui concept, care, atât în cotidian, cât şi în literatura de specialitate, antropologică şi socială, cunoaşte diferite forme de exprimare şi definire.

Dificultăţile definirii mitului se regăsesc în metodologiile sociale şi antropologice, fiind grupate în trei categorii:

1. multiplele definiţii ale mitului, venind dinspre ştiinţe diferite, conturând un câmp conceptual fluid şi adeseori contradictoriu;
2. segmentele culturale în care apar „constructe", etichetate drept mituri sunt extrem de eterogene: culturi „exotice", culturi „antice" demult dispărute, culturi folclorice, culturi populare vii, sfera instituţiilor culturale, literatura şi artele „înalte" etc.;
3. investigarea acestor forme culturale s-a făcut din perspective teoretice şi metodologice variate, precum cele oferite de istorie, lingvistică, psihanaliză, folcloristică, filosofie, sociologie, antropologie, studiul comparativ al religiilor, teoria literară, istoria artelor etc.

Aceste abordări au creionat definiţii ale conceptului de mit şi interpretări ale fenomenelor mitice care s-au dovedit a fi opuse.

În civilizaţia modernă, conceptul de mit s-a definit printr-o dublă judecată de valoare (şi de excludere).

Fiind opus lui *logos, mythos* „a fost definit prin ceea ce nu este, într-un dublu raport de opoziţie faţă de real, pe de o parte – mitul este ficţiune – şi faţă de raţional, pe de alta – mitul este absurd" (Vernant, 1981). Potrivit acestui fapt, secole de-a rândul abordarea mitului a fost pusă sub semnul ridicolului, al scandalului, fiind categorisit ca având un caracter

eronat, iar expresiile care i-au fost atribuite ca sinonime au fost: „boală a limbajului", „explicație eronată", expresie a „gândirii primitive", „pre-logice", „sălbatice", „inconștiente", a „arhetipurilor umanității" etc., un instrument de coeziune socială sau loc de conștientizare a imaginii unei societăți despre ea însăși (Coman, 1992).

Această viziune a plasat mitul în zona unui concept definit „printr-o serie de lipsuri, ca non-sens, non-rațiune, non-adevăr, non-realitate, redus la altceva, ca și cum n-ar avea sens la existență decât prin transferarea într-o altă formă, prin traducerea într-o povestire sau gândire străină de esența lui" (Vernant, 1981, apud Coman, 2003).

Din aceste perspective, definirea conceptului de mit reprezintă un demers complex, având în vedere numeroasele elemente contradictorii ce-l compun. G.S. Kirk (1970) afirmă: *„Nu există o singură definire a mitului, nu există o formă platonică în raport cu care să poată fi măsurate textele concrete. Miturile diferă enorm în ceea ce privește morfologia și funcțiile lor sociale."*

Coerența conceptului de mit este dată de multiplele definiții care privesc surprinderea factorilor de intersecție care asigură specificitatea formei conceptului. Potrivit autorilor J. Fontenrose (1971), W. Doty (1986), C. Rivière (1997) și M. Coman (1985), mitul cuprinde următoarele note specifice: este o narațiune, este tradițional, este transmis oral, are o intrigă specifică, are un caracter imaginar, un conținut metaforic și simbolic aparținând lumii simbolice, poartă amprenta funcțiilor îndeplinite de colectivitatea care îl generează, a caracterului complex al semnificațiilor, a poziției privilegiate a mitului în raport cu alte forme culturale (este considerat ca adevăr, relevator, exemplar, întemeietor etc.), a capacității mitului de a absorbi elemente culturale și de a le transforma în forme noi (Coman, 2003).

O personalitate marcantă care a studiat şi contribuit la definirea conceptului de mit este Mircea Eliade. Potrivit lui, *„mitul este o istorie sacră; el relatează un eveniment care a avut loc în timpul primordial, în locul fabulos al începuturilor. Mitul este întotdeauna o poveste a unei creaţii: el arată cum ceva a fost produs, a început să existe"* (Eliade, 1966).

Încercând să sintetizăm cele exprimate anterior, vom spune că definirea mitului priveşte următoarele dimensiuni:

1. natura (forma) exprimării: naraţiune transmisă de obicei pe cale orală din generaţie în generaţie – dimensiunea intergenerațională;
2. conţinutul: acel „început" care este plasat într-un trecut istoric al antecesorilor noştri – dimensiunea temporală;
3. relaţia cu societatea: perspectiva generării modelelor în societate cu valoare de adevăr absolut sau relativ, îndeplinind funcţii sau fiind asociat cu diverse ritualuri şi ceremonii – dimensiunea funcţională generatoare de repere valorice.

Anticipând astfel legătura mitului cu societatea, vorbim de funcţiile prin care se manifestă şi se recunosc miturile la nivelul societăţii, funcţii ce generează mitologiile. Deci există deopotrivă mitologii specifice, comunitare, mass-media, prin care pot fi decriptate miturile specifice fiecărei comunităţi sau micro-societăţi. Termenul de mitologie ne trimite cu specificitate pe de o parte la un ansamblu de mituri asociate unei societăţi sau culturi anume (mitologia greacă, scandinavă, etc.), iar pe de altă parte la ansamblul studiilor consacrate acestui concept (şcoala structuralistă, ritualistă).

Mitologiile sunt aşadar elocvente doar dacă sunt privite specific ca făcând trimitere spre comunităţile pe care le înglobează, altfel riscând să devină speculaţii şi să-şi confirme

un caracter redundant. De aceea, în cartea de față vom face referire la modul de manifestare al mitologiilor colective, comunitare și mass-media din perspectiva alegerii parteneriale, a modelelor de rol transmise inter- și transgenerațional, în cadrul unei cercetări efectuate pe un segment de populație românească.

Trăsăturile mitului:

1. caracterul narativ, prin intermediul căruia sunt puse în relație evenimentele ce se găsesc în povestea originară cu valoare alegorică și povestea actuală în care se regăsesc elementele mitice originare;
2. caracterul de exemplaritate, așa cum afirma și Mircea Eliade (1998): *„Fiind real și sacru, mitul devine exemplar și, în consecință, repetabil, căci servește de model și în același timp de justificare tuturor actelor umane"*. Istoriile trăite de eroi exprimă adevărate lecții de viață, iar faptele și comportamentul lor devin un model de urmat pentru ceilalți. Astfel, povestea creată în jurul eroului capătă sens ca valoare ce merită a fi urmată;
3. funcția etiologică: mitul prezintă fapte petrecute la originea lumii, relatând cum a apărut ceva pe lume, cum a devenit lumea ceea ce este astăzi și este astfel explicația credințelor antecesorilor noștri.

Existența unor mituri în familie are rolul de a prezerva istoria legăturilor dintre membrii acesteia, fiecare familie având un mit definitoriu. În cadrul abordării inter- și transgenerațională a familiei ne referim la **mitul familial**, așa cum l-au descris Ferreira, Hall și Neuburger.

După Ferreira și J. Bying Hall, **mitul este un discurs unitar care acordă tuturor membrilor familiei roluri rigide**

ce pot fi înțelese ca echivalente, la nivel sistemic, cu mecanismele de apărare la nivel individual. Sunt numeroase și diferite, specifice pentru fiecare familie.

„După părerea mea, mitul familial este o reprezentare împărtășită de membrii grupului, a grupului în sine ca ansamblu și a relațiilor sale cu lumea. Mitul generează reguli de funcționare, adică convingeri privind rolul pe care fiecare trebuie să și-l asume în familie, care ne dau indicații asupra mitului, el însuși nefiind decât involuntar dezvăluit" (Hall, 1980, apud Neuburger, 2006).

Drept urmare, atunci când punem întrebarea: „Care este mitul vostru familial?", răspunsurile se situează la nivelul regulilor, normelor: *„În familia mea ne respectăm părinții."*, alții spun *„În familia mea trebuie să facem studii"* (Neuburger, 2006).

Robert Neuburger vorbește despre mitul familial în legătură cu credințele manifestate în caracteristicile și specificitățile grupului familial. Aceste credințe privesc toate nivelurile realității familiei.

- Mitul situează familia în sensul general al arborelui ei transgenerațional; este un **condensat simbolic și valoric ce-i conferă sentimentul apartenenței, al continuității și al identității transfamiliale.**

Mitul familial acționează ca **o pecete (cod de identificare psihogenealogică), din care decurg:** reguli nescrise (transmise conștient și inconștient, pe cale verbală și emoțională), norme, valori, limite și expansiuni, tendințe și teme, granițe și roluri, figuri eroice și arhetipale de tip familial, sarcini și strategii rezolutive, pattern-uri de adaptare și inadaptare, stiluri de supraviețuire. Mitul familial conferă dreptul la existență, la istorie proprie filonului transfamilial. El este întreținut și re-creat în timp cu ajutorul fotografiilor de familie, jurnalelor și cronicilor de familie (mai mult sau mai puțin

secrete), consemnărilor şi scrisorilor, actelor şi testamentelor, moştenirilor şi talismanelor, comportamentelor şi opţiunilor valorizate şi devalorizate, poveştilor transformate în legende în jurul unor „eroi" polarizaţi ai familiei, transmise pe cale orală din tată-n fiu. Toate vin să creeze imaginea cât de cât conturată şi stabilizantă a unei identităţi familiale şi transfamiliale în perpetuă devenire şi transfigurare (Mitrofan, Stoica, 2005).

Mitul familial exprimă convingeri împărtăşite şi împărţite care privesc pe de o parte membrii familiei şi pe de altă parte relaţiile lor. Aceste convingeri trebuie acceptate a priori în ciuda falsificărilor flagrante. **Mitul familial prescrie roluri şi atribuţii ale membrilor în tranzacţiile lor reciproce.** False sau iluzorii, aceste roluri sau atribuţii sunt acceptate de fiecare ca un lucru sacru şi tabu pe care nimeni nu îndrăzneşte să-l examineze (Ferreira, 1980, apud Palazzoli, 1980). Un membru al familiei poate ştii că este de fapt vorba despre o imagine falsă, dar el păstrează acest lucru ca pe un secret. Individul este, înainte de toate, cel care suferă. El se va opune cu toată forţa dezvăluirii. Refuzând să-i recunoască existenţa, el va face tot ceea ce poate pentru a păstra intact mitul familial.

După Neuburger, există două lumi care sunt în interacţiune în cadrul unei familii. Este vorba despre **lumea miturilor şi lumea ritualurilor** (Neuburger, 1989).

Prin cele prezentate mai sus autorii ne propun să reflectăm la lumea miturilor şi a mecanismelor de transmisie a inconştientului în cadrul familial.

BCU IAŞI

Mitologiile familiale, mitologiile comunitare şi ritualurile familiale

Mitologiile familiale includ, după cum am afirmat în capitolul precedent (Godeanu, 2008), problematicile legate de căsătorie şi de funcţionarea acesteia, de alegerea unui anumit tip de partener, bărbat sau de femeie, de comportamentul sexual şi de manifestările sale, de ritualurile şi prescripţiile nunţii, naşterii copiilor, botezului şi deceselor, de stabilitatea şi instabilitatea căsătoriei, de strategiile de a face faţă incidentelor sau de alegerea unei profesii.

În practică, **mitologiile familiale** se referă la modalităţile transmise de fiecare familie de a fi în lume ca femeie, ca bărbat, ca şi cuplu căsătorit, ca sexualitate. Vorbind despre miturile lumii moderne, Mircea Eliade se referă la mituri ca la **„...expresia unui mod de a fi în lume..."** (Eliade, 1991, apud Godeanu, 2008). Eliade argumentează că mitologia difuză propune adolescenţilor europeni numeroase modele de imitat. Vorbind despre aceste modele, el se referă şi la eroi de romane, eroi de film, iar noi adăugăm actorii, eroii jocurilor pe calculator etc. Toate aceste modalităţi de a fi în lume, specifice unei familii, ne influenţează pe fiecare dintre noi. Comunitatea şi familia proprie participă la crearea unei **poveşti** care, pe lângă scenariul personal de viaţă, ne „arestează" într-o matrice din care uneori s-ar putea să nu ieşim niciodată.

Anne Teachworth (2006) vorbeşte despre efectul posthipnotic care ne „ghidează" alegerile profesionale, parteneriale şi de altă natură. Este important să devii conştient de mitologia specifică comunităţii în care trăieşti.

Acordurile şi contractele familiale conştiente şi inconştiente construiesc legăturile familiale (Decherf, 2005).

Mitul familial este prezervat cu ajutorul memoriei familiale. Memoria familială, ca orice tip de memorie, conjugă cele trei dimensiuni în care se desfăşoară viaţa unui individ: trecut, prezent, viitor. Faptul că cineva îşi aduce aminte de ceea ce a trăit el sau, mai cu seamă, de ceva trăit de antecesorii lui şi povestit celor din familie, este tocmai expresia unor legături de filiaţie, a apartenenţei individului la grupul social din care face parte, la familia din care provine. Individul se identifică cu modelele, cu valorile şi evenimentele care au constituit viaţa familiei din care provine. Acestea reprezintă zestrea psihogenealogică de la care fiecare porneşte în viaţă şi, totodată, preceptele pe care se construieşte prezentul. Aşadar nu trăim într-un prezent rupt de trecut, aşa cum nu trăim în viitor fără să ne sprijinim pe ceea ce cunoaştem în prezent despre noi şi cei din mediul în care provenim.

Mitologiile mass-media se referă la ansamblul miturilor care sunt capabile, pentru o perioadă de timp, să genereze valori şi modele adaptative, deoarece fac referire la eroi – modele de comportament. În mod particular, expresia „mitologii mass-media" este folosită în cadrul abordării inter- şi transgeneraţionale pentru a reflecta modul în care ele ne afectează iniţierea partenerială şi dinamica relaţională.

Mitologiile mass-media fac parte din mitologia difuză, aşa cum spunea Mircea Eliade, şi se referă la laicizarea, degradarea şi camuflarea miturilor.

Ritualul familial

Ritualul este descris ca slujbă sau ceremonie înfăptuită cu un scop sau o intenţie religioasă, indiferent dacă acest scop sau intenţie sunt conştiente sau inconştiente. Reprezentările ritualice se bazează pe teme mitologice şi arhetipale, îşi exprimă mesajul simbolic, implică persoana în totalitatea ei, conferă individului un sens superior şi, în acelaşi timp, utilizează reprezentări întemeiate în spiritul epocii.

Din punct de vedere formal, este vorba despre o acţiune sau de o serie de acţiuni, la care participă toţi membrii familiei. Aceste acţiuni sunt însoţite de formule sau expresii verbale (S. Palazzoli, 1980). Ne referim la ritualuri şi ceremonii de iniţiere partenerială, sexuală, familială, căsătorie (legale, laice şi religioase), iniţiere religioasă a copiilor, ceremonii de înmormântare şi comemorare, ceremonii aniversare sau de celebrare a succeselor şi realizărilor membrilor familiei, de confirmare a unei etape de dezvoltare (pubertatea, adolescenţa, adultul, retragerea sau pensionarea, parentalitatea şi bunicia).

Ritualurile familiale pot fi mai uşor identificate decât miturile familiale, pentru că ele se exteriorizează prin comportament. Descris de Michel Monroy, în lucrarea sa *Scènes, mythes et logique* (1989), **ritualul familial reprezintă o secvenţă repetitivă de interacţiuni cu efecte previzibile.** Ritualurile au un aspect constrângător, având valoare de ordine. Ele sunt rar asumate şi capătă conotaţii de obişnuinţe. Adesea, ritualurile sunt expresia miturilor familiale. Una dintre funcţiile foarte importante ale ritualurilor este aceea de a menţine homeostazia. Din acest motiv, în situaţii de criză, ele se întăresc sau sunt create alte ritualuri.

În culturile primitive există ceremonii, numite ritualuri de trecere, care marchează accederea unui individ la o stare nouă. În culturile civilizate, ritualul de trecere este acela

practicat în momentul pubertății. Transformările ce survin acestei perioade de trecere au drept scop să-l ajute pe individ să depăşească criza reprezentată de transformările specifice şi să ia cunoştință de noul statut şi rol (Eliade, 1991).

În societățile tradiționale şi în toate religiile, ritualurile reprezintă evocarea a ceva transcendent. Obişnuințele şi convențiile sociale nu reprezintă decât ritualuri desacralizate. O variantă aparte a ritualului familial este **ceremonialul** (Monroy, 1989).

Ceremonialul

Presupune o dată precisă, o reuniune de familie lărgită şi transgenerațională, o sărbătoare, o comemorare. Are aceeaşi funcție de constrângere ca şi ritualul.

Serge Tisseron este de părere că miturile, ceremonialurile şi ritualurile familiale sunt mijloacele prin care se realizează familiarizarea progresivă a membrilor familiei cu un eveniment a cărui introiecție este încă imposibilă (Tisseron, 1999).

Aşa cum spuneam mai sus, mitul familial prescrie roluri şi atribuții ale membrilor în tranzacțiile lor reciproce. Pentru alegerea partenerială şi modul de funcționare în cadrul parteneriatului erotic importante sunt rolurile individuale confirmate în familia de origine a partenerilor de cuplu şi dinamica acestora.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Rolul mitologiilor familiale şi al mitologiilor comunitare în alegerea şi dinamica partenerială. Exemplificări cazuistice

Avertisment

Exemplificările cazuistice prezentate în această carte au fost modificate din punct de vedere formal din motive de confidenţialitate. Orice folosire de nume şi locuri au fost alese întâmplător. Desigur, mărturiile subiective ce fac obiectul cazurilor sunt autentice.

Prin intermediul analizei mărturiilor transcrise în jurnalele observaţiei clinice, datele au condus la extragerea unor aspecte relevante din punct de vedere al modului în care miturile familiale interferă cu nevoile, aşteptările şi dorinţele actuale ale subiecţilor, cuplurilor asistate, care au făcut obiectul unei cercetări.

În acest sens, am surprins următoarele aspecte relevante:

a) mituri (poveşti) ce se referă la modul de asumare a identităţii feminine şi masculine. În cercetările noastre pe o cazuistică românească am observat că funcţionează mitul conform căruia „femeile sunt devotate soţilor şi au grijă de casă şi copii"; în familii există însă poveşti (mituri) care circulă în legătură cu anumite personaje feminine, astfel:

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

„Mătuşa M. era o femeie care a ţinut mulţi bărbaţi.", „Femeia nu trebuie să-l supere pe bărbat şi trebuie să vină în întâmpinarea nevoilor bărbatului, să-l îngrijească.", „D. nu s-a mai căsătorit după ce a murit soţul ei, i-a rămas fidelă."

În ceea ce priveşte masculinitatea, s-au conturat următoarele mituri:

„Bărbatul trebuie să fie trecut prin viaţă, atunci când se căsătoreşte.", „Bărbatul trebuie să aducă bani în casă, mai degrabă decât să se ocupe de educaţia copiilor.", „Deciziile în familie le ia în principal bărbatul.", „Bărbatul trebuie să-şi asume rolul de tată în familie." Toate aceste mituri configurează şi consfinţesc multe dintre prescripţiile familiei tradiţionale, menite să asigure stabilitatea, continuitatea şi sentimentul comunitar al apartenenţei la o cultură puternic polarizată în jurul responsabilităţii şi puterii masculine, în care rolul femeii este mai mult de stabilizator afectiv şi educaţional, submisivitatea fiind asociată cu puterea de sacrificiu şi înalta valorizare a fidelităţii şi exclusivităţii parteneriale. Abaterile de la standardul comportamentului partenerial conjugal sunt sancţionate familial şi comunitar mai frecvent în defavoarea femeii comparativ cu bărbatul, dar care nici el nu este scutit de „judecata" normativă investită cu un standard înalt de moralitate în calitate de soţ şi părinte. Prescripţiile tradiţionale valorizează căsătoria la nivel transgenerațional, iar disocierile ei sau disfuncţiile, inclusiv cele legate de abuz sunt trecute sub tăcere, secretizate şi înfierate, atunci când se produc exploziv. Nu e de mirare că mitul feminităţii şi masculinităţii complementare pe axa puterii rigidizează aşteptările şi comportamentele parteneriale, având şi un risc mare de transmisie a relaţiilor disimetrice de tip dominare-supunere, sau, la limită, a celor de tip „persecutor-victimă-salvator". Mitul, deşi întreţine şi valorizează stabilitatea familiei, are costuri emoţionale şi relaţionale patogene, antrenând comportamente de tip sacrificiu, victimizare, abuz şi abandon emoţional, divorţ emoţional şi erotic-sexual etc. Ele vor favoriza în cuplu şi în familie defense nevrotice şi scenarii fantasmatice, predispunând succesorii la roluri identitare uneori confuze şi graniţe identitare difuze sau rigide, triangulări şi alianţe patogene între părinţi şi copii.

b) mituri (poveşti) ce se referă la sensul, scopul, condiţionările, justificările şi momentul alegerii partenerului şi al căsătoriei.

„Trebuie să faci copii, pentru ca ei să aibă grijă de tine la bătrâneţe."; „Dacă îi faci un copil bărbatului, el sigur nu te va părăsi."; „Să nu îmi vii însărcinată la uşă! Ai grijă!"; „S-a căsătorit cu ea pentru că părinţii ei aveau bani."; „M-am mutat din oraşul natal, pentru că m-am căsătorit cu el şi avea serviciul în altă localitate.", „Trebuie să vă cunoaşteţi o perioadă de timp, nu trebuie să vă căsătoriţi imediat, întâi trebuie să vă acomodaţi unul cu celălalt, să vedeţi cum vă înţelegeţi.", spune mama sau mătuşa; „S-a căsătorit cu unul mai în vârstă decât ea, pentru că el era mai matur."

c) mituri (poveşti) ce se referă la sexualitatea în parteneriat: „Femeia trebuie să fie disponibilă sexual bărbatului ori de câte ori acesta îşi doreşte.", „Bărbaţii îşi doresc ca femeile lor să nu fi avut mulţi parteneri sau relaţii înainte...".

Discuţie

După cum am observat, în fiecare familie există mituri (poveşti) care se conturează în jurul personajelor cheie din acea familie... Toate aceste poveşti vehiculate în familie în legătură cu anumite personaje sau anumite evenimente se regăsesc mai târziu, într-un fel sau altul, în povestea de viaţă a fiecăruia dintre noi. Miturile familiale vorbesc despre partea conştientă a transmisiei inter- şi transgeneraţionale. Ceea ce menţine membrii unei familii împreună sunt miturile familiale, ritualurile şi regulile, care se transmit de la o generaţie la alta. Cum se transmit aceste mituri în cuplul nostru şi în ce mod miturile ascund de fapt nevoi ale înaintaşilor noştri? De ce există toate aceste reguli? Legăturile complexe care leagă fiecare membru al unei familii de generaţia precedentă îşi pun amprenta pe relaţiile acestuia cu cei care fac parte din spaţiul său de viaţă. Ele se

exercită însă prin mecanisme în cea mai mare parte inconştiente. Legăturile între copii şi părinţii lor sunt fundamentale. Copiilor le sunt transmise problemele rămase nerezolvate în inconştientul părinţilor şi al înaintaşilor lor.

Un alt aspect relevant al cercetării pe care am efectuat-o a fost discriminarea între propriile nevoi, aşteptări şi dorinţe ale subiecţilor cercetării şi nevoile şi dorinţele antecesorilor lor. Separarea de povara scenariului familial i-a condus la perspectiva de a regândi şi discuta cu partenerii diversele tipuri de nevoi, în vederea depăşirii blocajelor relaţionale. Precizez mai jos o serie de **nevoi** identificate în urma analizei calitative a interviurilor efectuate.

1. Nevoi, aşteptări şi dorinţe legate de modul de manifestare în cuplu al partenerului, din perspectiva partenerei:

- de a fi apreciată, curtată, tratată cu tandreţe;
- de a fi recunoscută în faţa celorlalţi ca parteneră de viaţă;
- de autonomie şi respect reciproc;
- de a participa la deciziile comune şi de a fi informată;
- de securizare;
- de asumare de către partener a unei poziţii mature şi responsabile, astfel încât să fie capabili să se confrunte cu greutăţile şi provocările vieţii;
- de a nu fi forţată sau obligată să facă sex.

2. Nevoi, aşteptări şi dorinţe legate de modul de manifestare în cuplu al partenerei, din perspectiva partenerului:

- de a fi îngrijit;
- de a îi recunoaşte autonomia;
-de a nu fi intruzat şi controlat de către parteneră (să nu îi solicite explicaţii foarte multe în legătură cu modul în care se simte sau acţionează în diverse situaţii);

- de a fi respectat în deciziile pe care le ia pe cont propriu;
- de a fi tratat cu tandreţe, blândeţe şi feminitate;
- de a fi apreciat şi admirat pentru ceea ce este şi face;
- de a nu fi refuzat sexual.

3. Nevoi, aşteptări şi dorinţe legate de alegerea partenerului şi căsătoriei, comune ambilor:
- de a avea un partener stabil;
- de a fi confirmată de partener(ă), ca unica persoană importantă din viaţa lui (ei);
- de a avea copii şi de a-i creşte împreună, prin implicarea ambilor parteneri în educaţia acestora;
- preferinţa de a nu avea copii în afara căsătoriei;
- de a avea copii rezultaţi din dorinţa amândurora şi mai puţin din nevoia unui singur partener;
- a manifesta respect pentru timpul liber al celuilalt şi pentru implicarea acestuia în profesie;
- de a fi stimulat în dezvoltarea profesională de către partener(ă);
- de a lua împreună hotărârile în cadrul familiei;
- de a-l face pe partener să adere la ritualurile pe care fiecare le moşteneşte din familia de origine;
- de a oferi copiilor un exemplu asupra rolurilor de mamă sau tată;
- de a nu sta în parteneriat cu un partener violent;
- de a avea un partener cu un statut profesional bine definit;
- de a avea bunăstare materială;
- de a nu alege un partener care să corespundă unui membru al familiei privit negativ de ceilalţi membri ai familiei sau de comunitate;
- de a nu repeta relaţia partenerială disfuncţională a părinţilor.

4. Nevoi, aşteptări şi dorinţe legate de sexualitate:
- de a fi un partener inventiv în relaţia sexuală;
- de a avea contact sexual frecvent;
- de a fi un partener fidel din punct de vedere al contactelor sexuale;
- de a comunica afectiv în cadrul actului sexual;
- de a avea o experienţă comună în registrul sexual înainte de căsătorie.

Nevoile, aşteptările, dorinţele şi modul în care acestea sunt influenţate de miturile familiale care le însoţesc creează adevărate scenarii de viaţă, care reprezintă logica propriului destin partenerial, cu o dinamică unică, dar de multe ori repetabilă. Ceea ce face ca aceste destine să semene izbitor cu cele ale antecesorilor sau să se diferenţieze prin contraidentificare este tocmai rezultatul interferenţei mitologiilor care circulă în familiile fiecăruia.

Iată câteva exemple în acest sens:

- Ruxandra, o tânără de 28 de ani, spune că aşteptările ei la începutul relaţiei de cuplu nu erau suficient de clare... „Nu ştiam exact ce-mi doream, voiam, de fapt, să fiu şi eu cu cineva. Aşa erau toate prietenele mele...". Pe măsură ce Ruxandra a dezvăluit ceea ce se spunea în familia ei despre a fi femeie, ea a conştientizat modul în care poveştile despre diversele femei din familia ei au influenţat-o în alegerile parteneriale. Astfel, în familia ei se spunea adesea că o femeie care a atins vârsta de 25 de ani nu este privită cu ochi buni de către comunitate dacă nu este căsătorită. Bunica ei spunea: „Eu m-am căsătorit de tânără, de la 21 de ani, pentru că aşa îi stătea bine unei femei, să fie la casa ei, aşa era mai bine privită de către vecini şi se încadra în rândul lumii". Presiunea din partea familiei, referitoare la vârsta pe care o femeie nu ar trebui să o depăşească la căsătorie, a pus-o pe Ruxandra în situaţia să se lase aleasă fără a fi în contact cu nevoile, aşteptările şi dorinţele sale. Relaţia de cuplu în care

se află în prezent este o relație disfuncțională, cu blocaje în comunicare. Soțul ei nu a corespuns niciodată nevoilor pe care Ruxandra conștientizează că le are. Poveștile și miturile familiei în legătură cu parteneriatul și căsătoria au fost, în cazul Ruxandrei, mult mai importante decât propria motivație personală, ancorând-o într-un „sindrom" transgenerațional de loialitate familială pe linie identitară feminină. Iată cum nevoile bunicii, ale mamei sau ale străbunicii pot fi prioritare în raport cu propriile nevoi, situație soldată cu alegere partenerială presantă și nepotrivită, producătoare de suferință.

- Adelina, o altă participantă la cercetare, ne spune că este căsătorită de 4 ani și că se declară nefericită în relația de cuplu, deoarece așteptările ei de la începutul mariajului nu mai corespund cu ceea ce se întâmplă în prezent. „Acesta este ultimul lucru pe care mi l-aș fi dorit, să fiu nefericită. Mă întreb cum ar trebui să decurgă lucrurile în mod normal într-un cuplu?" Ea își aduce aminte că părinții îi spuneau adesea când ea avea un prieten: „Te măriți, important este să aibă bani, vezi doar ce greu te descurci dacă nu ai bani, tu nu trebuie neapărat să muncești, nu ai nevoie de carieră, este o pierdere de timp...". Adelina conștientizează faptul că ea nici măcar nu a căutat să facă ceva în legătură cu pregătirea ei profesională și faptul că stă acasă o face să se simtă inutilă și o împiedică să ofere ceva în relația partenerială. Ea este în scenariul de viață al părinților ei și foarte puțin în contact cu nevoile ei personale.

- Cristian are o căsnicie de 10 ani și nu se declară satisfăcut de partenera sa de viață. „Nu știu ce să spun despre ce înseamnă să fii fericit, cred că fericirea este pentru cei visători. Eu cu soția mea stăm împreună, mai mult, decât să afirm că avem o căsnicie așa cum au alții. Nu prea facem lucruri împreună, mai mult fiecare separat. Nu este poate femeia lângă care vreau să îmbătrânesc. Dacă stau să mă gândesc bine, nouă ne-a făcut cunoștință un prieten de-al tatălui meu. Tata îmi spunea: ai 27 de ani și un bărbat la vârsta ta are și copii, nu mai hoinări, așează-te și tu la casa ta, acum ai cât de cât o situație." Cristian își dă seama că el nici nu știe ce îl atrage la soția lui, pentru că, în momentul când a decis să intre în relație cu ea, el nu-și dorea neapărat să aibă o

parteneră. Dorința ca el să fie căsătorit a aparținut în primul rând tatălui. Iată cum nevoile tatălui s-au suprapus peste cele ale fiului său, fără ca acesta din urmă să-și urmeze propriile nevoi.

- Viviana, o altă participantă la cercetare, ne spune: „Am 35 de ani, sunt căsătorită de aproape 10 ani și nici până acum nu avem copii. Cred că e prea târziu să mai avem copii. După 30 de ani o femeie e prea în vârstă să mai aibă copii." Ce o face oare pe Viviana să afirme că există o vârstă limită pentru a avea copii? Tot de la ea aflăm că mama ei a născut-o pe ea la 30 de ani, urmând tratamente îndelungate pentru a rămâne însărcinată și Vivianei i-a fost adus la cunoștință acest lucru periodic, ca un reproș și o modalitate de șantaj emoțional. „Știi ce greu mi-a fost mie să rămân însărcinată, știi cât de greu mi-a fost să te cresc. Tu ai 35 de ani, de ce nu ați făcut până acum un copil? Când o să-l faceți, când o să ai 40 de ani? E prea târziu, nu crezi?" Viviana se simte prinsă în scenariul mamei ei. În ultimul an ea este tot mai preocupată de faptul de a avea copii și totuși nu rămâne însărcinată. Ea își dă seama că, din loialitate familială, a preluat temerile și blocajele mamei ei. Clarificându-și nevoile, ea își dă seama că în toți acești ani ea nu și-a dorit copii, având alte priorități, însă presiunea din partea mamei i-a creat această preocupare de a avea copii.

- Tot o femeie care a participat la cercetare, Cornelia, ne spune: „Nu-mi doresc să am copii. Cred că nu aș avea răbdarea să stau să mă ocup de ei, mai ales că ei sunt foarte solicitanți, îți mănâncă tot timpul și eu am o carieră, pentru mine este foarte important să am timpul meu." Analizând împreună cu ea povestea familiei ei, aflăm că mama ei s-a căsătorit de tânără, la 20 de ani, când era însărcinată cu ea și nu a mai avut cum să-și urmeze studiile, rămânând casnică toată viața. Din culpabilitate față de propria mamă combinată cu o loialitate revanșardă pentru aceasta, Cornelia respinge maternitatea, considerând-o o povară pentru dezvoltarea ei.

- Viorel are 26 de ani și este căsătorit de 5 ani. El ne spune: „Eu și soția mea ne certăm adesea, nu ne înțelegem, ea cere

tot timpul prea mult de la mine, iar eu mă simt obosit, pentru că nu mai am timp pentru mine, mă ocup de multe treburi în casă şi lucrez foarte mult la serviciu, aş vrea să mai ies cu prietenii aşa cum o făceam când nu eram căsătorit." Viorel îşi aduce aminte că el a dus lipsă de multe lucruri în copilărie, fapt ce l-a făcut să se angajeze de la 19 ani şi ulterior s-a şi căsătorit, fiind totodată şi în prezent sprijinul material a familiei lui de origine. Mama îi spunea mereu: „Acum că tatăl tău nu mai este cu noi, tu eşti capul familiei, tu trebuie să ai grijă de noi, de mine şi de fratele tău, iar cu prietena ta trebuie să te căsătoreşti, nu să trăieşti aşa cu ea pur şi simplu, un bărbat căsătorit este un bărbat responsabil, ai văzut ce iresponsabil a fost tatăl tău şi v-a lăsat de mici." Acum Viorel regretă căsătoria şi consideră că el nu a fost pregătit pentru a se căsători. Aşa cum reiese din povestea lui, căsătoria este o datorie, o viaţă plină de greutăţi, iar nevoile lui din prezent sunt nevoile unui adolescent care nu şi-a trăit copilăria.

- Maria ne spune: „Nu am prea multe de spus despre relaţia mea de cuplu. La început credeam că sunt cea mai importantă pentru el şi că o să ne iubim foarte mult. Acum noi nici nu comunicăm, nu avem o relaţie bazată pe sentimente profunde, doar că îmi face cadouri şi nu ducem grija zilei de mâine. Nici nu mă mai interesează prea mult să am o relaţie profundă cu el, m-am obişnuit aşa, asta pentru că oricum, dacă îmi aduce bani, este suficient." Analizând poveştile din familia ei, Maria ne spune că mătuşile ei mereu vorbeau negativ despre bărbaţi, că sunt nişte neserioşi şi că nu puteau fi sigure pe ei. „Dacă tot te înşeală, măcar să-ţi aducă bani acasă, măcar să ai pentru ce să stai să-l suporţi, taică-tu a fost tot un fustangiu, câte a îndurat şi mama ta...", spune mătuşa Mariei. Astfel se explică de ce Maria acuză faptul că se credea cea mai importantă pentru soţul ei şi că ceea ce a atras-o la el era tocmai că aducea bani. Acest caz dovedeşte că nevoia de siguranţă materială a femeilor din familia Mariei a stat la baza îndrăgostirii ei de actualul soţ, motiv pentru care, deşi nu are o relaţie profundă, aceasta nu o deranjează, deoarece confortul material este tocmai mesajul mitului familiei ei, legat de căsătorie. Siguranţa materială scuză comportamentul neserios al partenerului şi lipsa lui de implicare în relaţia de cuplu.

Rolul transmisiei intergeneraționale în menținerea pattern-urilor de alegere partenerială

Mitologii familiale, comunitare și mitologii mass-media

Miturile familiale și comunitare legate de parteneriat generează niște așteptări, atât la transmițător, cât și la primitor, care influențează alegerea partenerială, ducând la **fenomenul de interferență a nevoilor proiectate mutual.** Am descris mai sus **interferența nevoilor** ca fenomen legat de loialitatea familială. Efectele **interferenței nevoilor** se pot observa în dinamica cuplului și a familiei. **Interferența nevoilor se asociază și cu lipsa de comunicare și se soldează cu așteptări și nevoi neclare, care generează relații și roluri perturbate în familie.**

Mitologiile familiale interferă, bineînțeles, cu mitologiile comunitare. În fiecare comunitate și în fiecare familie există anumite transmisii legate de parteneriat, de sexualitate, de femei, de bărbați. „Un bărbat poate să aibă mai multe femei, dar tu ca soție trebuie să închizi ochii.", „Să nu îmi vii însărcinată la ușă! Ai grijă!". Suntem puțin conștienți de măsura în care ne afectează intimitatea de cuplu. De ce? Pentru a observa în ce măsură v-a afectat ceea ce se spunea în familie

în legătură cu femeile, cu bărbaţii sau cu alte personaje, femei sau bărbaţi importanţi în familie... rememoraţi un pic aceste evenimente.

În fiecare familie există poveşti care circulă în legătură cu anumite personaje. „Tanti Mariana a ţinut mulţi bărbaţi.", „Fata vecinei a luat un bărbat alcoolic şi s-a nenorocit singură.", „George a luat-o pe Mara pentru bani, altfel nu s-ar fi însurat cu o nebună.", „Să nu faci şi tu un copil din flori, ca mătuşă-ta!", „Mătuşa ta se aranja tot timpul, dar nu era văzută prea bine!... Şi uite unde a ajuns..."; „Îi semeni lui X... Un pierde-vară! Şi-a tocat banii şi viaţa cu femeile...". Toate aceste poveşti vehiculate în familie, în legătură cu anumite personaje sau anumite evenimente, se regăsesc mai târziu într-un fel sau altul în povestea de viaţă a fiecăruia dintre noi. Când vorbim despre mituri familiale, vorbim despre partea conştientă a transmisiei inter- şi transgeneraţionale. Există şi partea inconştientă şi semi-inconştientă a acestui tip de transmisie. Este vorba despre partea de secret familial. Există secrete familiale legate de o sexualitate ruşinoasă, de adulter, de „copii din flori", de blocaje relaţionale, de divorţuri şi de separări. Şi aceste secrete participă la trasarea **hărţii transgeneraţionale a iubirii.** Harta transgeneraţională a iubirii predispune individul unor alegeri parteneriale de multe ori inconştiente, unor pattern-uri comportamentale ce pot fi asociate cu blocaje, dependenţă, rupturi, separări. Aceste elemente specifice hărţii transgeneraţionale a iubirii se integrează unor scenarii de viaţă care întreţin atitudini, emoţii, sentimente, relaţii şi repetiţii. Bunica care şi-a pierdut soţul în război, străbunica care şi-a abandonat copiii, mama care a făcut mai multe avorturi sau mătuşa cu mai mulţi bărbaţi au legătură cu alegerile parteneriale ale descendenţilor lor. Bunicul care şi-a risipit averea la jocul de cărţi, străbunicul care şi-a abandonat familia, tatăl care şi-a bătut soţia sau a exagerat cu alcoolul, toţi se pot

regăsi în alegerile, respingerile, repetițiile, confuziile și rateurile parteneriale ale unui fiu, sau nepot.

Din perspectivă transgenerațională, alegerea partenerului implică confuzia nevoilor proiectate în partener, intercompensările nevrotice sau de dezvoltare mutuală, interferența „poveștilor", tulburările identitare de rol-sex.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Abordarea transgenerațională a alegerii și dinamicii parteneriale

Așa cum am menționat în prima parte a cărții, explorarea și analiza modalităților de alegere a partenerului presupune luarea în considerare a mecanismelor inter- și transgenerațională, prin interdependența cărora se conturează o dinamică specifică.

Aparent, ceea ce menține membrii unei familii împreună sunt miturile familiale, ritualurile și regulile, care se transmit de la o generație la alta.

Ce se află dincolo de aceste mituri, ritualuri și reguli familiale?

Legăturile complexe care leagă fiecare membru al unei familii de generația care a precedat-o își pun amprenta pe relațiile acestuia cu cei care fac parte din spațiul său de viață. Ele se exercită prin mecanisme în cea mai mare parte inconștiente, dar și prin mecanisme conștiente. Legăturile între copii și părinții lor sunt fundamentale. Copiilor le sunt transmise problemele rămase nerezolvate în inconștientul părinților și al înaintașilor lor. Partea de Umbră a inconștientului familial devine mâna destinului în viața urmașilor unei familii, așa cum apare în argumentația lui

BCU "LUCIAN BLAGA" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Leopold Szondi. La un moment dat un client se surprinde manifestând anumite temeri iraționale, în raport cu partenerul de viață, temeri care nu se originează în niciun fel în trecutul său. Astfel apar întrebări de genul: **„Oare de ce mi-am ales un anumit partener? De ce mă simt atras de altă persoană?"**

Printr-o analiză a genogramei descoperă că alegerea sa nu este deloc întâmplătoare, iar temerile lui sunt mai cu seamă temeri preluate de la un părinte sau bunic cu care el s-a identificat inconștient. Identitatea sa în cadrul cuplului, mai precis rolul pe care acesta îl joacă în relația de cuplu, nu ține de istoria personală, ci mai degrabă de istoria sa familială.

În acord cu linia de analiză a problematicii alegerii parteneriale, vom exemplifica în continuare elementele și mecanismele transmisiei psihice inconștiente.

Inconștientul familial

Abordarea transgenerațională reprezintă un tip de abordare psihologică ce vizează **„dinamica inconștientului familial, conținuturile sale și mecanismele de transmisie a acestora în context sistemic și transfamilial"** (Mitrofan, Stoica, 2005).

Termenul de **inconștient familial** a fost introdus de Leopold Szondi. Inconștientul familial se manifestă prin intermediul simptomelor și al deciziilor pe care le luăm în viața noastră personală, în comparație cu inconștientul colectiv, care se manifestă prin simboluri.

Făcând o sinteză între genetică și psihologia inconștientului, **Leopold Szondi a anticipat concepte de bază în abordarea transgenerațională**. El asocia genele recesive latente cu inconștientul familial.

În concepția lui Szondi, inconștientul familial se exprimă în forma polarității, adică același grup genetic exprimă atât trăsături normale, cât și anormale (R. Hughes, 2004).

J.L. Moreno este menționat ca fiind primul care vorbește despre inconștientul familial și grupal, cu toate că alți autori îl menționează pe Leopold Szondi ca fiind cel care a introdus conceptul de inconștient familial. Deși nu este menționat în contextul abordării transgenerationale, L. Szondi a avut o contribuție foarte importantă în conturarea conceptului de inçonștient familial. În urma cercetărilor privind familia, el a făcut niște observații care îl pot pune în rândul întemeietorilor domeniului psihoterapiei transgenerationale. Într-un eseu din 1937, „Contribuții la analiza destinului", el și-a pus problema **alegerilor maritale** (Hughes, 2004). De ce o persoană se căsătorește cu X și nu cu Y?

Autorul a pornit de la ideea că alegerile pe care oamenii le fac nu sunt întâmplătoare, ci sunt influențate de forțe inconștiente. Pornind de la această premisă, el a introdus termenul de inconștient familial, intuind că, în afara dimensiunilor personală și colectivă ale inconștientului, există o a treia dimensiune, care poate explica alegerile și deciziile noastre. Conform lui Szondi, inconștientul familial se manifestă în diferitele modalități de alegere ale persoanei (Jüttner, 1980). El se referea la **alegerea maritală, alegerea prietenilor, dar și la alegerea bolii și a morții** (Szondi, apud Godeanu, 2008).

Astfel, alegerea unei persoane nu este deloc întâmplătoare, ci aparține acelor mobiluri inconștiente, pe care în literatura de specialitate le întâlnim sub denumirea de moștenire familială.

Psihanalista Evelyn Granjon consideră moștenirea familială ca fiind structurantă pentru grupul familial (apud

Ciccone, 1999), făcând diferența între transmisia psihică intergenerațională și transmisia **psihică transgenerațională.** Obiecte, fantasme, povești, mituri familiale integrabile sunt transmise și recreate prin transmisie intergenerațională. Transmisia psihică transgenerațională vizează aspectele mai subtile, ocultate cu grijă, de la o generație la alta, nerostite, anatemizate și deplasate în comportamente sau alegeri simbolice, secretele, „fantome psihice" și „alte obiecte ireprezentabile" (apud Ciccone, 1999).

Echivalentul termenului „transfamilial", folosit uzual în literatura domeniului, este „psihogenealogic" – extensie și adaptare în planul dezvoltării psihologice a celui de „arbore genealogic". Metaforic vorbind, abordarea transgenerațională deschide „cutii, cutiuțe, cufere..." ce împovărează în prezent viața clientului. Istoria lui transgenerațională se poate „citi" simbolic în prezentul său, în modul său de a se relaționa, **în modul său de a fi.** De exemplu, rolul de victimă nu este doar o problemă de comportament. Acest rol este foarte important în funcționarea familiei, nu numai la scară intergenerațională, ci și la scară transgenerațională, fiind integrat unui scenariu transgenerațional. Acest rol i-a fost prescris individului care îl „joacă", cu mult timp în urmă, așa cum prescris este și scenariul. Prezența victimei echilibrează și întreține patologic prezența agresorului. Unul îl creează pe celălalt și prin această circularitate vicioasă, în mod paradoxal, nucleul și sistemul familial perturbat supraviețuiesc, uneori câteva generații.

Ce teme existențiale au de integrat aceste cupluri și familii? Ce sensuri incomprehensibile blochează evoluția sănătoasă a indivizilor interconectați și a familiilor lor? La aceste interogații, terapia transgenerațională poate oferi un model de intervenție reparatoare și vindecătoare (v. I. Mitrofan, D.C. Godeanu, A.S. Godeanu, 2010).

Analiza transgenerațională a alegerii parteneriale „decodifică" **inconștientul familial** și scoate în evidență importanța dinamicii lui în istoria de viață a unui individ. Printre cei care au încercat să surprindă transmisia transgenerațională se numără Nicolas Abraham, Maria Torok, Ivan Böszörményi-Nagy, Anne Ancelin Schützenberger.

Procesul în psihogenealogie a devenit în timp *analiză transgenerațională*, care se realizează în cadrul terapiei transgenerațională.

Analiza transgenerațională reprezintă totodată un demers de a decripta manifestarea inconștientului ancestral, al identificărilor și proiecțiilor. În cadrul travaliului cu arborele genealogic avem în vedere transformarea conținuturilor inconștientului familial, pentru a oferi noi sensuri existențiale.

Explorarea teritoriului transgenerațional cu ajutorul genogramei sau hărții dinamice transgenerațională urmărește procesul psihic transgenerațional al fiecărui client. Ne referim la: diagnoza autorevelatorie, rezistențele subiectului, capacitatea de a elabora diversele tipuri de secrete, transmisia unor fenomene care au legătură cu **identitatea** celui în cauză.

De asemenea, abordarea transgenerațională ne determină să ne gândim la o reconstrucție a temeliei identitare în cadrul familiei genealogice (I. Mitrofan, D.C. Stoica, 2005). Ne referim la fenomenele ce țin de transmisia rolurilor la nivel transfamilial și la stoparea patternuri-lor repetitive disfuncționale ale alegerilor și interacțiunilor maritale și parental-filiale.

Transmisia psihică transgenerațională

Expresia **transmisie inconștientă** se referă la obiectele psihice constituite de modalități identificatorii (adezive, proiective, introiective). Reprezintă un mecanism de transmisie a inconștientului familial, specific, prin care este transmis, odată cu obiecte sau situații, sensul existențial al acestora, care conduce la conturarea unui scenariu de viață transgenerațional.

Transmisia transgenerațională vehiculează conținuturi ce aparțin Umbrei familiale. Este o procesualitate inconștientă care conține, pe lângă obiectele psihice și anumite psihodinamici, fantasme care organizează, contextualizează și creează legături între obiecte. Sensul situațiilor în care sunt implicate aceste fantasme se transmite odată cu ele.

Transmisia inconștientului familial la bebeluș se face în special non-verbal, prin comportament, prin gesturi, prin mimică, mesaje infraverbale la care copiii sunt foarte sensibili. În acest sens, T. Nathan vorbește despre transmiterea conținuturilor formale, conținuturi care se referă mai degrabă la obiecte, ritmuri, imagini decât la cuvinte (apud Ciccone, 1999). Ele sunt percepute ca modificări ale structurii corporale și stau la baza comunicării între mamă și bebelușul său. **„Ele nu au niciun sens, dar sunt la originea construcției sensului și**

constituie obiect de transmisie" (Ciccone, 1999). Aşadar, conţinutul formal se referă la comunicarea non-verbală între mamă şi copil şi constituie o modalitate primitivă de comunicare între ei (Ciccone, 1999, apud Godeanu (Stoica), 2008).

Familia, în sens genealogic şi în sens grupal, este puntea de legătură a transmiterii psihice conştiente şi inconştiente, şi astfel a travaliului de elaborare şi de transformare pe care le implică. Problematica transmiterii se află în centrul construcţiei grupului familial, în centrul vieţii sale psihice, cu o dinamică specifică: transmiterea binelui, a lucrurilor ştiute şi neştiute, a diferitelor aspecte specifice (E. Granjon, 1998).

Grupul familial se constituie şi se construieşte pe o moştenire psihică, care se repetă şi se transmite. Transmisia de la o generaţie la alta, de la părinţi la copii, este una dintre funcţiile esenţiale pe care le îndeplineşte familia, care alcătuieşte structura acesteia, care se înscrie şi care-l înscrie pe fiecare în **filiaţia** sa, originea unui sentiment de apartenenţă şi de identitate a unui subiect.

Din istoria de viaţă a descendenţilor, din modul lor de raportare la miturile familiale şi comunitare putem vedea cum se transmite din generaţie în generaţie, pe calea filiaţiei, destinul fiecărui înaintaş, cu implicaţii profunde în viaţa descendenţilor.

Prin intermediul psihoterapiei de cuplu, analizând aspectele psihogenealogice, ne putem concentra pe importanţa şi necesitatea de a analiza grupul familial, prin intermediul transmisiei psihice – această punte de legătură şi cale de reactualizare a diverselor momente ale transformării moştenirii psihice a antecesorilor.

Ideea continuității vieții psihice traversează istoria, începând cu S. Freud, care vorbește de transmisia fenomenelor inconștiente. Acest termen, transmisie, care implică continuitatea și transformarea, implică de asemenea modalitățile acestui proces și rezultatul său, ceea ce s-a transmis de la antecesor și care este răsunetul în prezentul descendenților.

Putem afirma deci că trecutul nu este deloc uitat, el este supus unei perpetue deveniri și perpetue transformări...

Ceea ce asigură continuitatea vieții în cadrul familial, între generații și membrii grupului, este organizarea temporalității și aceasta reînvie dinamica generațională.

Filiația determină și organizează sau dezorganizează legăturile unui grup și psihicul fiecărui membru în parte.

Modalitățile prin care se realizează transmiterea vieții inconștiente a familiei poartă numele de **transmisie psihică transgenerațională**, transmisie a acelei memorii familiale uitată, dar niciodată pierdută.

Travaliul de argumentare a transmisiei psihice este abordat și de către Didier Anzieu, în cartea sa „Eul-piele" (1985), concept prin intermediul căruia scoate în evidență **spațiul psihic**. Acesta implică un înveliș care îl delimitează, îl face specific, îl protejează, de asemenea îi asigură hrana de care are nevoie pentru a exista. Această „piele psihică", care fundamentează, conține și asigură o protecție în fața suprastimulării exterioare, marchează urme sigure, care în timp devin interiorizate și astfel funcționează ca parte a psihicului nostru. Totodată, „pielea" asigură funcția de conținător, de intermediar între exterior și interior și este expresia unui proces de simbolizare.

Didier Anzieu explică faptul că acest „înveliş" asigură două funcţii principale:

- participă la procesul transformării a ceea ce este transmis, permiţând integrarea sau neintegrarea excitaţiilor din exterior în interior;
- înscrie membrii grupului familial într-o istorie în care fiecare are rolul lui.

Învelişul psihic genealogic familial apare astfel ca un organizator al transmisiei psihice în cadrul unei familii.

Cadrul familial este casa, spaţiul habitual. El apare ca un loc privilegiat unde se proiectează şi unde se pot observa semnele unei funcţionări suficient de bune sau disfuncţii a învelişului psihic familial.

Cum spuneam, Evelyn Granjon consideră moştenirea familială ca fiind structurantă pentru grupul familial (apud Ciccone, 1999). Potrivit autoarei, **antecesorii noştri ne lasă o carte de istorie căreia i-au smuls anumite pagini, impunându-ne descifrarea ei** (Decherf, 2005). Influenţa din partea antecesorilor se referă la ansamblul verbal sau infraverbal, conştient sau inconştient.

Putem extrage, din cele spuse mai sus, maniera de transmisie a inconştientului familial, a dinamicii antecesori-descendenţi:

Partea activă a transmiterii conţinuturilor inconştiente	Partea receptoare (pasivă) a transmiterii conţinuturilor inconştiente
Antecesorii	Descendenţii

Fig 1. Dinamica transmisiei psihice transgeneraţionale

Abordarea transgenerațională vizează acele aspecte ce țin de transmisia Umbrei familiale. Fenomenele inconștiente de „criptă" și „fantomă", secretele familiale se transmit prin intermediul inconștientului familial și participă împreună cu miturile și poveștile familiale la crearea unor **scenarii centrate pe cuplul erotic, care se repetă din generație în generație.** Dimensiunea intergenerațională, corelată cu dimensiunea transgenerațională a dinamicii parteneriale generează **scenarii de alegere partenerială care se transmit din generație în generație, afectând la nivel foarte profund alegerile și angajarea în parteneriatul erotic.**

Pornind de la concepția lui Freud cu privire la aparatul psihic, psihanalistul André Ruffiot abordează familia ca pe un aparat și lansează conceptul de **aparat psihic familial.** Desigur, premisele constituirii identității fiecăruia dintre noi se realizează tocmai în cadrul aparatului psihic familial. Conținuturile psihice răspunzătoare de construirea identității fiecăruia se transmit în cadrul diverselor **relații de atașament** între membrii familiei, relații dublate de **mecanisme inconștiente de transmisie** ce confirmă funcționarea individului în cadrul familiei din care face parte, așa cum subliniază și André Ruffiot.

În interiorul **aparatului psihic familial**, conținuturile ce creează legături inconștiente între membrii familiei sunt **secretele și defensele.**

Ruffiot consideră familia ca având structura unui adevărat aparat psihic, punând în evidență aspecte ce țin de dinamica legăturilor conjugale, familiale, de fratrie și mandatul inter- și transgenerațional.

În cadrul abordării transgeneraționale accentul cade asupra reprezentărilor, afectelor, imago-urilor, credințelor, miturilor, figurilor parentale și ale bunicilor sau ale altor

persoane care contribuie la scrierea istoriei familiale a unui individ. Aparatul psihic familial, aşa cum afirmă Ruffiot, precede ancorarea imaginii corporale individuale.

Serge Tisseron (1995) consideră că transmisia psihică inconştientă se realizează prin intemediul unor **indicatori psihici de transmisie.** Indicatorii psihici de transmisie reprezintă imagini psihice transmise inter- şi transgenerațional.

Serge Tisseron clasifică diferitele modalități prin care sunt mobilizate şi întreținute imaginile într-o familie în patru tipuri:

- **influențe asupra modului de procesare senzorio-afectivo-motor;**

- **influențe prin intermediul limbajului**, avându-se în vedere **aspectul vocal cu componentele sale şi asociațiile fonetice** care intervin în funcționarea familială cotidiană (glumele, legendele, poveştile care sunt spuse în cadrul unor evenimente familiale importante – naştere, doliu, sărbători – sau în viața de zi cu zi);

- **influențe prin intermediul limbajului**, avându-se în vedere **semnificația cuvintelor** – intervine în cadrul funcționării familiei în aceleaşi situații enumerate mai sus;

- **imagini materiale sau obiecte** care provoacă sau întrețin imagini psihice. Imaginile materiale pot fi acele obiecte pentru care familia întreține un cult.

Aşadar, secretul nu este simbolizat doar prin cuvinte, ci şi prin alte canale de comunicare – cele nonverbale (mimica, intențiile, posturile corporale), susține Tisseron (1999).

Albert Ciccone accentuează faptul că transmisia inconştientă se efectuează verbal, dar mai ales infraverbal. Astfel, comunicarea paradoxală este foarte relevantă pentru modul în care i se transmit copilului conținuturi ale inconştientului familial. De exemplu, mama îi cere copilului în

mod conştient, verbal, un anumit lucru, iar non-verbal, inconştient, îi cere altceva. Mesajul dublu susţine foarte adânc transmisiile inconştiente transgeneraţionale, cu riscuri patogene cunoscute deja.

În cadrul familiei se transmit imagini, emoţii, secrete, sentimente, gânduri care constituie baza conştientă, dar mai ales inconştientă a constituirii identităţii de rol-sex.

Termenul de **identitate** a fost descris de C.G. Jung ca fiind **tendinţa inconştientă a unei persoane de a se comporta ca şi cum două entităţi neasemănătoare ar fi de fapt identice. Astfel de entităţi pot fi amândouă interne, amândouă externe sau una internă şi alta externă.**

Identitatea este privită ca o configurare personalizată şi integrează un ansamblu de fenomene ce ţin de copilăria timpurie, înainte de apariţia diferenţierii clare între subiect şi obiect. Identitatea primară, un concept mai degrabă metaforic, se referă la imago-urile, fantasmele, sentimentele pozitive şi negative pe care le dezvoltă un bebeluş în cadrul diadei fuzionale dintre el şi mama lui. Jung vorbeşte despre termenul de identitate, explicând faptul că sugarul trăieşte într-o stare de identificare cu părinţii săi, în mod deosebit cu mama sa. Astfel, identitatea se conturează prin diferenţierea treptată a subiectului de obiect şi reprezintă prototipul normal sau patologic prin care se va manifesta ulterior în diferite stadii ale dezvoltării, în diverse forme. Identificarea proiectivă este principalul mecanism de transmisie transgeneraţională şi de creare a identităţii (Samuels, Shorter, Plaut, 2005; Ciccone, 1999).

În cadrul abordării transgeneraţionale, ne referim la moduri specifice de manifestare a identităţii, masculine sau feminine, cu referire la identitatea de rol-sex manifestată de fiecare partener.

Perturbarea şi neasumarea identităţii masculine şi feminine

Asumarea identităţii de rol-sex nu este un proces lipsit de dificultăţi. Dimpotrivă, partenerii de cuplu se confruntă frecvent cu situaţii de inadecvare, de deficit sau exces al manifestărilor specifice rolului masculin sau feminin, ori cu tentaţia „importării" de atitudini şi comportamente specifice sex-rolului polar. Cum se creează aceste dificultăţi de asumare identitară sănătoasă? Pe lângă aspectele prezentate mai sus, o serie de mecanisme psihice transgeneraţionale sunt direct implicate. Aceste **mecanisme**, care aparţin inconştientului familial al ambilor arbori psihogenealogici reuniţi prin relaţia de cuplu dintre o femeie şi un bărbat, reprezintă latura inconştientă, dinamică a cuplului respectiv. Ele sunt: **identificarea şi contraidentificarea, proiecţia, repetiţia şi introiecţia familială, mecanisme de transmitere simbolică a conţinuturilor inconştiente semnificative pentru evoluţia filonului transfamilial.** Aceste mecanisme, şi probabil multe altele încă incomplet devoalate cercetătorilor în domeniu, joacă un rol decisiv în dinamica inconştientă a cuplului, în dinamica rolurilor identitare transmise din generaţie în generaţie şi în asigurarea stabilităţii sau disocierii cuplului de-a lungul timpului.

În cadrul fiecărei familii există legături complexe între generaţii, ce influenţează relaţiile în familie, dar şi pe cele din afara familiei, deoarece viaţa psihică se transmite de la o generaţie la alta prin intermediul reprezentărilor şi fantasmelor cu conţinuturi obiectuale şi psihice de mare încărcătură tensională şi putere de manifestare. Aceste influenţe se pot observa cel mai bine în relaţiile dintre copii şi părinţii lor. Cum spuneam anterior, transmisia inconştientului familial la copil se face în special non-verbal, prin comportament, prin gesturi,

prin mimică, mesaje infraverbale la care copiii sunt foarte sensibili (Ciccone, 1999).

Mecanisme de transmisie a inconştientului familial sunt primele aspecte ale vieţii psihice care participă la procesul constituirii **identităţii**, ce transpare în asumarea ei în rol-sex, la fiecare partener al unui cuplu.

Un aspect esenţial în cadrul analizei dinamicii parteneriale îl constituie analiza rolurilor-cheie identitare (latente şi manifeste), precum şi a evenimentelor-metaforă, ca repere ale trasmisiei inconştiente familiale.

Rolurile-cheie

Rolurile-cheie sunt acele roluri cu semnificaţie primordială în menţinerea temelor şi miturilor familiale. În cuplu, fiecare joacă un rol în raport cu celălalt. Acest rol cunoaşte valenţe dintre cele mai diverse cum ar fi rolul de soţ (soţie) infidel (infidelă), gelos (geloasă), abuziv(ă); părinte suprarresponsabil versus părinte iresponsabil; copil suprarresponsabilizat versus deresponsabilizat (blocat în evoluţie). Aceste roluri sunt roluri întipărite în ceea ce numim identitate, atunci când ne referim la comportamentul cu scop determinant pentru cel în cauză.

În orice filon familial, balanţa rolurilor polare poate fi uşor de identificat, prin intermediul miturilor şi legendelor familiale, precum şi prin analiza motivaţiilor, valorilor şi comportamentelor de rol ale antecesorilor şi succesorilor, interconectate. De mare ajutor în evaluare sunt reprezentările, credinţele şi judecăţile familiale pe care le au urmaşii asupra antecesorilor lor, aşa cum s-au structurat ele în familia de

apartenenţă, ca şi în propria fantasmatică generată de lacune informaţionale transgeneraţionale.

Manifestarea unor roluri-cheie în cuplu se constituie pornind de la individualitatea fiecăruia, acel miez pe care fiecare partener îl conţine în ceea ce numim roluri latente şi manifeste.

Rolurile latente şi rolurile manifeste

Cele două tipuri de roluri sunt analizate, în cadrul dinamicii parteneriale, pornind de la identificarea pattern-urilor repetitive şi a scenariilor multiple de viaţă, precum şi a mecanismelor ce întreţin manifestarea rolurilor-cheie şi a relaţiilor repetitive. Analiza acestora reprezintă o etapă importantă în explicarea dinamicii de cuplu şi în identificarea temelor familiale, realizându-se concomitent cu analiza dinamicii rolurilor la nivel inter- şi transgeneraţional.

Această analiză vizează clarificarea rolurilor manifeste şi latente, corelată cu clarificarea relaţiilor între diferiţi membrii ai familiei şi în cadrul dinamicii parteneriatului erotic. Analiza profundă a dinamicii rolurilor îi permite unui individ să-şi clarifice nevoile şi aşteptările în raport cu familia sa, precum şi în raport cu partenerul său de viaţă.

Se poate descoperi, în acest mod, **„o colecţie-rezervă de roluri înfăşurate şi polarizate"** tocmai în spaţiul familial transgeneraţional. Toate aceste roluri polarizate se regăsesc şi la nivel individual (Mitrofan, 2003).

Viaţa de cuplu presupune o dinamică a nevoilor, aşteptărilor şi dorinţelor unui partener faţă de celălalt, care de cele mai multe ori este expresia repetiţiei unui destin, a unor modele de rol-sex, modele ce se transmit din generaţie în generaţie tocmai prin intermediul miturilor. Astfel, mecanismul

repetiției este legat nu numai de dinamica inconștientului individual, ci și de dinamica inconștientului familial.

Albert Ciccone (1999) scrie despre repetiția și transmisia **eșecului** de la părinți la copii. El își pune problema modului în care se repetă aceeași lipsă și aceeași problemă de la părinți la copii. Fiind copiii părinților noștri, repetăm de multe ori fără să conștientizăm anumite comportamente și, mai cu seamă, repetăm în cadrul cuplului un mod de a fi ca femeie sau ca bărbat, așa cum am văzut că sunt părinții și bunicii noștri.

Există diferite tipuri de repetiții; de pildă prin identificarea cu un anumit înaintaș îi putem prelua schemele repetitive de comportament, întreținând astfel disfuncționalitatea la nivelul dinamicii de cuplu și la nivel familial transgenerațional. Se observă adesea în terapia de cuplu cum se repetă conflictele în cadrul relaționării partenerilor, la fel cum se certau și părinții lor. Diversele reproșuri pe care le aduce fiecare celuilalt în cuplu sunt adesea coincidente cu cele pe care proprii lor părinți și le aduceau sau și le aduc și în prezent unul altuia.

Așadar, istoria se repetă, iar dacă analizăm această istorie ne putem aminti ceea ce făceau părinții sau bunicii noștri, modul în care ei comunicau. Firește că ne putem aminti aceste lucruri doar datorită memoriei pe care o are fiecare despre ceea ce s-a întâmplat în trecutul familiei lui, la nivelul relațiilor de cuplu. Astfel, considerăm că un rol esențial îl are memoria afectivă. Ea construiește treptat o mare parte din ceea ce ceea ce poartă numele de memorie familială. Desigur, prin intermediul memoriei familiale păstrăm reprezentări și interpretări ale unor evenimente-metaforă, experimentate de un cuplu antecesor. Aceste evenimente au creat adevărate marcaje ale istoriei personale și familiale, având o mare forță de transmisie transgenerațională, prin urmare dinamizând filonul în sensul unei anumite evoluții prin urmași.

Evenimente-metaforă

Evenimentele-metaforă sunt asociate cu un tip specific de evenimente, care se repetă la un individ şi reprezintă un anumit tip de alegere pe care cel în cauză o realizează.

În practică, se poate observa că evenimentele-metaforă se referă la alegerea unei meserii, boli sau la alegerea unui tip de partener. Pornim, aşadar, de la ideea că orice eveniment (acţiune, accident, boală psihică sau somatică etc.) din istoria personală sau transgenerațională a individului poate reprezenta o metaforă în raport cu logica destinului individului şi al individului în cuplu.

Planurile simbolice nu reprezintă decât domeniile de viaţă în care se pot manifesta aceste evenimente-metaforă. Există anumite evenimente care se întâmplă de când lumea în viaţa oamenilor: alegerea unui partener care are aceleaşi caracteristici cu partenerul ales de mama; prezenţa unui partener cu acelaşi tip de comportament structurat ca rol pe mai multe generaţii; alegerea unui partener prin contraidentificare cu partenerul ales de unul dintre părinţi. Toate aceste tipuri de alegere nu sunt altceva decât expresia legăturii puternice inconştiente dintre părinţi şi copii lor, mai precis prezenţa unei memorii familiale pe care o au doi indivizi atunci când se hotărăsc să formeze un cuplu (Godeanu, 2008).

Constelaţia miturilor familiale şi comunitare, a mitologiilor care se desprind din acestea, precum şi a rolurilor specifice pe care le generează au la bază fenomene ce se înscriu în dinamica inconştientă care dublează şi potenţează din umbră diversele tipuri de alegere partenerială. Dinamica inconştientă a vieţii de cuplu se referă la fenomene precum inconştient familial, loialitate familială, interferenţa nevoilor, fenomene ce surprind dimensiunea transgenerațională a cuplului.

Mecanisme de transmisie a inconştientului familial cu rol în crearea şi manifestarea identităţii de rol-sex

- *Identificarea* reprezintă procesul psihologic prin care un subiect asimilează un aspect, o caracteristică, un atribut al altuia şi se transformă, total sau parţial, pe baza modelului respectiv.

Freud a descris această formă de identificare în cadrul lucrării sale *Psihologie colectivă şi analiza Eului*, unde distinge trei feluri de identificare:

a) ca formă originară a legăturii afective cu obiectul;
b) ca substitut regresiv al unui obiect abandonat (dorinţa de a fi iubit);
c) identificare produsă sub un anumit aspect, prin deplasare.

Freud a descris şi identificări mult mai precoce, numite identificări primare, care reprezintă modul de constituire a subiectului după modelul celuilalt, mod care nu succede unei relaţii stabilite în prealabil, în care obiectul să fi avut iniţial o poziţie independentă. Identificarea este legată de procesul de încorporare şi diferită de aceasta. Identificarea reprezintă forma cea mai arhaică, originară a legăturii afective cu un obiect. Această modalitate de legătură a fost descrisă în relaţia copilului cu mama sa, înainte ca diferenţierea egoului şi alter-ego-ului să se fi stabilit temeinic (Laplanche, Pontalis, 1994).

Identificarea conţine două forme specifice prin care se constituie ca mecanism ce participă la formarea identităţii, şi anume: **identificarea primară şi identificarea proiectivă.**

- *Identificarea primară (vezi Freud)* este în strânsă legătură cu relaţia numită încorporare orală.

Legătura afectivă primitivă îşi are originea în legătura pe care o stabileşte bebeluşul cu mama sa. Important pentru acest tip de relaţie este faptul că la baza acestei legături se află fantasmele de încorporare şi, deci, procesul încorporării. Această formă specifică de identificare, datorită fantasmelor de încorporare care o compun, este susceptibilă de a fi baza pe care se vor construi celelalte forme de identificare, şi anume identificarea proiectivă şi identificarea endocriptică (Laplanche, Pontalis, 1994).

- *Identificarea proiectivă* – termen introdus de Melanie Klein pentru a desemna un mecanism ce se traduce prin fantasme în care subiectul îşi introduce propria persoană (*his self*), în totalitate sau în parte, în interiorul obiectului, pentru a-i face rău, a-l poseda şi a-l controla.

Melanie Klein s-a referit, în volumul *„Psihanaliza copiilor"* din 1932, la fantasmele de atac contra interiorului corpului matern şi de intruziune sadică în acest corp. Termenul de identificare proiectivă fost introdus ulterior, în 1946, pentru a desemna **„o formă aparte de identificare, care stabileşte prototipul unei relaţii de obiect agresive"**. Concept central în teoria kleiniană, identificarea proiectivă se referă la ansamblul de procese care permit explorarea obiectului, transferul a ceva anume într-un obiect (proiecţia) sau preluarea de la un obiect (identificarea). Astfel, mama poate fi controlată din interior în scopul lezării ei, datorită proiecţiei fantasmatice asupra interiorului corpului matern, a părţilor clivate din propria persoană a subiectului. Acest mecanism se derulează în strânsă legătură cu poziţia paranoid-schizoidă descrisă de autoare ca stadiu al dezvoltării copilului.

Fantasmele prin care subiectul introduce o parte din propria persoană în interiorul obiectului antrenează angoase de a fi închis şi persecutat în interiorul mamei. Prin identificarea

proiectivă, *„Eul riscă să fie slăbit şi sărăcit, putând să piardă părţile bune din el însuşi"* (N. Abraham, M. Torok, 1987). În acest fel, mecanismul identificării proiective este legat de refuzul doliului şi, ca rezultat, se instalează fantasma de încorporare, care trădează un gol în psihism, după cum afirmă N. Abraham şi M. Torok, în lucrarea *„L'Écorce et le noyau"*, 1987.

În funcţie de aspectul proiectiv sau de cel introiectiv al identificării, putem vorbi despre conţinuturi psihice ce ţin de dezvoltare sau de patologie. Identificarea proiectivă generează fenomenul de încorporare, care stă la baza dinamicii **criptei psihice** şi **fantomei psihice** (obiect încorporat – care devine obiect transgenerațional), iar identificarea introiectivă generează introiectarea obiectului. Obiectul încorporat (fantoma psihică) nu este transformat prin transmisie, în timp ce obiectul introiectat este transformat şi integrat în Eul subiectului, în structura sa internă, fără a avea efect de alienare, aşa cum se întâmplă în cazul fenomenului de fantomă psihică. Prin identificarea proiectivă patologică se transmit fantasme alienante şi traumatice.

Melanie Klein pune identificarea proiectivă în legătură cu procesele implicate în dezvoltarea bebeluşului în primele 3-4 luni de viaţă. Identificarea prin proiecţie implică clivarea unor părţi ale personalităţii şi proiecţia lor în altă persoană (Klein, 1975). În acest fel, copilul, şi mai târziu adultul, capătă control asupra obiectelor interne şi externe.

Cu timpul, copilul începe să integreze dorinţele şi aşteptările părinţilor lui. El trebuie să stea liniştit, nu trebuie să-i deranjeze pe ceilalţi, trebuie să se poarte frumos când vine bunicul, trebuie să fie sportiv sau să devină artist. În paralel, copilul se identifică cu etichetele pe care i le atribuie cei din anturajul său. El e cel plângăcios, urât şi insuportabil. Ea e cea care învaţă bine, este prinţesa clasei. Cum spune Chantal Rialland (1994), copilul se identifică atât conştient, cât şi

inconştient, prin mimetism şi dorinţa psihogenealogică a părinţilor săi, cu anumite personaje ale familiei sale şi nu cu altele. Cum am mai spus, copilul poate trăi un mare conflict, pentru că i se cere, de multe ori, să se identifice cu anumite persoane pe care unul dintre părinţi le agreează, iar celălalt nu le agreează. Mama şi-ar dori ca el să fie matematician ca bunicul său, iar tatăl îi poate cere să ajungă sportiv ca tatăl lui. Putem spune că există identificări „bune" şi identificări „rele".

Albert Ciccone consideră ***identificarea proiectivă*** calea regală a transmisiei inconştientului. Identificarea proiectivă se referă la ansamblul de procese care permit explorarea obiectului, transferul a ceva anume într-un obiect (proiecţia) sau preluarea de la un obiect (identificarea). Aşadar, identificarea proiectivă are doi poli, unul proiectiv şi altul identificator (Ciccone, 1999).

În concluzie, identificarea proiectivă este principalul mecanism de transmisie transgenerațională şi de creare a identităţii (Ciccone, 1999, apud Mitrofan, Stoica, 2005).

Un alt mod de afirmare a identităţii se poate realiza prin ***contraidentificare***.

În cadrul abordării transgeneraționale, contraidentificarea reprezintă un mecanism de transmisie a conţinuturilor inconştiente transfamiliale ce se află în strânsă legătură cu Umbra familială.

Vorbim de contraidentificare atunci când ne referim la diversele alegeri ce au legătură cu modelele parentale. De multe ori alegerile noastre sunt motivate de respingerea modelelor parentale. De exemplu cineva poate afirma: **„Eu vreau să fiu aşa cum nu este mama sau tata..."**. Contraidentificarea activează partea de Umbră a părintelui, generând un **contrascenariu** în raport cu scenariul de viaţă parental (Stoica, 2002). Mecanismul contraidentificării se

manifestă, de asemenea, atunci când copilului i se cere, de multe ori, să se identifice cu anumite persoane pe care unul dintre părinți le agreează, iar celălalt nu le agreează. Contraidentificarea este expresia conflictului pe care îl trăiește copilul în raport cu aceste dorințe contare ce aparțin părinților lui (Mitrofan, Stoica, 2005).

- *Contrascenariul (scenariul polar)* este un rezultat al contraidentificării copilului în raport cu scenariul de viață parental.

Scenariul polar se dezvoltă, precum mecanismul contraidentificării, ca reacție pe care o are copilul, fiind o modalitate de prezervare a mitului familial. Un exemplu semnificativ în acest caz îl reprezintă **combinația între mitul familiei ideale, așa cum a fost descris de Ferreira**, și **scenariul „Nu este momentul să creşti!"**(v. D.C. Stoica, 2002; I. Mitrofan, D.C. Stoica, 2005). Iată o mostră a acestui scenariu:

> Tatăl, cu studii strălucite și carieră deosebită, a fost premiant din școala generală până la terminarea facultății. Ca urmare, obține un post de conducere. Mama se pensionează pe caz de boală, ea având, de asemenea, studii superioare. Privită din afară pare o familie de invidiat. Este o familie bine cotată în societate. Tatăl ține foarte mult la această imagine. Din acest motiv un alt scenariu pe care i-l prescrie tatăl fiului este următorul: **„Trebuie să fii la fel de performant ca mine!"**. Ca urmare, fiul intră în contrascenariu mascat. Contrascenariul reprezintă „soluția" fiului. El reușește să intre la o facultate în urma unui examen dificil. Imaginea familiei este, oarecum, păstrată. În același timp, însă, el adoptă un stil de viață care implică consumul de droguri. E un stil de viață care nu are nimic de-a face cu viața pe care o duce cu părinții săi. „Pe stradă și cu prietenii mei sunt altcineva." Fiul funcționează în același timp în două scenarii polare, scenariul prescris de tată și scenariul pe care și-l alege singur, contrascenariul. Nevoile de creștere ale

tânărului sunt satisfăcute de funcționarea în contrascenariu. Dar este vorba de o nevoie de creștere neasumată. În acest caz este foarte important pericolul pe care îl reprezintă lezarea mitului familiei ideale. Este în pericol unul dintre miturile foarte importante ale acestei familii. La aflarea veștii că fiul consumă droguri, prima reacție a tatălui a fost în legătură cu acest mit al familiei ideale: **„Am ajuns la fel ca țiganii!"**

Dinamica scenariilor polare este diferită în funcție de structura familiei. În familiile în care există mai mult de un copil, aceștia sunt „repartizați" în polaritate câte unui scenariu. Scenariile fantasmatice care țin de partea de Umbră a inconștientului familial generează evenimente-metaforă, care se grupează în jurul unor teme-nucleu transmisibile transgenerațional (Mitrofan, Stoica, 2005). În exemplul de mai sus se observă complementaritatea în dinamica în oglindă a soților pe linia performanței profesionale și corporale, care creează fiului un model identitar clivat. Tatăl este performant profesional – mama este neperformantă profesional (pensionată pe caz de boală, nu practică profesia). Tatăl este sănătos și afirmat social – mama este bolnavă și retrasă social, izolată prin invaliditate. Fiul reunește rolurile identitare ale părinților unificându-i tragic în interiorul său și confuzându-și identitatea: este performant profesional (masculin, introectându-și tatăl) și asumă din loialitate „boala" mamei, evadând în realitatea virtuală a toxicodependenței (integrează Eul feminin, identificându-se proiectiv cu mama, cu consecințe similare – autodepreciere, izolare prin depresie și dependență de drog, invalidare socială). Se poate citi transparent în simbolistica evoluției fiului relația asimetrică și disociativă emoțional și comunicațional a cuplului părinților săi, aflați într-un divorț emoțional de foarte mulți ani. Am putea spune că fiul încearcă să-și păstreze fantasmatic părinții împreună, reunificându-i și retrăindu-i pe „scena" propriului său Eu, cu costuri disociative semnificative.

Abraham şi Torok modifică conceptul de identitate personală în psihanaliză, descriind **identificarea endocriptică**. Identificarea endocriptică este procesul conform căruia, ca urmare a pierderii traumatice a unui obiect, subiectul îşi schimbă propria identitate cu cea a obiectului sau cu identitatea fantasmată a obiectului (Abraham, Torok, 1987). **„Umbra obiectului se reîncarnează, astfel, în persoana subiectului"** (Ciccone, 1999). Identificarea endocriptică are ca scop menţinerea obiectului pierdut în prezent. Fenomenul identificării endocriptice este posibil datorită fenomenelor „criptei psihice" şi „fantomei psihice".

În practica noastră, am întâlnit cupluri în care un partener exprimă faptul că, fără să-şi dea seamă exact cum se întâmplă lucrurile, este mai irascibil decât de obicei şi manifestă cerinţe de la soţia sa pe care înainte nu le manifesta. Aceste cerinţe au dus cuplul la crize şi certuri care i-au determinat să ajungă la terapie. Ulterior, descoperim că, deşi clientul nostru şi-a pierdut tatăl cu mulţi ani în urmă şi credea că suferinţa s-a terminat, „fantoma" psihică a acestuia s-a reactivat. În momentul prezent clientul urmează să deţină un post important, moment care a coincis cu manifestarea unor pretenţii „exagerate" de la soţia sa. Clientul nu a integrat pierderea tatălui, confruntându-se cu standardele pe care i le impunea acesta mereu, clientul identificându-se inconştient cu tatăl său. Astfel, clientul este „fantomizat" de tatăl său. Acesta este un caz de identificare endocriptică des întâlnit în practica clinică.

Otto Kernberg diferenţiază identificarea proiectivă de simpla proiecţie. Identificarea proiectivă are ca efecte constrângerea, inducţia, sugestia (apud Ciccone, 1999).

- *Proiecţia,* ca mecanism de transmisie a inconştientului familial, se referă la toate dorinţele, sentimentele,

calitățile pe care părinții sau alți membri ai familiei nu și le asumă și pe care le situează în urmașii lor.

În cazul proiecției, sentimentele, gândurile și dorințele atribuite sunt resimțite ca ceva străin. Persoana nu are conștiința faptului că aceste părți sunt ale lui. Ea le proiectează și nu mai vrea să știe de ele.

În cazul identificării proiective persoana păstrează o legătură pozitivă cu părțile proiectate. De altfel, pe această legătură pozitivă se întemeiază relația dintre cele două persoane, cea care proiectează și cea care servește ca ecran de proiecție. În acest fel, încă înainte de a se naște, scenariul de viață al individului începe să fie scris...

O mamă care nu și-a desăvârșit o posibilă carieră muzicală își va „proiecta" un copil muzician. Își dorește ca fiul ei să fie la fel de celebru ca Mozart și este posibil ca el să fie botezat Amadeus. În acest sens ni se pare foarte relevant exemplul personajelor principale în jurul cărora e creat romanul lui Milan Kundera „Viața e în altă parte". Mama care și-a dorit ca fiul ei Jaromil să fie un mare poet nu a acceptat niciodată mediocritatea acestuia. ***Prenumele*** atribuit unui copil dezvăluie foarte bine tipul de proiecție. Un tată își dorește ca fiul lui să ajungă pilot precum unchiul său și îi pune numele acestui unchi. Tot la scrierea scenariului de viață al individului pot participa interpelări ca: **„Să nu faci ca mătușa ta, un copil fără tată!"** sau **„Sper să nu ajungi ca bețivul ăla de frate-meu!"**.

Așadar, la „scrierea" unui scenariu de viață pot participa și persoane pe care copilul nu le-a cunoscut niciodată. Prin fenomenul proiecției, unui urmaș i se poate contura un rol foarte important în familie, din care acestuia îi va fi dificil să iasă.

Alegerea prenumelui este un moment esențial în cadrul construirii și mai ales al proiecției identității asupra copilului, încă înainte de a se naște. În acest sens, orice părinte investește

narcisic copilul prin intermediul proiecțiilor pe care le face asupra lui.

Copilul narcisic este modalitatea de investire narcisică a copilului de către părinții săi.

Termenul de **copil narcisic** este utilizat de către Serge Lebovici pentru a ilustra modul în care mama își imaginează copilul. Mama își investește narcisic copilul, ca modalitate de realizare a unor idealuri pe care părintele nu a reușit să le transforme în realități în copilăria proprie (Lebovici, 2006).

Despre narcisism și investirea narcisică a copilului de către părinte vorbește prima dată Freud, care intoduce termenul de narcisism în 1910, pentru a explica alegerea de obiect la homosexuali, stadiu intermediar al evoluției sexuale ce se află între autoerotism și iubirea de obiect.

Problematica narcisismului din punct de vedere inter- și transgenerațional privește consecințele pe care le are contractul narcisic, care impune un anumit traseu copilului în dezvoltarea sa. În relația diadică, mamă-copil, copilul este total investit de mamă, care răspunde tuturor nevoilor sale, astfel încât, în această stare de dependență totală, copilul nu resimte nevoile sale, deoarece ele sunt întotdeauna satisfăcute în întregime. În același timp, în cadrul dependenței totale, pe care Freud a numit-o stare de „neajutorare", copilul se simte atotputernic. Acestă stare reprezintă narcisismul primar, ca experiență continuă a vieții psihice. Este important de subliniat că relațiile dintre subiect și obiect sunt rezultatul investirilor narcisice ale părinților asupra copilului. În cadrul dezvoltării normale se produce investirea celuilalt și, astfel, părinții îl investesc narcisic pe copilul lor. Un copil este iubit prin narcisismul părinților care se mândresc cu el. Prin orientarea mamei asupra tatălui, aceasta permite construirea narcisismului copilului, moment în care copilul se repliază asupra lui însuși; el se reinvestește. Freud afirmă că auto-erotismul poate să

declanşeze narcisismul copilului, prin satisfacerea trebuinţelor imediate. În acel moment copilul poate să se desprindă de narcisismul părinţilor şi simte că trăieşte. Această modalitate de a se centra pe el însuşi reprezintă baza dezvoltării în copil a sentimentului subiectivităţii (Laplanche, Pontalis, 1994, Lebovici, 2006).

Piera Aulagnier introduce termenul de **contract narcisic** stabilit între mamă şi copilul ei.

Iubirea părinţilor nu e altceva decât propriul lor narcisism, care renaşte şi care, în pofida metamorfozei în iubire de obiect, nu se modifică în ceea ce priveşte natura sa originară.

Astfel, părinţii, pe de o parte, atribuie copilului toate perfecţiunile, iar pe de alta îi transmit sarcina să realizeze visurile pe care ei nu au putut să le îndeplinească. În acest fel copilul primeşte de la părinţi misiunea de a le reprezenta valorile în grupul de apartenenţă. Contractul narcisic este un pact de schimb între copil şi grupul de apartenenţă. Grupul de apartenenţă poate aştepta de la copil să preia locul unei persoane dispărute, pentru a asigura un fel de permanenţă a ansamblului.

Contractul narcisic îl pune astfel pe copil în incapacitatea de a se sustrage destinului familial (apud Godeanu (Stoica), 2008).

Un alt mecanism de transmisie a inconştientului familial este **proiecţia familială**.

Proiecţia familială se manifestă prin căutarea inconştientă a persoanelor relaţionate cu aceşti antecesori, prin găsirea şi alegerea unor persoane definitorii în dragoste, prietenie, profesie. Se referă la transferul tendinţelor ereditare la descendent (Hughes, 2004).

- *Introiecția* reprezintă procesul prin care subiectul determină trecerea, într-un mod fantasmatic, din „afară" în „interior", de obiecte și calități intrinseci acestor obiecte.

Introiecția este apropiată de încorporare, care constituie prototipul ei corporal, dar ea nu implică în mod necesar o referire la limita corporală (introiecție în Eu, în idealul Eului etc.).

Termenul **introiecție**, creat prin simetrie cu cel de proiecție, a fost introdus de Șandor Ferenczi. În lucrarea „Introiecție și transfer", el scrie *„...în timp ce paranoicul expulzează din Eul său tendințele devenite neplăcute, nevroticul caută soluția făcând să intre în Eul său cât mai mult cu putință din lumea exterioră, din care face obiectul fantasmelor inconștiente"*. Acest termen – introiecție – este mai cuprinzător decât cel de încorporare, nu doar interiorul corpului fiind în cauză, ci și interiorul aparatului psihic, al unei instanțe. Introiecția se traduce în fantasme ce vizează obiecte, fie ele parțiale sau totale, fiind marcată de prototipul lor corporal, deci de obiectele introiectate, „bune" sau „rele" (Laplanche, Pontalis, 1994).

Introiecția familială se referă la manifestarea personalității unui înaintaș într-un descendent (ceea ce Abraham și Torok au numit **fantomă psihică**), în timp ce introiecția familială de tip secundar se referă la preluarea unei boli ereditare sau a unui mod de a muri de la înaintași (Hughes, 2004, apud Godeanu (Stoica), 2008).

- ***Repetiția.*** Psihanaliza a văzut în repetiție unul dintre fundamentele esențiale ale existenței umane. Prin mecanismul de repetiție, individul va concretiza reprezentarea fixată în psihismul său, de câte ori are ocazia.

Psihanalistul A. Barbault îl citează într-una din cărțile sale pe dr. Allendy: **„Odată imprimată în inconștient, imaginea-destin tinde să se realizeze; ea devine o entitate vie care orientează individul, organizându-i viața conform unui plan de o subtilitate greu de conceput"** (Barbault, 1961). Nimic mai adevărat... Freud, studiind nevrozele, a observat că nevroticul reproduce și reface, foarte subtil, toate circumstanțele nedorite și toate situațiile afective dureroase. Individul se agață de situațiile penibile într-un mod compulsiv, chiar dacă, la un moment dat, conștientizează că este vorba de o altă situație și că așteptările ar trebui să fie altele.

Mecanismul repetiției este legat nu numai de dinamica inconștientului individual, ci și de dinamica inconștientului familial. Prin identificarea cu un anumit înaintaș îi putem prelua schemele repetitive de comportament, întreținând astfel disfuncționalitatea la nivel familial transgenerațional.

Un fenomen care implică repetiția și care a fost identificat în practica transgenerațională este **sindromul de aniversare**. J. Hilgard a scris în 1953 despre acesta (*anniversary syndrome*). Medic și psiholog, ea a făcut cercetări statistice demostrând că declanșarea unei psihoze la o vârstă adultă poate fi legată de repetiția unui eveniment traumatizant trăit în copilărie (pierderea unuia dintre părinți sau a ambilor părinți). Repetarea contextului din copilărie, atunci când copilul devenit părinte are un copil cu aceeași vârstă pe care o avea el la decesul părinților lui, poate declanșa psihoza. Mai mult, acest părinte are vârsta pe care o aveau părinții săi atunci când au decedat (***dublă aniversare***). J. Hilgard a observat că acest tip de repetiție este statistic semnificativ, ceea ce a determinat-o să comunice lumii științifice fenomenul (apud Schützenberger, 1993). Ancelin Schützenberger a urmărit la rândul ei, în experiența sa clinică, identificarea acestui

fenomen. Ea susține că **sindromul de aniversare marchează evenimente importante ale ciclului vieții prin repetiția datei sau vârstei** (idem op. cit., 1993). Naşterea unui copil, de exemplu, poate coincide cu aniversarea unui eveniment plăcut sau neplăcut din viața familiei.

Anne Schützenberger menționează diversele cazuri de repetiție a accidentelor, a căsătoriilor, a deceselor, la aceeaşi vârstă la diverşi membri ai familiei pe două, trei, cinci, opt generații. Anumite persoane sunt **deprimate** în aceeaşi perioadă a anului în fiecare an fără să îşi dea seama de ce. Aceste stări legate de sindromul de aniversare sunt corelate şi cu **doliul nefăcut**. Persoana dispărută este **încorporată**, de unde şi tendința de a repeta acelaşi tip de boală, acelaşi mod de a muri...

După cum se observă, proiecția, identificarea şi repetiția sunt fenomene care se implică unul pe celălalt, fiind fenomene interdependente.

Printre mecanismele de transmisie a inconştientului familial există şi **mecanisme implicite**, dintre care cel mai important ni se pare ***excluderea***.

Excluderea şi **autoexcluderea** sunt mecanisme foarte importante în **menținerea miturilor familiale** care asigură continuitatea familiei şi, în acelaşi timp, paradoxal, în menținerea pattern-urilor repetitive. Punem aceste mecanisme în legătură cu manifestarea „fantomei". Ni se pare foarte important faptul că fenomenul „fantomei" este o modalitate de a aduce în prezent un membru exclus sau autoexclus din familie, sub forma simbolică a unor acțiuni, a unor gesturi, a unor boli psihice sau somatice specifice. În mod paradoxal, pare a fi un mod de a-l recupera pentru completitudinea şi continuitatea filonului transgenerațional. În practica noastră am întâlnit numeroase cazuri de alegeri parteneriale sau relații de

iubire consumate în secret şi manifestarea unor dificultăţi de asumare a relaţiilor de cuplu sau de angajare în parteneriat în rândul descendenţilor, al clienţilor care vin la terapie şi decoperă relaţiile amoroase ale antecesorilor şi modul de transmitere a secretelor legate de iubirea antecesorilor.

Privind din acest unghi, familia este un ansamblu de de legături între membrii săi, între identitatea fiecăruia şi identităţile celorlalţi.

Loialitatea în cuplu reprezintă un aspect foarte important al dinamicii acestuia. Conceptul de *loialitate familială* este un concept-cheie în gândirea lui Ivan Böszörményi-Nagy şi se referă la un tip specific de etică a relaţiilor transgeneraţionale, care asigură o unitate grupului, în baza respectării unor reguli.

Încălcarea acestei etici determină dezechilibre transmise peste multe generaţii. Unitatea unui grup depinde de loialitatea membrilor lui. Lipsa de loialitate a unuia dintre membrii grupului generează un dezechilibru, pe care Böszörményi-Nagy îl traduce prin injustiţie. În familie, această injustiţie se manifestă prin răzbunare, fugă, boli şi accidente. Böszörményi-Nagy şi G. Spark, în cartea lor de referinţă, *Invisible loyalties*, au pus în evidenţă reguli de funcţionare familială bazate pe aşteptări reciproce. Există nişte datorii pe care fiecare membru al familiei le are faţă de grupul familial. În virtutea acestor datorii există şi o „contabilitate familială", cum o numeşte Böszörményi-Nagy (Schützenberger, 1993). Aşadar, când vorbim despre loialitate familială, vorbim şi despre datoriile pe care unul sau mai mulţi membri ai unei familii le datorează înaintaşilor lor.

Conceptul psihanalitic de **loialitate familială invizibilă** se referă la identificarea inconştientă cu un membru al familiei,

adesea decedat în mod tragic sau dispărut (apud Schützenberger, 1993). Se poate observa în multe familii cum, după dispariţia unui partener, cel rămas se poate îmbolnăvi sau poate muri de aceeaşi boală, în baza loialităţii familiale invizibile pe care o menţiona Schützenberger.

Există deci mecanisme specifice de natură inconştientă ce ţin de transmisia transgeneraţională, cu rol formator în cadrul construirii identităţii unui individ, identitate care devine identitate de rol-sex din momentul în care se realizează alegerea partenerială.

Mecanismele transmisiei secretului familial .

Punerea în scena familială inconştientă a unor conţinuturi, care nu sunt cunoscute de membrii acesteia, se referă la existenţa unor secrete. Serge Tisseron defineşte secretul ca fiind o formă extremă de clivaj, care împiedică atât gândirea, cât şi simbolizarea evenimentului. Secretul este „ceva" care trebuie să rămână ascuns pentru a proteja pe cineva de ruşine.

În cadrul abordării transgeneraţionale, conceptul de secret îmbracă mai multe forme:

1. Secrete legate de un eveniment ce ţine de viaţa privată şi secrete legate de un eveniment colectiv.

Anumite secrete vizează un viol, o naştere ilegitimă, un incest, aspecte ce ţin de viaţa privată. Alte secrete se situează într-un context colectiv, cum ar fi deportarea evreilor. Serge Tisseron face referire la Bergman şi Jucoy, care, în urma cercetărilor privind copiii celor deportaţi, au introdus formularea „transmisie psihică transgeneraţională".

2. Secrete privind conținutul unui eveniment și secrete privind existența însăși a secretului.

În acest caz Tisseron se referă la acele familii al căror discurs sugerează existența unui secret al cărui conținut rămâne, însă, necunoscut. Ceea ce se transmite generațiilor următoare este faptul că există un secret, dar acest secret trebuie să rămână necunoscut. În mod paradoxal existența secretului este declarată, dar conținutul rămâne secret. În alte familii secretul nu este nici măcar amintit. Aceste familii se confruntă, de obicei, cu probleme de patologie psihică.

3. Secrete legate de un eveniment care poate fi gândit, dar nu poate fi rostit și secrete legate de un eveniment negândit și nerostit.

Există secrete știute și gândite, secrete împărtășite de mai mulți membri ai familiei, dar nerostite. Ele pot fi îngropate odată cu dispariția celor care împărtășesc acest secret. Există, însă, secrete asociate cu evenimente care au fost atât de traumatizante pentru cei implicați, încât ceea ce au trăit devine de negândit. Tisseron preia observațiile lui Primo Lévi, care susține că o parte dintre victimele lagărelor de concentrare, întrebate fiind de către nepoții lor în legătură cu atrocitățile pe care le-au suportat, au negat trăirea unor asemenea evenimente. Trăirea a fost atât de traumatizantă, încât acel eveniment nu poate fi nici măcar gândit.

4. Secretele legate de relațiile erotic-afective.

Secretele legate de relațiile erotic-afective din familie pot afecta scenariul prezent de alegere partenerială. Persoanele afectate de astfel de secrete se prezintă în cabinet reclamând dificultăți în găsirea unui partener/ partenere sau în menținerea unei relații. Refacerea memoriei afective transgenerationale cu ajutorul dramagenogramei aduce în prim plan secrete, care ies

la iveală cu această ocazie şi care privesc relaţii erotic-afective neconfirmate de membrii familiei, neacceptate de aceştia, în virtutea unor mituri şi ritualuri familiale. Relaţiile cu parteneri deja căsătoriţi, „copiii din flori", morţile dureroase sau misterioase ale unor parteneri sau partenere sunt secrete care împiedică disponibilitatea descendenţilor pentru relaţii parteneriale. **Aceşti descendenţi sunt în incapacitatea de a elabora psihic o relaţie partenerială din cauza „nespusului" din familie.** Ei sunt prinşi în scenarii-capcană şi în relaţii-capcană care întreţin pattern-ul de eşec partenerial.

***

Primul autor care anticipează existenţa secretului într-o familie este Leopold Szondi. El postulează ideea existenţei secretelor de familie, scriind despre **negarea familială,** adică negarea patologică a unor bolnavi psihic, a unor criminali care au făcut parte din familie. În mod paradoxal, observă el, tocmai aceste persoane ne seamănă cel mai mult. Studiind arborele genealogic al mai multor familii, Szondi identifică repetiţii ale unor comportamente de alegere la mai mulţi membri ai aceleiaşi familii.

Secretul familial transmis de la o generaţie la alta este inaccesibil copilului în ceea ce priveşte existenţa şi conţinutul lui. Însă el determină perturbări ale modului de a comunica ale unuia dintre părinţi sau ale ambilor părinţi. Mesajele transmise nu sunt în complementaritate, ci în exclusivitate, în opoziţie sau în paradoxalitate. Acest tip de comunicare între părinţi îşi pune amprenta asupra modului de a gândi, de a simţi şi de a imagina al copilului. De multe ori, perturbările pe care le implică modul de comunicare al părinţilor activează zona imaginativă a copilului. Ceea ce nu poate fi spus poate fi reprezentat. Imageria mentală trece, de-a lungul evoluţiei psihice, de la „forme concrete şi statice, puţin integrate

personalității, la forme mai bine integrate Eului și mult mai flexibile. Este vorba despre imaginile cele mai arhaice, cele care apar copilului „înrădăcinate" senzorial și motor cu influențe inter- și transgenerațională" (Tisseron, 1995). Astfel de imagini neelaborate prin procese psihice care se dezvoltă ulterior sunt imagini care se impun subiectului, invadându-l. „Este vorba despre imagini constituite în prima copilărie plecând de la schimburi cu mediul său de viață și în relație cu modificările senzoriale, într-un moment în care limbajul nu este încă instalat" (Serge Tisseron, 1995).

Aceste imagini ies la suprafață ca niște flash-uri și pot avea legătură cu secretele familiale care se transmit de generații. Aceste secrete pot fi necunoscute chiar părinților. Flash-urile pot funcționa ca fragmente ce țin de începuturile elaborării psihice. Bineînțeles că sentimentul de stranietate al celui care trăiește aceste imagini este inevitabil. Așa se poate transmite o fantomă de la o generație la alta.

Serge Tisseron abordează secretele de familie din perspectiva transmiterii lor din generație în generație.

Cineva despre care nu se mai știe nimic sau despre care se păstrează o tăcere misterioasă reapare „deghizat" în comportamentul vădit recuperator și adesea perceput ca straniu, absurd sau inexplicabil al vreunui urmaș, la a treia sau la a patra generație, uneori chiar pe o linie colaterală (nepot indirect). Și, cu cât efortul unui clan familial de a exclude un membru este mai profund și mai costisitor emoțional, cu atât forța de „regenerare" și de manifestare simbolică a „fantomei psihice" este mai mare și mai supărătoare pentru familiile succesorale. De unde și șansa provocării pentru deconspirarea secretului, pentru acceptare și integrare resemnificată a antecesorului exclus, de data aceasta prin intermediul urmașului „purtător" al „poverilor" primului.

Readucerea secretului familial la lumină este eliberatoare de noi energii şi informaţii blocate adesea pe perioade lungi de timp, ceea ce catalizează dezvoltarea şi maturizarea atât a filonului, cât şi a urmaşului marcat. E. Horowitz semnalează cazuri a căror celebritate profesională a survenit spectaculos după dezvăluirea unor secrete familiale incriminative şi stigmatizante, odată cu acceptarea şi resemnificarea lor de către persoanele în cauză.

Prin intermediul analizei destinului, Leopold Szondi înţelege proiecţia formelor interne în lumea externă, forme care sunt prezervate în inconştientului familial din generaţie în generaţie în aceeaşi familie.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Roluri şi scenarii familiale transgeneraţionale centrate pe parteneriat erotic

În această parte a cărţii doresc să evidenţiez câteva exemple privind motivaţiile inconştiente ale alegerii partenerului, observate în practica clinică.

În acest sens, demersul de ilustrare a modalităţilor inconştiente regăsite la nivel transgeneraţional, ce privesc dinamica alegerii parteneriale, se regăseşte sub forma unor modalităţi esenţiale de manifestare. Am încercat să grupez aceste modalităţi pornind de la următoarele repere de interpretare şi prelucrare a datelor:

- **Rolul transmisiei transgeneraţionale în menţinerea pattern-urilor de alegere partenerială;**
- **Rolul secretelor, „criptei" şi „fantomei" în alegerea partenerială;**
- **Dinamica rolurilor inconştiente;**
- **Secretele ce privesc relaţiile erotic-afective;**
- **Existenţa unor pattern-uri de transmisie a alegerii parteneriale;**
- **Existenţa unor scenarii-capcană întemeiate pe pattern-uri repetitive ce vizează alegerea partenerială.**

În urma analizei efectuate pornind de la reperele menționate mai sus, am desprins aspecte semnificative privind anumite dificultăți în asumarea identității de rol-sex în alegerea partenerului.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dinamica rolurilor inconştiente şi menţinerea pattern-urilor de alegere partenerială

Rolul secretelor, „criptei" şi „fantomei" în alegerea partenerială

Aşa cum am afirmat într-un paragraf anterior, în capitolul precedent, secretele joacă un rol foarte important în cadrul familiei. Cu atât mai mult atunci când vorbim de alegerea partenerului, punem în chestiune existenţa unor secrete legate de relaţiile erotic-afective.

Revenim asupra modului în care secretele legate de relaţiile erotic-afective din familie şi persistenţa lor pot afecta scenariul prezent de alegere partenerială.

Persoanele afectate de astfel de secrete se prezintă în clinică reclamând dificultăţi în găsirea unui partener sau a unei partenere sau dificultăţi în menţinerea unei relaţii.

Iată un exemplu care ilustrează un mod specific de manifestare al secretului legat de relaţiile amoroase:

> **Maria**, o femeie în vârstă de are 40 de ani, afirmă că în ultimii zece ani a avut trei relaţii, despre existenţa cărora nu vorbea în familia sa de origine, „relaţii secrete". Partenerii ei fiind căsătoriţi, nu erau acceptate şi recunoscute de familia sa. Din

BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

ultima relaţie s-a născut un copil. Astfel, relaţia a fost dezvăluită, dar ea a rămas în continuare neasumată, datorită statutului acestui bărbat, care nu a divorţat de soţia lui. În urma analizei, clienta a înţeles ce anume a făcut-o să rămână prinsă într-un astfel de scenariu. A descoperit că mama ei nu era căsătorită cu tatăl ei atunci când a rămas însărcinată cu ea.

Tensiunile pe care mama le aduce în relaţia cu fiica sa se regăsesc în dinamica rolurilor mamă–soţie în familia sa. Astfel, Violeta, mama Mariei, devenise mamă şi soţie într-un moment în care nu era pregătită. Acest lucru s-a răsfrânt asupra relaţiei cu fiica sa, în care aceasta din urmă a fost confirmată în rol profesional şi neconfirmată în identitatea de rol-sex. Iată, din nou, cum un secret legat de relaţia părinţilor săi, care erau necăsătoriţi în momentul concepţiei, a menţinut-o pe clienta noastră într-un scenariu-capcană pe jumătate secret, care o bloca într-un anumit rol, acela de amantă. Ea nu-şi asumă, inconştient, relaţia partenerială, ceea ce o pune să aleagă parteneri care nu se angajează în relaţie.

Pattern-uri de transmisie a alegerii parteneriale

Analiza genogramelor clienţilor a permis structurarea şi confirmarea unui ansamblu de pattern-uri de alegere partenerială exprimat prin:

1. prezenţa unui partener cu acelaşi tip de comportament structurat ca rol pe trei generaţii;

2. alegerea partenerului pe principiul Umbrei familiale, la trei generaţii;

3. prezenţa inversiunii de rol-sex la trei generaţii;

4. prezenţa separării în trei generaţii (divorţ, deces);

5. existenţa unor relaţii amoroase multiple.

Prezenţa acestor caracteristici confirmă repetiţia unor tipuri de alegere partenerială şi de asumare a identităţii de rol-

sex, aspecte ce au la bază problematica dependenței și controlului în cadrul familial.

1. Prezența unui partener cu același tip de comportament structurat ca rol de-a lungul a trei generații.

Acest tip de pattern se referă la faptul că o femeie sau un bărbat își pot alege parteneri cu comportament asemănător comportamentului antecesorilor. Care poate fi rațiunea unor asemenea alegeri? Alegerea partenerială asemănătoare antecesorilor noștri are o mare legătură cu **interferența nevoilor.** Nevoile unei femei pot interfera cu nevoile bunicii sau ale mamei ei sau poate chiar cu ale străbunicului. Loialitatea familială și participarea la miturile și ritualurile familiale favorizează interferența nevoilor și identificarea cu părintele de același sex. Ce anume le face pe unele persoane să mențină în prezent un anumit tip de pattern relațional?

De exemplu, Mara are 30 de ani și nu și-a dorit niciodată un soț ca tatăl ei sau ca bunicul ei, bărbați instabili emoțional, agresivi și absenți în același timp. L-a ales pe Claudiu pentru că era cald, pentru că se simțea protejată de el. După un timp Claudiu a început să semene din ce în ce mai mult cu tatăl ei și cu bunicul ei. El a început să consume din ce în ce mai mult alcool, a devenit din ce în ce mai irascibil și mai nemulțumit. Ce s-a întâmplat cu Claudiu și ce s-a întâmplat cu Mara? Cum a participat fiecare la transformarea relației? Oare cum ajuns Claudiu să semene cu tatăl și cu bunicul matern ai Marei? În mod conștient Mara se contraidentifică cu mama ei, dar transgenerațional o conține. „Nu vreau să fiu atât de supusă ca mama mea, nu doresc să mă ocup numai de ceilalți." Mesajul Marei este „Nu vreau să fiu ca ea!" Este însă conștientă Mara de nevoile ei în raport cu un partener? De cele

mai multe ori contraidentificarea cu unul dintre părinți sau cu alt membru al familiei reduce contactul cu propriile nevoi și, paradoxal, favorizează contaminarea cu nevoile unuia dintre antecesori.

În lucrul cu dramagenograma am observat același tip de partener pe 3 sau mai multe generații. În cazul femeilor am observat gradul de contaminare foarte mare în ce privește nevoile parteneriale. Loialitatea familială, granițele neclare între generații, lipsa separării în raport cu generațiile anterioare și, în special, fenomenele de fantomizare și somatofantomizare mențin **fenomenul de interferență a nevoilor.**

2. Alegerea partenerului pe principiul Umbrei familiale, de-a lungul a trei generații.

Luând în considerare aspectele ce țin de Umbra familială, schema-reper a unei astfel de alegeri parteneriale este următoarea:

În prima generație (a bunicilor), „A" alege partenerul „X".

În a doua generație (a părinților), „B" alege un partener în polaritate cu partenerul „X", ales în prima generație, „Y".

În a treia generație clientul, „C", se contraidentifică cu tatăl „B"; astfel intră în contrascenariu și alege un partener cu caracteristici asemănătoare cu partenerul „X", ales de „A".

În familia lui B., străbunica M. a avut un soț foarte violent, bunica a ales un bărbat blând, „chiar submisiv", deosebit de tatăl ei. Tatăl lui B. oscilează la nivelul polarităților

ce se regăsesc în manifestarea rolului său identitar în cadrul cuplului, între a fi când un bărbat blând, când violent, soţul bunicii fiind foarte agresiv. Bunica nu a putut alege un alt tip de bărbat decât unul pe modelul tatălui ei, care manifesta aceeaşi polaritate „blândeţe versus agresivitate/violenţă" la nivelul identităţii de rol-sex.

După cum observăm, alegerile parteneriale pe trei generaţii oscilează între blândeţe şi agresivitate. Această oscilaţie este un reper pentru masculinitatea şi feminitatea neasumate în familia lui B. Cum sunt femeile care oscilează în aceste alegeri? Ele oscilează, la rândul lor, între aceste polarităţi.

Astfel schema de transmisie se repetă şi se concretizează într-un pattern de alegere a partenerului. Polarităţile neintegrate la nivel transgenerațional se regăsesc neintegrate şi la nivel individual.

3. Prezenţa inversiunii de rol-sex la trei generaţii.

Inversiunea de rol-sex se referă la neasumarea identităţii de rol-sex, la manifestarea deficitară a masculinităţii şi feminităţii. Cele mai des întâlnite cazuri în practica clinică sunt cele ale femeilor care îşi asumă responsabilităţi ce-i revin bărbatului.

Efectele unui astfel de pattern se traduc în dificultăţi parteneriale, dificultăţi în găsirea unui partener, dificultăţi în asumarea identităţii de rol-sex.

Ultimele două pattern-uri au aceleaşi efecte ca în cazul pattern-urilor anterioare: dificultăţi în asumarea identităţii de rol-sex, teama de abandon asociată parteneriatului.

Existenţa tipurilor de relaţii prezentate în exemplele de mai sus confirmă prezenţa în cadrul familial extins a unor **scenarii-capcană** centrate pe alegerea partenerului.

Scenariul-capcană este un proces interacțional cu potențial patogen, greu destructibil și cu funcție de prezervare a mitului familial (Stoica, 2005).

În cadrul abordării transgenerațională vorbim de **scenariile-capcană și dinamica lor.** Un scenariu-capcană se constituie pe măsura dezvoltării individului și la „scrierea" sa participă persoane semnificative, cunoscute sau necunoscute, din viața acestuia. Cine ar putea fi aceste persoane necunoscute? Un unchi care s-a rupt de familie când era tânăr, o străbunică ce a călătorit prin toată lumea, un bunic ce a făcut închisoare, o mătușă care a murit la naștere... Toate aceste persoane „pot participa" la scrierea unui scenariu-capcană în care individul poate avea un rol bine definit, dar de care el nu este conștient. Menționăm că nucleul-capcană al unui scenariu se constituie și funcționează la nivel inconștient. Astfel, una dintre caracteristicile unui scenariu-capcană este aceea că poate fi transmisibil, intergenerațional și transgenerațional.

Pe măsură ce scenariul-capcană se conturează, individul începe să-și experimenteze și să-și exerseze rolul, fiind în relații-capcană cu cei care participă la scenariu. El caută, în același timp, confirmarea în rolul pe care și l-a „asumat". Cu cât confirmarea este mai puternică, cu atât rolul se instalează mai rigid, iar mecanismele de funcționare ale capcanei devin mai sofisticate. X, de exemplu, caută confirmarea acelui scenariu în care el este bărbatul-șef care știe ce vrea și este neînduplecat. În ce context o fi fost inițiat acest scenariu? Putem face niște ipoteze. X și-a substituit toată viața tatăl sau X a avut un tată-șef sau... Le vom verifica pe rând și nu fără efecte restructurative. Dimpotrivă.

Putem rezuma caracteristicile scenariilor-capcană astfel:

1. se întemeiază pe fenomene ce țin de inconștientul familial;

B.C.U. "M. EMINESCU" IAȘI

2. se menţin numai în măsura în care sunt confirmate;
3. sunt transmisibile, la nivel intergenerațional şi transgenerațional;
4. sunt rigide şi greu destructibile, putând avea ca efect deturnarea de la creştere;
5. rolurile pe care se întemeiază scenariile-capcană sunt foarte bine conturate la nivel inconştient, fiind confuze şi neclare la nivel conştient (ex.: parentificarea);
6. granițele intergeneraționale sunt confuze, iar riscul de transmitere şi menținere este crescut.

Scenariile-capcană întemeiate pe repetiția unor tipuri de alegere partenerială şi asumare a identității de rol-sex sunt frecvent asociate cu aspecte legate **de control excesiv, care se naşte din relații de dependență ce au la bază diverse forme şi tipuri de pierdere. Aceste aspecte se regăsesc în egală măsură şi, cu ajutorul dramagenogramei,** putem confirma prezența tuturor aspectelor specifice dinamicii menționate mai sus.

Scenariul secret al iubirii. Iubiri secrete ale antecesorilor şi efecte în viaţa de cuplu a descendenţilor

Există persoane cărora le este dificil să intre într-o relaţie sau să-şi asume o relaţie. Acestea intră în scenarii unde fie dau socoteală, fie ceilalţi aleg în locul lor sau intră în scenarii unde se simt foarte vinovate pentru ceea ce trăiesc în raport cu nevoile personale. Alte persoane se menţin într-un scenariu secret al iubirii. Există motive bine întemeiate pentru care cineva îşi justifică aceste modalităţi de a exista continuu în acelaşi scenariu repetitiv.

Pornind de la explorarea dinamicilor parteneriale în baza cazuisticii asistate, în funcţie de scenariile transgeneraţionale ce definesc alegerile parteneriale, s-au conturat câteva tipuri de cuplu (parteneriat) erotic. Acestea au permis surprinderea unor fenomene, pe care le-am întâlnit cu o frecvenţă crescută, reflectate în temele-nucleu familiale aparţinând clienţilor asistaţi. Pornind de la aceste teme am surprins următoarele tipologii parteneriale:

Tipologii transgeneraționale ale cuplului

a) cuplul reparator

Acest tip de cuplu are ca tematică de bază datoria față de lecțiile de viață ale antecesorilor. Acțiunea în acest caz este centrată pe manifestări comportamentale ce se caracterizează prin preocuparea de a nu repeta același tip dezadaptativ de funcționare relațională la nivel de cuplu. În acest sens, partenerii de cuplu (descendenții) își vor centra motivațiile pe un scenariu în care ei comunică simbolic „...noi vom face tot ce ne stă în putință să nu ne despărțim și vom depăși greutățile vieții împreună...".

Dacă privim în cheie simbolică acest tip de mesaj încifrat în scenariul de viață al descendenților în cauză, partenerii unui cuplu reparator, **descoperim un modus vivendi centrat pe repararea simbolică a părții de Umbră familială și pe integrarea Umbrei antecesorilor pe care o conțin.**

Sarcina acestui tip de cuplu este aceea a lecțiilor de viață experimentate ca modalități reparatorii în raport cu antecesorii.

b) cuplul conținător

Acest tip de parteneriat se întemeiază pe dinamica conținut-conținător la care se referă W. Bion. Cei doi parteneri de cuplu alternează în a fi conținuți și conținători. Șansa dezvoltării intimității emoționale și erotic-sexuale este crescută atunci când cei doi parteneri se simt securizați și acceptați cu emoțiile, dorințele și nevoile lor.

BCU "LUCIAN BLAGA" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

c) cuplul simptom

Tipologia „cuplului-simptom" se evidenţiază prin antrenarea şi manifestarea reacţiilor de tip circular-patogen cu potenţial dezadaptativ. În acest sens, dinamica de cuplu se axează pe problematica neasumării identităţii de rol-sex a partenerilor de cuplu, neasumare care se manifestă prin dezangajare maritală şi pseudoautonomie.

Acest tip de parteneriat se evidenţiază prin dificultăţi de comunicare la nivel emoţional-intim, centrându-se pe comunicarea de tip faţadă, sub aspect declarativ.

Iată o mărturie în acest sens:

„Suntem împreună de 6 ani, dar nu vrem să ne căsătorim, nu are niciun rost şi, oricum, noi nu vrem să avem copii, nu ne plac copiii...", spune Dana. Neasumarea identităţii de rol-sex a partenerului (bărbat) conduce la neasumarea identităţii de rol-sex a fiecărui partener în cuplu. Drept efect, bărbatul evită afişarea cu partenera sa în compania altor cupluri. Adesea bărbatul are o atitudine supusă în faţa tatălui care îl critică şi, implicit, îi critică şi partenera, ceea ce îl pune în incapacitatea de a o apăra, pentru că nu îşi asumă partenera şi relaţia de cuplu şi nu se simte confirmat de aceasta în masculinitatea sa.

Într-un alt exemplu, o clientă afirmă:

„Eu vreau să mă despart de el, dar nu vezi că este bolnav, nu pot să-l las acum, că nu se poate întreţine singur, să se facă bine şi ştiu eu ce am de făcut...", ne spune Florica.

d) cuplul confuzional-criptofor

Caracteristica principală a acestei tipologii este aceea a confuziei graniţelor la nivel funcţionării dinamicii de rol-sex.

Am observat tipul de proiecție pe care îl fac acești parteneri, manifestată în deficitul de stabilire a granițelor în construirea spațiului identitar al cuplului.

Exemplu: Geta ne spune afectată: „Nu știu cum se face, dar intru dintr-o relație în alta, fără să-mi dau seama, adică eu sunt prietenă cu un anumit coleg de serviciu și ulterior mă trezesc în relație cu el, nu știu cum fac, dar mă trezesc în pat cu el... Eu nu intenționez să intru neapărat în relație cu el, dar se întâmplă pur și simplu (bunicii i se mai întâmpla așa). Mă trezesc că respectivul bărbat are pretenții de la mine, chiar îmi impune o anumită conduită, iar eu îi spun supărată: dar cine te crezi tu să-mi spui mie cum să mă îmbrac? El îmi răspunde: păi nu suntem împreună, eu așa credeam, doar stăm împreună, nu?"

Astfel, Geta intră în relație în mod seductiv cu ceilalți bărbați din grup, ea simțind nevoia să vorbească în locul lor, spune ea: „Îi ajut să spună ce le este greu, că eu intuiesc ce vor să spună."

Observăm, așa cum spuneam mai sus, o proiecție care confirmă dificultăți în stabilirea granițelor și în diferențierea între ceea ce este propriu, definitoriu și în același timp diferit de nevoile celuilalt partener.

e) cuplul fantasmatic-imaginar

Definitorie la această tipologie este incapacitatea de angajare într-o relație partenerială și funcționarea la nivel fantasmatic a unui partener. Acest tip de funcționare antrenează fantasme.

Repetarea fantasmatică a unui scenariu bazat pe alegerea partenerului se asociază în acest caz cu fenomenul

confuziei identitare şi cu neconfirmarea în identitatea de rol-sex. Adesea, dacă privim în spatele motivaţiilor acestor persoane, care împărtăşesc relaţii parteneriale consumate fantasmatic, se regăsesc identificări la nivel familial cu persoane de acelaşi tip, adică mame, mătuşi, unchi, care nu s-au simţit niciodată confirmate în relaţia de cuplu. Astfel, fiica sau fiul unui astfel de părinte se află în scenariul-capcană al părinţilor, manifestându-se într-o pseudo-alegere partenerială. Acest tip de scenariu este expresia funcţionării la nivel fantasmatic, în detrimentul asumării relaţiei parteneriale în plan real.

Exemplu:

Norica declară: „Îl cunosc de 8 ani, vorbim foarte des pe net, aşa ne-am cunoscut, e exact genul meu de bărbat. El stă în Anglia, e prins cu serviciul şi nu ne putem întâlni, dar între noi este o relaţie profundă, îl iubesc, o să ne căsătorim. De fiecare dată când mi se face dor de el îi scriu un mesaj şi el îmi răspunde. Mi-e greu când nu-mi răspunde la mesaj imediat, căci vin într-un suflet de la serviciu să văd ce mi-a scris, pentru că la serviciu nu pot să fiu doar eu cu el, mă văd colegii când îi scriu, aşa că prefer să-i scriu de acasă, unde sunt numai eu cu el...", „...seara adorm gândindu-mă la el..."

O astfel de relatare ne face să ne întrebăm ce o face pe Norica să menţină o relaţie la distanţă. Norica se menţine într-o relaţie fantasmatică (cuplul fantasmatic).

Analizând cu atenţie istoria ei de viaţă, aflăm că ea nu a avut niciodată o relaţie de parteneriat erotic cu un bărbat (fiind descurajată de familie să intre în relaţie cu vreun bărbat), fiind o admiratoare înfocată a tatălui ei. Partenerul din spatele adresei de mail este un bărbat cu aproximativ 20 de ani mai mare decât ea, cam de vârsta tatălui ei.

Putem vorbi în acest caz de o pseudo-relaţie, pentru că nu poate fi vorba de un cuplu în măsura în care cei doi nici măcar nu s-au văzut faţă în faţă niciodată; chiar nu au găsit timp pentru întâlnirea fundamentală care să le schimbe viaţa?

Norica repetă astfel, prin identificare inconştientă cu mama sa, istoria alegerii partenerului în familia de origine.

f) **Cuplul utilitar** poate fi un alt efect al identificării proiective patologice. Şi în acest tip de cuplu întâlnim confuzia nevoilor celor doi parteneri şi conflictele aferente acestei confuzii. El presupune ca unul dintre parteneri să fie investit cu rolul de „instrument" la debutul cuplului sau la un alt moment în istoria lui. „Am nevoie de tine pentru a fi în rândul lumii.", „Am nevoie de tine pentru că nu mi-e clar cine sunt." Unul dintre parteneri se foloseşte de celălalt pentru a-şi satisface nişte nevoi neasumate. În cele mai multe cazuri, unul dintre partenerii cuplului utilitar este un fost copil utilitar, provenit dintr-o relaţie de identificare proiectivă patologică cu unul dintre părinţi. Acest copil utilitar nu face decât să continue în cadrul cuplului acelaşi tip de scenariu în care a crescut.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dificultăți în asumarea identității de rol-sex

Aspecte ale neasumării spațiului identitar și efectul perturbării granițelor inter- și transgenerațională în manifestarea identității de rol-sex

Dificultățile întâmpinate de clienți în asumarea spațiului identitar și perturbările granițelor în încercările acestora de a constitui un parteneriat erotic sau în cadrul cuplului sunt două aspecte disfuncționale ale dinamicii inconștiente a vieții de cuplu. Acestea sunt particularități ale **dinamicii antecesori – descendenți**, ilustrate prin:

- **Dificultatea de a iniția un parteneriat erotic**. În cadrul psihoterapiei clienții care o acuză constată că ceea ce îi împiedică să se implice într-o relație sunt aspecte precum: - atașamentul excesiv față de modelele de rol-sex din familia extinsă; - nediferențierea nevoilor personale de cele ale părinților, cu privire la ce înseamnă viața de cuplu.
- **Dificultăți ce privesc menținerea unui parteneriat erotic.** Acest tip de dificultăți se datorează în primul rând granițelor spațiale și emoționale slab diferențiate în cadrul familiei extinse. Această categorie de parteneri de cuplu au avut dificultăți, adesea în

adolescență și adolescența târzie, cu privire la faptul că părinții nu le respectau spațiul personal în cadrul familiei. De asemenea, lor le erau greu acceptați pertenerii/partenerele, deoarece nu corespundeau idealurilor părinților.

- **Dificultăți manifestate la nivelul rolurilor și al confirmării acestora în cadrul cuplului sau parteneriatului erotic.** Adesea se constată, în cadrul analizei dinamicii de cuplu, că partenerii foarte rar intră în parteneriat erotic de pe poziție adult-adult. Astfel există decalaje semnificative în sensul frecvenței ridicate a cazurilor în care unul dintre parteneri este părinte protector, iar celălalt partener este în rol de copil. De aici și dificultățile partenerilor de a se confirma în rolul de soț-bărbat sau soție-femeie.
- **Dificultăți în vederea stabilirii locului în care va funcționa viitorul cuplu.** Acest tip de dificultăți se datorează neasumării spațiului personal sau încercării de a-și construi un spațiu personal în care să funcționeze cuplul. Partenerii de cuplu preferă să amâne stabilirea unui spațiu al cuplului, din motive ce țin de avantajele pe care le au din funcționarea în spațiul parental și menținerea lor în stadiul de copil-adolescent. La acest tip de dificultăți am observat, în practica clinică, aspecte ce țin de mitologiile cu privire la libertatea personală a fiecăruia și la faptul că a funcționa ca un cuplu într-un spațiu separat de cel al părinților presupune asumarea unor compromisuri ce privesc libertatea/autonomia personală în cadrul parteneriatului.
- **Dificultăți ce au în vedere stabilirea granițelor între cuplul celor doi parteneri și cuplul parental.** În terapie, clienții se plâng de intruzivitatea părinților care încearcă să le traseze anumite reguli de funcționare în

baza experienței de parteneriat pe care au avut-o aceştia de-a lungul timpului.

- **Dificultăți ce privesc interferența nevoilor parentale sau a miturilor familiale cu nevoile cuplului nou format.** În acest sens există mituri (poveşti) ce se referă la modul de asumare a identității feminine şi masculine: am observat că femeile sunt devotate soților şi au grijă de casă şi copii; în familii există poveşti (mituri) care circulă în legătură cu anumite personaje feminine; astfel: „Femeia trebuie să fie gospodină.", „Femeia nu trebuie să aibă prieteni bărbați.", „Femeia se ocupă de creşterea şi educația copiilor.", „Femeile care se aranjau prea mult în familia noastră nu erau văzute prea bine." În ceea ce priveşte masculinitatea, s-au conturat următoarele mituri: „Bărbatul poate avea mai multe femei, dar tu, ca soție, trebuie să închizi ochii.", „Atunci când bărbatul este nervos, femeia nu trebuie să-l supere sau să intervină.", „Eşti bărbat dacă nu-ți exprimi sentimentele, tu trebuie să fii rece şi sigur pe tine.", îi spune tatăl fiului său, „Cu cât ai mai multe femei, cu atât eşti mai bărbat."

De asemenea, menționam că există mituri (poveşti) ce se referă la momentul alegerii partenerului şi al căsătoriei: femeilor le este transmis că „Este bine să iei un bărbat care are avere, casă, bunuri materiale, aşa o să o duci bine..."; alte mituri vorbesc despre îndemnul „Nu te căsători cu un bărbat care are apucături, bea, joacă jocuri de noroc"; bunica spune: „Să nu iei un bărbat prea frumos, că o să se uite şi alte femei la el şi sigur are să te înşele."; „ Chiar dacă ai aflat că bărbatul tău te-a înşelat, tu taci din gură, să nu spui la nimeni, că e ruşine, te râde lumea."; „Chiar dacă bărbatul te bate, tu treci cu vederea, că el este nervos."

La acest tip de dificultăți contribuie într-o proporție foarte mare, în cazul clienților asistați, și proiectarea narcisismului părinților asupra copilului, ca mod de educare și satisfacere a propriilor răni narcisice și a propriilor dorințe neîmplinite.

- **Dificultăți privind decizia de a avea copii.** Aceste dificultăți privesc tot aspectele legate de miturile care circulă în familia extinsă cu privire la decizia de a avea copii: se vorbește adesea de dificultatea de a crește un copil și obligațiile exagerate față de acesta și libertatea personală a fiecărui partener. O pacientă ne spune: „Mama mereu îmi spunea... o să-ți închizi viața dacă o să faci un copil, nu o să mai faci carieră și o să fii legată mereu de bărbatul ăsta..."

- **Dificultăți ce privesc manifestarea rolurilor în parteneriat, ilustrate prin aspecte ce se referă la confuzia identitară a partenerilor, mai precis la slaba capacitate de identificare cu modelul parental.** Acest aspect este ilustrat de aspectele **parentalității confuze**. Parentalitatea confuză (Decherf, Darchis, 1999) este o formă particulară de funcționare confuză. Acest concept se caracterizează printr-o confuzie a părintelui între partea lui infantilă aflată în suferință și bebelușul real, care are propriile nevoi ancorate în propria suferință. Parentalitatea confuză implică nediferențierea între copilul fantasmat și copilul real, este expresia unei adezivități, copilul fiind menținut în imaginea de sine a părinților, fără a se putea diferenția, iar părinților fiindu-le imposibil să-și imagineze viața fără copil. Potrivit autorilor, acest concept este o formă particulară a unei funcționări confuze. Părintele face

confuzie între latura lui de copil în suferință și copilul lui real, care are propriile lui nevoi și propria lui suferință. Așadar, în parentalitatea confuză se regăsesc proiecții masive, care nu permit dezvoltarea vieții psihice și a dorințelor proprii ale copilului real, confundat cu părintele atunci când el era copil. Dificultatea constă în imposibilitatea părintelui de a se autonomiza în raport cu acest copil real, care rămâne dependent și care nu există cu adevărat. Părintele poate, de asemenea, să țină la distanță copilul real ca pe o parte a lui inacceptabilă, pe care nu o poate asculta, așa cum nu se poate asculta pe el însuși, ducând la imposibilitatea constituirii în viitor a unei familii sau parteneriat de către copil.

De multe ori moștenirea psihică generațională fiind o sarcină greu de asumat de către antecesori, aceștia preferă, prin defensă, să trăiască mai mult la nivel conștient și astfel nu permit transmiterea pe linie transgenerațională. Orientarea subiectului spre a trăi mai mult în plan conștient se realizează datorită nevoii acestuia de a evita criza transgenerațională reorganizatoare. Adesea, persoanele care se decid să formeze un parteneriat erotic nu sunt conștiente de modul în care moștenirea transgenerațională afectează dinamica latentă a rolurilor în cadrul cuplului sau de modul în care ei se află în imposibilitatea de a transforma ceea ce este transmis. Materialul transgenerațional negativ transmis (doliul nefăcut, trăirile traumatice, nespusul, secretul), toate conținuturile care nu reușesc să fie simbolizate contribuie la funcționare mai mult în plan inconștient, realizând astfel un pact de negare. În parentalitatea confuză există deci proiecții masive ale părinților asupra copilului. Dificultatea constă tocmai în autonomizarea acestui copil real, care

rămâne dependent şi nu există în mod real. Părintele ţine de asemenea la distanţă copilul real, ca pe o parte a lui inacceptabilă, pe care el nu şi-o poate accepta. Este o veritabilă legătură de supravieţuire, care îl actualizează pe părinte şi care reproduce un tip de conţinut familial din trecut. Parentalitatea confuză se întinde pe trei generaţii. Cazurile de respingere, autoexcludere sunt expresia unei confuzii parentale prezente între bunici şi copii lor (Decherf, Darchis, 1999).

- **Dificultăţi privind disponibilitatea de a gestiona crizele de cuplu.** Crizele de cuplu au ca valoare adaptarea cuplului la noile provocări existenţiale şi ar trebui să conducă la maturizarea emoţională a partenerilor, însă în practica noastră am observat aspecte destructurante, ce sunt expresia unor tensiuni latente şi a proiecţiei Umbrei familiale asupra partenerului.

În definitiv, fiecare criză în cuplu şi în familie reprezintă o ocazie, care se anunţă imperioasă, de a da şansa familiei să reelaboreze procesul separaţiei, care întreţine suferinţa, dincolo de lupta de fiecare zi a fiecăruia pentru afirmare, reactivată continuu.

- **Dificultăţi în asumarea identităţii de rol-sex ce se referă la parentificarea copiilor în cadrul familiei.**

Conceptul de **parentificare** a fost introdus de Ivan Böszörményi-Nagy, care a surprins fenomenul prin care se transmit datoriile în cadrul unei familii, inversându-se rolul unuia dintre membrii familiei, de obicei copilul, care devine părinte în raport cu părintele său.

În cazul parentificării datoriile familiale sunt inversate, copiii devenind părinții părinților lor. Este clasic exemplul fiului mai mare care preia la un moment dat rolul de cap al familiei, în ciuda vârstei mici. Parentificarea implică o varietate de roluri, pattern-uri comportamentale şi procese interacționale. Fiecare familie are modalitatea ei de a înțelege loialitatea familială (Schützenberger, 1993). Tranzacțiile nu se stabilesc numai în funcție de regulile actuale, ci şi în funcție de „istoria colectivă". Ca efect negativ al acestui tip de inversiune, Valleau şi Horton (1995) exemplifică faptul că acei copii care sunt puşi de către părinții lor în roluri care implică o responsabilitate crescută, atunci când ajung adulți au dificultăți majore în ceea ce priveşte implicarea într-un parteneriat erotic (Böszörményi-Nagy, Spark, 1984, apud Mitrofan, Stoica, 2005).

- **Dificultăți în cadrul dinamicii de cuplu privind existența rolurilor contaminate şi a scenariilor-capcană cu potențial patogen în cadrul asumării identității de rol-sex**

Manifestarea identității de rol-sex în cuplu presupune asumarea conştientă a unui rol de bărbat sau femeie. Acest rol pe care fiecare dintre parteneri îl joacă în relația de cuplu este strâns ancorat în modelele de rol-sex preluate de la antecesori. De aceea, de multe ori un **rol conştient** declarat şi manifestat (rol manifest) este dublat de un **rol inconştient-latent**.

Toate aceste aspecte ale perturbării granițelor la nivel familial transgenerațional sunt indicatori ai funcționării deficitare a rolului pe care fiecare îl joacă în familia sa de

origine, de aici decurgând dificultăţile pe care le întâmpină partenerii atunci când îşi asumă identitatea de rol-sex.

Perturbările graniţelor la nivel familial şi transfamilial conduc la dificultăţi în asumarea identităţii de rol-sex, dificultăţi care se traduc prin non-implicarea în relaţii parteneriale, schimbarea frecventă a partenerilor de cuplu, precum şi crizele de cuplu repetate, cu rol identitar destructurant.

Aceste aspecte se constituie în baza unor **scenarii-capcană** în care o persoană este prinsă, funcţionând conform lor, în manieră patogenă.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Alegerea partenerului. O abordare calitativă a dinamicii şi alegerii parteneriale din perspectivă inter- şi transgenerațională

Exemplele prezentate în această carte fac subiectul unei cercetări calitative privind dinamica alegerii parteneriale din perspectivă inter- şi transgenerațională. Ipotezele cercetării s-au centrat pe explorarea şi analiza modalităților prin care mitologiile familiale şi comunitare, secretele şi transmisia mecanismelor inconştiente ale alegerii parteneriale o influențează pe aceasta din urmă. De asemenea, unele exemple prezentate sunt extrase din cazuistica asistată (A.S. Godeanu, Sibiu, 2009).

Procedura de investigație face parte din ansamblul cercetărilor de tip calitativ.

Grila de explorare a interferenței mitologiilor familiale şi comunitare cu nevoile personale

În ultimele două decenii conceptul de narațiune, cât şi cel de poveste a vieții au devenit din ce în ce mai proeminente în domeniul ştiințelor sociale. Treptat, ele şi-au câştigat un loc privilegiat în teoria, cercetarea şi aplicarea diverselor discipline, dintre care aş aminti psihologia, psihoterapia, sociologia etc. Utilizarea materialelor narative ca modalitate de

recoltare a datelor supuse cercetării poate fi un adaos la inventarul metodelor de studiu clasice, fiind o alternativă preferabilă la niște instrumente de cercetare mai degrabă „sterile".

Cercetarea narativă se încadrează în aria studiilor calitative. Definiția cercetării narative a cunoscut diferite forme, dintre care o amintesc pe cea regăsită în Dicționarul Webster, 1966, p. 1503: narațiunea este un „discurs sau un exemplu de discurs construit în așa fel încât să reprezinte o succesiune coerentă de fapte ori întâmplări". Cercetarea narativă se referă la orice studiu care folosește sau analizează materiale narative.

În multe studii sociologice și antropologice, narațiunile sunt folosite pentru a delimita caracterul sau stilul de viață al anumitor subgrupuri sociale, definite de coordonate clare cum ar fi genul, rasa, religia etc.

În aplicații, cercetarea clinică narativă este utilă în contexte terapeutice. Restaurarea sau dezvoltarea personală prin psihoterapie este considerată a fi nucleul procesului de vindecare (Epston, White și Murraz, 1992; Omer și Alon, 1997; Rotenberg, 1987; Schafer, 1983; Spence, 1986 etc.).

Modelele narative pot fi considerate ca fiind „adevărate măsuri ale lumii" care sunt potrivite pentru investigarea unor „probleme în viața reală" (Bickman și Rog, 1998, apud Lieblich, Tuval-Mashiach, Zilber, 2006).

Ne alăturăm în acest sens acestor metode de cercetare narativă și îndrăznim să afirmăm că psihogenealogia se încadrează în această arie tematică, deoarece asistarea clienților prin intermediul genogramei presupune colectarea informațiilor cu caracter personal. Astfel, explorăm împreună lumea interioară a clienților noștri, narată de aceștia, în baza firului istoric al evenimentelor ce o constituie.

În contextul cercetării psihogenealogice, al narațiunii autobiografice se evidențiază legătura dintre narațiune și identitatea personală aflată în sfera realității interioare a individului. Informațiile obținute în urma lucrului cu genograma sunt adevăruri narative ale istoriei de familie, în sens transgenerațional.

Utilizarea narațiunii ca modalitate de recoltare a informațiilor în domeniul psihogenealogiei ne oferă posibilitatea colectării unor informații unice și complexe, care nu pot fi culese prin experimente, chestionare sau alte scale statistice. Din acest punct de vedere, consider că folosirea metodologiei calitative de culegere a informațiilor cu caracter autobiografic, așa cum sunt cele din domeniul psihogenealogiei, ne oferă o imagine mult mai completă și personală, „nealterată de interpretări și prelucrări statistice" (Liebrich, A., Tuval-Marshiach, R., Zilber, T., 2006) care să modifice relatările personale.

În cadrul asistării clienților din perspectivă transgenerațională, am conceput o **„grilă de explorare a interferenței mitologiilor familiale și comunitare cu nevoile personale"** (A.S. Godeanu, Sibiu, 2009).

Prin această grilă mi-am propus să surprind diverse tipuri de mituri (povești) și mitologii, referitoare la feminitate, masculinitate, sexualitate, parteneriat (căsătorie), ilustrând astfel modalitățile în care se manifestă transmisia psihică intergenerațională în cadrul familial și personal.

Evaluarea cuplului (parteneriatului erotic) presupune luarea în considerare a unor date privind rețeaua extinsă de familie a partenerilor, interacțiunile observabile „aici și acum", precum și „faptele existențiale" din cadrul istoriei familiale.

Construcția grilei

Conceperea unei grile de explorare a mitologiilor familiale şi comunitare, precum şi a modului în care acestea interferează cu nevoile personale în cuplu, include, conform metodologiei calitative de cercetare, două dimensiuni interdependente de analiză: abordarea holistă a conținutului şi categoriile de conținut (vezi Liebrich, A., Tuval-Marshiach, R., Zilber, T., 2006).

Abordarea holistă a conținutului presupune utilizarea întregii poveşti a vieții, centrată în ceea ce ne priveşte pe domeniul miturilor (poveştilor), respectiv mitologiilor familiale şi comunitare, cu referire la feminitate, masculinitate, sexualitate, parteneriat (căsătorie). Astfel, ne axăm pe înțelesul părților narațiunii (feminine, masculine, de sexualitate, partenerat, căsătorie), în contextul poveştii ca întreg – mitologiile familiale şi comunitare.

Categoriile de conținut utilizate în grilă sunt subordonate unui sens mai general, încadrate în ansamblul corpusului definitoriu – mitologiile. Astfel, ne întrebăm „ce fenomen mai general există în spatele ansamblului de elemente pe care le examinăm aici?" Pentru a răspunde la această întrebare nu ar fi justificat să explorăm miturile şi mitologiile familiale, decât în măsura în care putem desprinde concluzii cu privire la rolul pe care acestea le au în viața de cuplu.

Diferențierea categoriilor de conținut se axează pe următoarele teme specifice, astfel:

Categorii de conținut:

- mituri (poveşti);
- mitologii familiale;
- mitologii comunitare.

Teme:

- masculinitate;
- feminitate;
- sexualitate;
- parteneriat (căsătorie).

Ulterior am îmbogăţit categoriile de conţinut pe care le-a definit Serge Tisseron:

- **secrete legate de un eveniment ce ţine de viaţa privată şi secrete legate de un eveniment colectiv;**
- **secrete privind conţinutul unui eveniment şi secrete privind existenţa însăşi a secretului;**
- **secrete legate de un eveniment care poate fi gândit, dar nu poate fi rostit şi secrete legate de un eveniment negândit şi nerostit;**
- **secretele legate de relaţiile erotic-afective;**

adăugând tema preocupărilor în legătură cu anumite situaţii şi diverşi membrii din familie:

- **secrete legate de o persoană sau de o situaţie din familie.**

Îmbogăţirea grilei cu tema referitoare la secretele familiale reprezintă o punte de legătură spre viziunea holistă de explorare a fenomenelor psihogenealogice, axată pe mecanismele de transmisie inter- şi transgeneraţionale.

Aceste categorii şi teme se încadrează în perspectiva ce traversează subtextul selectat, oferind un mijloc de clasificare a elementelor sale: pornind de la o întrebare de cercetare sau de la o ipoteză, toate fragmentele relevante ale unei ipoteze sunt puse laolaltă pentru a forma un subtext. Acest subtext poate fi

văzut ca un univers de conținut al ipotezei formulate (vezi Liebrich, A., Tuval-Marshiach, R., Zilber, T., 2006).

Ca premisă de construcție a grilei, am pornit de la următoarele **obiective**:

1. Explorarea și identificarea mitologiilor familiale și comunitare ce influențează nevoile, așteptările și dorințele parteneriale;
2. Explorarea și identificarea nevoilor, așteptărilor și dorințelor în relația de cuplu;
3. Explorarea și identificarea diverselor tipuri de mitologii cu privire la parteneriatul erotic;
4. Identificarea modului în care interferează mitologiile familiale și comunitare cu nevoile personale.

Ipotezele pe care le-am formulat în scopul atingerii obiectivelor propuse sunt următoarele:

1. Presupunem că mitologiile familiale și comunitare influențează așteptările, nevoile și dorințele parteneriale.
2. Presupunem că interferența mitologiilor familiale și comunitare cu nevoile parteneriale generează disfuncții în relația de cuplu.

Concluzionând, grila de explorare a interferenței mitologiilor familiale și comunitare cu nevoile personale are următoarele **funcții**:

1. explorarea miturilor și mitologiilor familiale și comunitare referitoare la feminitate, masculinitate, sexualitate, parteneriat (căsătorie);

2. explorarea şi identificarea mitologiilor familiale şi comunitare ce influenţează nevoile, aşteptările şi dorinţele parteneriale;
3. explorarea şi identificarea nevoilor, aşteptărilor şi dorinţelor în relaţia de cuplu, a subiecţilor asistaţi;
4. identificarea modului în care interferează mitologiile familiale şi comunitare cu nevoile personale.

Identificarea modului în care mitologiile familiale şi comunitare pot influenţa dinamica parteneriatului erotic oferă valenţe diagnostice în spaţiul terapiei transgeneraţionale a unificării. Punerea în contact a clientului cu miturile şi poveştile familiei îl poate ajuta să discrimineze între propriile nevoi şi nevoile membrilor familiei. În acest mod şansele ca acest client să iasă din scenariul familiei şi să capete control asupra propriilor alegeri creşte.

Disfuncţiile în relaţia de cuplu pot fi efectul transmisiei mitologiilor familiale şi comunitare, legate de căsătorie, de sexualitate, din generaţie în generaţie. Dinamica relaţională a subiecţilor cercetării a fost influenţată de acest tip de transmisie transgeneraţională. Antecesorii au fost prezenţi în alegerile lor.

Este importantă identificarea principalelor teme pe care aceştia le-au considerat definitorii pentru relaţia lor de cuplu, teme ce s-au conturat pe baza unor modalităţi specifice de funcţionare a fiecăruia, modalităţi ce privesc nevoile, aşteptările şi dorinţele partenerilor. În acest sens am pus în lumină premise şi posibilităţi de intervenţie în scopul clarificării situaţiilor de viaţă, al recunoaşterii apreciative a influenţei miturilor (poveştilor) sub lumina conştientizării dinamicii relaţiei parteneriale (Alin Sebastian Godeanu, *Conferinţa Internaţională de Psihologie „Cercetarea Psihologică modernă. Direcţii şi perspective", Sibiu, 22-24 mai 2009*, Volumul cercetării, Sibiu, 2009, p. 61-74).

Prezint pe scurt în următoarele paragrafe principiile metodologiei calitative:

Metoda de cercetare

Modalitatea folosită în demersul de cercetare este umanistă, fenomenologică şi clinică. Cercetarea prezentă vizează sensul şi semnificaţia comportamentelor şi fenomenelor observate.

Analiza calitativă pe care am folosit-o în abordarea datelor cercetării şi asistării clienţilor este un demers discursiv şi semnificant de reformulare, de explicare sau de teoretizare a unei mărturii, a unei experienţe sau a unui fenomen (Paillé, 1996, apud Mucchielli, 2002).

Dintr-o perspectivă mai nouă, cercetarea calitativă este înţeleasă ca fiind un grup de metode împrumutate din ştiinţele sociale şi umane. Aceste metode au fost aduse în psihologie, asistenţă socială şi în cadrul terapiei maritale şi de familie în ultimele decade, pentru a furniza informaţii naturale, descriptive şi interpretative. Am ţinut cont în demersul meu de metodologia unei cercetări calitative:

- analiza problemei în general;
- formularea problematicii generale;
- studiile pregătitoare.

Analiza calitativă de teoretizare este o formă de analiză calitativă, cunoscută şi sub denumirea de **analiză prin teoretizare concretă** (Paillé, 1996, apud Mucchielli, 2002). Analiza prin teoretizare concretă urmăreşte să genereze în mod inductiv o teoretizare la adresa unui fenomen cultural, social sau psihologic, efectuând conceptualizarea şi relaţionarea progresive şi valide ale datelor empirice calitative. Ea nu este o tehnică pentru construirea unui rezultat, ci o metodă în

serviciul unei activități. Produsul trebuie să fie întotdeauna ancorat în datele empirice (Mucchielli, 2002).

Comparația constantă (Glaser, Straus, apud Mucchielli, 2002) dintre teoretizare și datele empirice permite adecvarea empirică. Generarea și verificarea teoretizării au loc simultan.

Analiza calitativă de teoretizare se întâmplă în șase pași: **codificarea, categorizarea, punerea în relație, integrarea, modelizarea, teoretizarea.**

Codificarea se referă la o primă analiză a datelor. Ne punem problema „Despre ce este vorba?, Ce avem aici?" (Alex Mucchielli, 2002).

Instrumentul important al analistului în acest tip de demers este **categoria**. O categorie este un cuvânt sau o expresie care desemnează la un nivel destul de ridicat de abstractizare un fenomen cultural, social sau psihologic, așa cum este perceput pe baza unor date (Alex Mucchielli, 2002). Întrebarea cheie în acest stadiu al analizei, numit **categorizare**, este „În fața cărui fenomen mă aflu?, Ce se întâmplă aici?"

Punerea în relație se referă la luarea împreună a diverselor categorii. Întrebarea este „Există vreo legătură între ele?"

Integrarea se referă la fenomenul principal care apare în centrul teoretizării. În lucrarea de față avem ca fenomen principal rolul miturilor familiale în dinamica partenerială.

Modelizarea se referă la proprietățile și consecințele fenomenului.

Teoretizarea se referă la verificarea implicațiilor teoretice prin surprinderea complexității situațiilor.

Grila de explorare a interferenței mitologiilor familiale și comunitare cu nevoile personale

Planul intergenerațional	Planul transgenerațional
Mitologii familiale și comunitare (povești, evenimente) legate de: masculinitate, feminitate, sexualitate, parteneriat (căsătorie)	Secrete de familie Preocupări în legătură cu anumite situații și diverși membrii din familie
Nevoi familiale legate de masculinitate, feminitate, sexualitate, parteneriat (căsătorie)	Interferența nevoilor familiale cu nevoile personale, manifestate în cadrul parteneriatului erotic

Figura 2.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

În loc de concluzii...

Identificarea modului în care mitologiile familiale şi comunitare pot influenţa dinamica parteneriatului erotic poate avea valenţe diagnostice în spaţiul terapiei transgeneraţionale a unificării. Punerea în contact a clientului cu miturile şi poveştile familiei îl poate ajuta să discrimineze între propriile nevoi şi nevoile membrilor familiei. În acest mod şansele ca acest client să iasă din scenariul familiei şi să capete control asupra propriilor alegeri cresc.

Modul în care miturile familiale şi comunitare influenţează dinamica partenerială se traduce prin interferenţa nevoilor (Godeanu, 2008). Acest fenomen al interferenţei nevoilor este bazat tocmai pe ceea ce autorii de specialitate au numit loialitate familială. Interferenţa între nevoile înaintaşilor şi nevoile subiecţilor ce au participat la cercetare se poate observa în dinamica cuplului acestora şi a familiilor de origine. De cele mai multe ori interferenţa nevoilor se asociază şi cu lipsa de comunicare şi se soldează cu aşteptări şi nevoi neclare, care generează relaţii şi roluri perturbate în parteneriatul erotic.

Miturile familiale şi comunitare exprimă convingeri împărţite care privesc pe de o parte membrii familiei şi pe de altă parte relaţiile lor. Aceste convingeri trebuie acceptate a priori în ciuda falsificărilor flagrante. Mitul familial prescrie roluri şi atribuţii ale membrilor în tranzacţiile lor reciproce.

Pentru a vedea în ce măsură interferă miturile cu nevoile noastre din prezent, nu trebuie să facem altceva decât să rememorăm evenimentele care au existat în familiile noastre şi care ne-au ajutat să ne manifestăm într-un mod unic în ceea ce priveşte interdependenţa nevoilor, aşteptărilor şi dorinţelor noastre în context relaţional.

În fiecare comunitate şi în fiecare familie există anumite transmisii (mituri) legate de parteneriat (căsătorie), sexualitate, feminitate, masculinitate. Suntem încă prea puţin conştienţi de măsura în care aceste transmisii ne afectează intimitatea de cuplu, nevoile, dorinţele şi aşteptările în raport cu partenerul. Este nevoie să cercetăm mai adânc şi dintr-o perspectivă mai largă mecanismele care generează, întreţin, dezvoltă şi ne sabotează alegerile şi dinamicile parteneriale. Viziunea psihogenealogică ne provoacă şi ne conduce pas cu pas în această direcţie a cunoaşterii şi a asistării terapeutice.

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Bibliografie

Abraham, N., Torok, M. (1987), *L'Écorce et le noyau*, Ed. Flammarion, Paris.

Anzieu, D. (1985), *Le moi peau*. Ed. Dunod, Paris.

Anzieu, D. (1999), *L'Épiderme nomade et la peau psychique*, Les Éditions du Collège de Psychanalyse Groupale et Familiale, Paris.

Atkinson, R. (2006), *Povestea vieții – interviul*, Ed. Polirom, Iași.

Berger, M. (1995), *Le travail thérapeutique avec la famille*, Ed. Dunod, Paris.

Bion, W.R. (1993), *Gânduri secunde. Lucrări selectate de psihanaliză*, Ed. Sigmund Freud, Cluj-Napoca.

Böszörményi-Nagy, I., Spark, G. (1973, 1984), *Invisible loyalties: Reprocity in intergenerational family therapy*, New York: Harper, Row (Second ed., New York: Brunner/ Mazel).

Brusset, B. (2009), *Psihanaliza relației*, Ed. IRI, București.

Ciccone, A. (1998), *L'observation clinique*, Ed. Dunod, Paris.

Ciccone, A. (1999), *La transmission psychique inconsciente*, Ed. Dunod, Paris.

Ciccone, A., L'hopital, M. (2001), *Naissance a la vie psychique*, Ed. Dunod, Paris.

Cottraux, J. (2003), *La répétition des scénarios de la vie*, Étude (poche), Paris.

Culler, J. (coord.) (2003), *Critical concepts in literary and cultural studies*, Deconstruction, University of Chicago Press, Routledge.

Decherf, G. (2003), *Souffrances Dans la famille*, In Press Édition, Paris.

Decherf, G. (2005), *Crises familiales: violence et reconstruction*, In Press Édition, Paris.

Eiguer, A., Carel, A., Fustier, André F., Aubertel, F., Ciccone, A., Käes, R. (1997), *Le Générationnel,* Ed. Dunod, Paris.

Eiguer, A., Granjon, E., Loncan, A. (2006), *La part des ancetrês,* Ed. Dunod, Paris.

Eliade, M. (1991), *Eseuri,* Editura Ştiinţifică, Bucureşti.

Ezriel, H. (1950), *A psycho-analitic approach to group treatement,* în British Journal of medical Psychology, 23, pp. 59-75, London.

Ferenczi, S. (2007), *Jurnal clinic,* Ed. EFG, Bucureşti.

Foulkes, S.H. (1964), *Psychotherapie et analyse de groupe,* trad. Fr. Payout, 1970, Paris.

Fraiberg, S. (2009), *Anii magici. Cum să înţelegem şi să rezolvăm roblemele copiilor,* Ed. Trei, Bucureşti.

Gambini, I. (2005), *Le négatif dans la transmission familiale,* Eiguer, Alberto (director), Les métamorphoses familiales, *Le divan familiale.* Revues de therapies familiale psychanalitique nr.14, In Press Édition, Paris, p. 101-108.

Godeanu (Stoica), C.D. (2008), *Efectele absenţei şi neasumării spaţiului identitar, observate în practica clinică,* Revista de psihoterapie experienţială, nr. 42, Bucureşti, p. 11-15.

Godeanu (Stoica), C.D. (2008), *Relaţii-capcană în familia toxicomanului. O abordare transgenerațională,* Teză de doctorat, Universitatea din Bucureşti.

Godeanu, A.S. (2009), *Rolul mitologiilor familiale şi comunitare în alegerea partenerului,* în Volumul Conferinţei Internaţionale de Psihologie, *„Cercetarea Psihologică modernă. Direcţii şi perspective", Sibiu, 22-24 mai 2009,* p. 61-74, Sibiu.

Godeanu, C.D., Godeanu, A.S., coord. Mitrofan, I. (2009), *Vocabularul analizei transgenerațională,* Ed. SPER, Bucureşti.

Hanus, M. (2006), *Les Deuil dans La Vie,* Édition Maloine, Paris.

Horovitz, E. (2005), *Les fantôme du passé*, Édition Dervy, Paris.
Jung, C.G. (1959), *The Archetype and the Collective Unconsciuos*, Collected Works, vol 8, Bollingen Series XX, Princeton: Princeton University Press.
Jüttner, F., Seidel, P, Borner, M. (1996-2000), *The Leopold Szondi Forum*, htm., Leo Berlips, J.P. Berlips & Jens Berlips, Slavick Shibayev.
Käes, R. (1998), *Le psychodrame psichanalitique de groupe*, Paris.
Kernberg, F.O. (2009), *Relații de iubire. Normalitate și patologie*, Ed. Trei, București.
Klein, M., Riviere, J. (2001), *L'amour et la haine*, Ed. Payot, Paris.
Klein, Melanie (2008), *Invidie și recunoștință*. Editura Trei, București
Kogan, I. (1995), *Strigătul copiilor muți. Psihanaliză și holocaust*, Ed. Trei, București.
Kogan, I. (2001), *Ascultând strigătul copiilor muți*, în volumul Copiii – Război și Persecuție (Lucrările Congresului Hamburg, Septembrie 26-29, 1993), Ed. EFG, București.
Kogan, I. (2008), *Evadarea din sine, Încălcarea granițelor și dorința de comuniune*, Ed. EFG, București.
Kundera, M. (1973), *La vie est ailleurs*, Ed. Gallimard, Paris.
Laplanche, J., Pontalis, J.-B. (1985), *Fantasme originaire, Origine du fantasm*, Paris.
Laplanche, J., Pontalis, J.-B. (1994), *Vocabularul psihanalizei*, Ed. Humanitas, București.
Lascu-Pop, R., Auraix-Jochiere, P. (2008), *L'intergenerationnel, Etudes*, Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.
Lebovici, S. (2006), *Arborele Vieții, Elemente de psihopatologia bebelușului*, Ed. EFG, București.
Liebrich, A., Tuval-Marshiach, R., Zilber, T. (2006), *Cercetarea narativă. Citire, analiză și interpretare*, Ed. Polirom, Iași.

Manzano, J., Espasa Palacio, F., Zilkha, N. (2002), *Scenariile narcisice ale parentalităţii,* Ed. EFG, Bucureşti.
Mauss, M. (1925) (1968), *Essai sur le don,* în Sociologie et antropologie. PUF, Paris.
McAll, Kenneth, Dr. (1993), *Vindecarea arborelui genealogic,* Ed. Harisma, Bucureşti.
McGoldrick, M., Gerson, R. (1990), *Genogrammes et entretien familial,* ESF, Paris.
Mitrofan, I., Stoica, C.D. (2004), *Umbra ca vehicul transgeneraţional,* Revista de Psihoterapie Experienţială, nr. 22, Ed. SPER, Bucureşti.
Mitrofan, I., Stoica, C.D. (2005), *Analiza transgeneraţională în Terapia Unificării. O nouă abordare experienţială a familiei,* Ed. SPER, Bucureşti.
Mitrofan, I., Stoica, C.D. (2005), *Genograma ca suport de analiză în Terapia Unificării,* Revista de Psihoterapie Experienţială, nr. 28-29, Ed. SPER, Bucureşti.
Mitrofan, I., Godeanu C.D., Godeanu A.S. (2010), *Psihogenealogie. Diagnoza, intervenţia şi vindecarea istoriei familiale,* Editura SPER, Bucureşti.
Mitrofan, I., Vasile, D. (2001), *Terapii de familie,* Ed. SPER, Bucureşti.
Monroy, M. (1989), *Scènes mythes et logique,* Ed. ESF, Paris.
Moscovici, S., Buschini, F. (2007), *Metodologia ştiinţelor socio-umane,* Polirom, Iaşi.
Mucchielli, A. (2002), *Dicţionar al metodelor calitative în ştiinţele umane şi sociale,* Polirom, Iaşi.
Nachin, C. (1989, 1993), *Le deuil d'amour,* Les éditions universitaires, 2ème édition, L'Harmattan, Paris.
Nachin, C. (1993), *Les fantômes de l'âme,* Ed. L'Harmattan, Paris.
Nachin, C. (1999), *A l'aide, y a un secret dans le placard,* Ed. Fleurus, Paris

Neuburger, R. (1989), *Le mythe familial,* Ed. ESF, Paris.
Neuburger, R. (1998), *L'irrationel dans le couple et la famille,* ESF, Paris.
Pedersen, F. (2000) *Differenciation of the Father's Role in the Infancy Period. Advance in Family Intervention,* 37, USA.
Rand, N. (2001), *Quelle psychanalyse pour domain?,* Ed. Érès, Paris.
Rialland, C. (1994), *Cette famille qui vit en nous,* Editions Robert Laffont, Paris.
Schützenberger, A.A. (1993), *Aïe, mes aïeux!,* La Meridienne, Desclee de Brouwer, Paris.
Schützenberger, A.A. (2004), *Comment génogramme et génosociogramme peuvent aider les travailleurs sociaux,* Lien social, no 711, juin. Propos recueillis par Katia Rouff.
Selvini Palazzoli, M., Boscolo, L., Prata, G. (1980), *Paradoxe et Contre-paradoxe,* ESF, Paris.
Stoica, C.D. (2002), *Relații capcană în familia toxicomanului,* Dizertație Master, Universitatea din București.
Stoica, C.D. (2003), *Loialitatea de cuplu. Riscuri în cuplurile cu partener toxicoman,* Revista de psihoterapie experiențială, nr. 20-21, Ed. SPER, București.
Szondi, L. (2008), *Ich Analyse,* translated by Arthur C. Johnston pe www.szondiforum.work.
Teachworth Anne (2006), *Comment trouver l'âme sœur et la garder,* Payot, Paris.
Tisseron, S. (1992), *La honte, la psychanalyse d'un lien social,* Ed. Dunod, Paris.
Tisseron, S. (1999), *Nos secrets de famille,* Ed. Ramsay, Paris.
Yin, K. Robert (2005), *Studiul de caz.* Polirom, Iași.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Oferta de carte – Editura SPER

Colecția *Alma Mater*:

Psihoterapie (repere teoretice, metodologice și aplicative) – Iolanda Mitrofan
80 RON

Orientarea experiențială în psihoterapie – coord. I. Mitrofan
60 RON

Terapii de familie – Iolanda Mitrofan, Diana Vasile
35 RON

Psihologia relației de cuplu. Abordare teoretică și aplicativă – Iolanda Mitrofan, Cristian Ciupercă
40 RON

Vocabularul analizei transgeneraționale – Cristina-Denisa Godeanu, Alin-Sebastian Godeanu, coord. Iolanda Mitrofan
35 RON

Interconexiuni. Fizica cuantică povestită de un psihoterapeut – Adrian Nuță
35 RON

Eficiența psihoterapiei experiențiale la copilul hiperkinetic – Geanina Cucu-Ciuhan
25 RON

Psihologia cuplului – Adrian Nuță
45 RON

Dublul și Diferența – Alexandra Pârvan
24 RON

Elemente de psihologie socială – Laurențiu Mitrofan
35 RON

BCU IAȘI / CENTRALĂ / PROIECT / LIBRARY

Colecția *Anim*:

Terapia Unificării – abordare holistică a dezvoltării și a transformării umane – Iolanda Mitrofan
45 RON

Analiza transgenerațională în Terapia Unificării (O nouă abordare experiențială a familiei) – vol. II: Integrarea rădăcinilor sau dulapul cu haine vechi – Iolanda Mitrofan, Denisa Stoica
50 RON

Umbra. Polul întunecat al sufletului ed. a 2-a – Adrian Nuță
25 RON

Călătorii lejere către Sine. 20 de exerciții de meditație unificatoare – Iolanda Mitrofan
30 RON

Între nicăieri și altundeva – Adrian Nuță
25 RON

Mai mult de 10%. Unitatea verticală a creierului – Adrian Nuță
37 RON

Infinitul mic, iubindu-l pe cel Mare – Adrian Nuță
25 RON

Despre iubirea nonposesivă și exuberantă ed. a 2-a – Adrian Nuță
15 RON

Închisorile invizibile. Reflecțiile unui psihoterapeut nonconformist ed. a 2-a – Adrian Nuță
15 RON

Colecția *Caiete Experiențiale*:

Consilierea psihologică. Cine, ce și cum? (repere pentru formarea experiențială) – Iolanda Mitrofan, Adrian Nuță
35 RON

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Relații capcană în familia toxicomanului – Denisa Stoica
20 RON

Psihologia și terapia cuplului – Iolanda Mitrofan, Cristian Ciupercă
30 RON

Abilități de comunicare – Adrian Nuță
32 RON

În umbra societății – incursiune în viața persoanelor fără adăpost – Victor Badea, Marian E. Constantin
20 RON

Cinci minute la o cafea. Eseu despre intimitatea postmodernă – Ion Cosmovici
20 RON

Atracția interpersonală sau Romeo și Julieta în cotidian (din dosarele X ale psihologiei sociale) ed. a 2-a – Laurențiu Mitrofan
20 RON

Individul și lumea de lângă el – Cristian Ciupercă, Ella Ciupercă
20 RON

Prietenia, o cale de dezvoltare și maturizare a personalității ed. a 2-a – Laurențiu Mitrofan
20 RON

Aplicații practice ale psihologiei copilului. Dezvoltarea personală ca program de educație alternativă – Florinda Golu, Carmen Ioniță
20 RON

Comunicarea: chipuri, umbre și măști ed. a 2-a – Adrian Nuță
30 RON

Consiliere și terapie centrată pe traumă – Iolanda Mitrofan, Doru Buzducea
30 RON

Adolescentul – sex-rol și dezvoltare pesonală. Ghid de exerciții experiențiale pentru consilieri și psihologi școlari – Elena Anghel
35 RON

BUJASI CONTACT UNIVERSITY LIBRARY

Conceptul de Sine la adolescenți. Evaluare și optimizare în grupul experiențial – Elena Otilia Vladislav
30 RON

Ne jucăm învățând... învățăm jucându-ne! Dezvoltare personală asistată de calculator în grup experiențial (Către o nouă paradigmă educațională) ed. a 2-a – Iolanda Mitrofan, Augustina Ene
25 RON

O perspectivă psihologică asupra maternității ed. a 2-a – Rodica Enache
25 RON

O incursiune în psihologia prenatală. Sarcina, nașterea și atașamentul (Vol. 1)
Alin Cristinel Cotigă
20 RON

Colecția *SPER Audiobooks*:

Arta transfigurării – exerciții de meditație creativă unificatoare. Vol. 1: Călătorii lejere către Sine *(audiobook)*– Iolanda Mitrofan, cu contribuția lui Emil-Răzvan Gâtej
40 RON

Revista de psihoterapie experiențială

Nr. 8 – 5 RON	Nr. 31 – 9 RON
Nr. 9 – 5 RON	Nr. 32 – 9 RON
Nr. 12-13 – 7 RON	Nr. 33 – 10 RON
Nr. 14-15 – 7 RON	Nr. 34 – 10 RON
Nr. 16-17 – 7 RON	Nr. 35 – 10 RON
Nr. 18-19 – 10 RON	Nr. 36 – 10 RON
Nr. 20-21 – 9 RON	Nr. 37 – 10 RON
Nr. 22 – 9 RON	Nr. 38 – 10 RON
Nr. 23 – 9 RON	Nr. 39 – 10 RON
Nr. 30 – 9 RON	Nr. 42 – 10 RON

Nr. 43 – 10 RON	Nr. 47 – 10 RON
Nr. 44 – 10 RON	Nr. 48 – 10 RON
Nr. 45 – 10 RON	Nr. 49 – 10 RON
Nr. 46 – 10 RON	Nr. 50 – 10 RON

Apariții recente:

Colecția *Alma Mater*:

Psihogenealogie. Diagnoza, intervenția și vindecarea istoriei familiale
Iolanda Mitrofan, C. Denisa Godeanu, A. Sebastian Godeanu

Neuropsihologie – bazele teoriei și practicii
Eugen Avram

Mic dicționar al marilor psihologi și sociologi
Cristian Ciupercă

Compendiu de fobii
Laurențiu Mitrofan, Sorina Daniela Dumitrache

Parafiliile: extremele comportamentului sexual uman
Laurențiu Mitrofan, Sorina Daniela Dumitrache

Colecția *Caiete experiențiale*:

Învățare experiențială în educație și consiliere: o pepinieră de idei
Carmen-Maria Mecu

Colecția *Doctoralia*:

Consilierea alternativă prin realizare de filme
- un program pentru adolescenți și preadolescenți cu dificultăți de adaptare -
Mădălina Negreț

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cum gestionăm agresivitatea adolescenților? Intervenție experiențială unificatoare (pentru consilieri, terapeuți, cadre didactice și părinți)
Ramona-Elena Stemate

Colecția *Masteralia*:

Jurnalul unui grup de dezvoltare personală unificatoare – competențe universitare transversale
Maria-Luiza Udrea

În căutarea identității de sine – studiu de caz. Filmul unui parcurs terapeutic unificator
Andreea Mățăuan

Laborator P.E.U. Dezvoltare și transformare în grup
Oana Popescu

În umbra cerului stins. Secrete de familie și „vindecare" transgenerațională (lectura unui caz de patologie congenitală oftalmologică din perspectiva P.E.U.)
Oana Benescu Mihai

Librărie Ed. SPER:
Complex LEU, Univ. București (etaj V)
București, Bd. Iuliu Maniu nr. 1-3 Complex Leu, Corp A, et. 5

Orar: **L: 12 – 15^{30}; Ma: 10 – 13^{30}; Mi, J: 12 – 18^{30}**
Telefon de contact: **0733.918.014**

Coordonator difuzare carte: **Dan Stoica**, tel. **0733.918.016**,
e-mail: comenzi@sper.ro
www.sper.ro

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tipărit în România
SITECH
Craiova, Str. Romul, bl. T1 - parter
Tel./fax: 0251 414 003; 0722 215 508
Mobil: 0722 216 909; 0741 205 715
e-mail: sitech@rdslink.ro

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

B.C.U. "M. EMINESCU" IAŞI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

20109132
20

Alegerea partenerului este un moment esențial, cu implicații profunde în constituirea unui parteneriat erotic, fie în contextul unei căsătorii, fie în contextul unor forme alternative de convieţuire în cuplu.

Explorarea și analiza alegerii parteneriale este o provocare pe cât de complexă, pe atât de anevoioasă, care implică un travaliu de analiză și decriptare a unor mărturii personale, în scopul găsirii unor răspunsuri cât se poate de plauzibile.

Această carte își propune să ne ajute să vedem dincolo de ceea ce cunoaștem conștient, atunci când afirmăm că am ales pe cineva cu care dorim să formăm un cuplu, să descoperim motivele inconștiente ale originilor psihogenealogice ale alegerii parteneriale.

ISBN 978-973-8383-60-9

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ